UNIVERSITY
OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/minamerikarejsep00reum

MIN AMERIKAREJSE

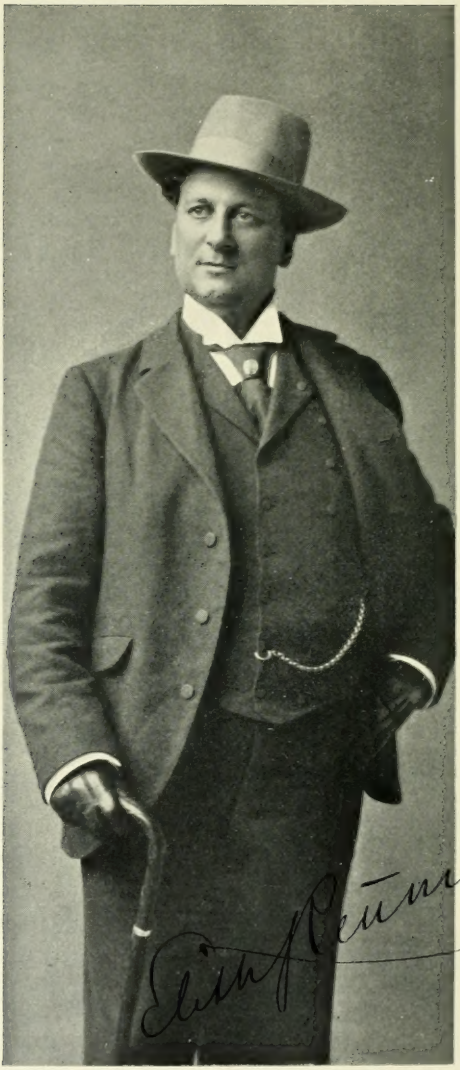

Efter Fotografi af *L. Albert*, Perth Amboy, N. J.

HQS
R4444m

ELITH REUMERT

MIN AMERIKAREJSE

PERSONLIGE INDTRYK OG OPLEVELSER

MED FORFATTERENS PORTRÆT

60690
18 | 9 | 03

KØBENHAVN
FORLAGT AF BRØDRENE SALMONSEN (J. SALMONSEN)
GRÆBES BOGTRYKKERI
1902

Prolog.

En Rejse fra Europa til Amerika er nutildags en nem og ret almindelig Sport.

Paa pragtfulde Hurtigdampere, med en Sikkerhed og Komfort, der gjør Overfarten til en Fest, flyver man over Atlanterhavet paa mindre end en Uge.

Udstrækkes Rejsen til selv saa fjerne Maal som Californiens Kystbyer, kan heller ikke dette kaldes nogen Herrefærd, der fortjener at optegnes i Historiens Annaler.

Naar jeg alligevel paa de efterfølgende Blade har forsøgt at samle de mangfoldige fremmedartede Indtryk og Oplevelser fra min Rejse gjennem Nordamerikas Fristater forrige Sommer, maa Begrundelsen — hvis en saadan behøves; thi Lysten og Trangen til at meddele sig bør vel for en Forfatter være Begrundelse nok til, at han skriver — søges i den Omstændighed, at min Rejse havde et specielt Formaal, idet jeg i Egenskab af dansk Skuespiller agtede at optræde blandt

Landsmænd i den nye Verden, hvad indtil Dato nok kunde siges at være ret sjeldent og uforsøgt. Mine Indtryk og Oplevelser maatte da ogsaa nødvendigvis faa en speciel Karakter, der adskilte dem fra de fleste Rejsendes.

I det Par Maaneder jeg drog over Nordamerika, fra Atlanterhavet til det stille Oçean, optraadte jeg femogtyve Gange for store danske Forsamlinger, opholdt mig næsten overalt i danske Hjem og omgikkes — naar jeg undtager den Tid, der medgik til Rejsen fra Plads til Plads — udelukkende danske Mænd og Kvinder.

Overalt, hvorhen jeg kom, vidste alle Danske paa Forhaand, at det var kun dem, jeg ønskede at faa i Tale, at det alene var Haabet om at maatte samles med dem og meddele mig til dem i vort fælles Modersmaal, som var min Rejses Drivfjeder. De vidste, at paa deres Velvilje og Forstaaelse beroede udelukkende min Rejses Held, baade aandeligt og materielt.

Og for mig — paa min Side — gjaldt det om at vinde alle disse fremmede Menneskers Agtelse, Tillid og Sympathi. Det gjaldt for mig om, at min Personlighed ikke mindre end det, jeg præsterede, maatte kunne vinde deres Gunst, hvis ikke Slaget skulde tabes.

Da saa det første Skridt var gjort — for mig mere spændende end nogen Premiére, hvori jeg har medvirket paa Theatret —, da jeg følte, at Isen var

brudt, og at man var mig venlig stemt, ja, da var det mig klart, at min Rejse vilde faa en Stemningsfylde, et aandeligt Indhold som ingen anden Rejse, jeg hidtil havde foretaget, eller nogensinde vilde komme til at foretage i mit Liv.

Overalt kom man mig imøde med aabne Hjerter og ærlige Haandtryk.

Den, der for et Øjeblik siden var mig ganske fremmed, syntes mig en gammelkendt Ven. Spørgsmaal og Svar faldt utvungne, og jeg fik ofte i de fremmede Menneskers Tanke- og Følelsesliv et Indblik, som det maaske under almindelige Forhold vilde have kostet lang Tid at erhverve.

I de mange rige, stemningsfulde Øjeblikke, jeg oplevede, naar jeg samledes med vore fjerne Landsmænd i det store, fremmede Land, ligger min Rejses dybe Værdi. Det danske Sprog og Tanken om Danmark forenede os Alle — om end kun for en enkelt Aften — og gav Sammenkomsterne deres ejendommelige og stærke Særpræg.

Min Rejses Formaal og det nære, hjertelige Forhold — hurtigt stiftet, men derfor ogsaa potenseret — hvori jeg kom til at staa til saa mange Danske i det fjerne Vesten, skulde da tilføre de efterfølgende Blade det lille Plus, der overhovedet gav dem Berettigelse til at udgives i Trykken, og de optræder ikke paa nogen Maade som Konkurrent til tidligere Skildringer, hvis Formaal var et mere almindelig instruktivt, og hvis Rammer var spændt langt videre.

Selv om jeg, under Fortællingen om, hvad jeg saa og hørte paa den lange og sjeldne Sommerfart, har Haab om at kunne berøre Et og Andet, som maaske kan have Nyhedens Interesse, har min Bog dog væsenlig kun ét Ledemotiv: Danmark i Amerika.

Naar jeg har ventet et Aar, før jeg udgav den, har jeg havt flere Grunde dertil; dels — og navnlig — ønskede jeg at faa de mange og brogede Rejseminder en Smule paa Afstand, — dels har Forarbejderne krævet Tid, da jeg paa selve Rejsen kun sjeldent havde Lejlighed til at gjøre Optegnelser, og endelig har jeg havt Vanskelighed ved at finde den Form, hvori jeg kunde ønske at skrive, saaledes at den kunde tilfredsstille baade mine Læsere og mig selv.

Det var mig nemlig i høj Grad imod at skulle placere mig som Forgrundsfigur, og «Jeg-Formen» staar lavt paa Litteraturens Kursliste.

Paa den anden Side — hvorledes skulde jeg kunne undgaa den, selv om jeg stillede mig nok saa objektivt til mit Stof?

Min Rejse var jo — hvis jeg kan benytte dette Udtryk — af en ganske særegen subjektiv Natur.

Medens man i det Fremmede ellers gjerne søger Ubemærkethed, for i stille Nyden at samle Indtryk og anstille Iagttagelser, maatte jeg ikke blot altid helst se mig omgivet af Landsmænd — saa mange som muligt — men ogsaa i Egenskab af optrædende Skue-

spiller og Gjæst være det Midtpunkt, hvorom den øjeblikkelige Interesse gjerne skulde samle sig.

Med andre Ord: det kan ikke undgaas, at det lille, famøse Ord «jeg», som en stærk ynglende Bakterie, vil brede sig over min Bog.

Det faar da være min Trøst, at der gives Bakterier, der ikke blot er uskadelige men endogsaa nødvendige i en Organisme. Og det maa være mit Haab, at man ikke vil finde de efterfølgende Blade altfor stærkt inficerede. Jeg agter at skrive omtrent saaledes, som man taler, naar man i et hyggeligt Lag sidder i en Kreds af fortrolige Venner.

Ved en saadan Lejlighed kommer ofte Smaating og ubetydelige Hændelser halvt tilfældigt paa Tale. Og skulde man derfor bebrejde mig, at min Bog hist og her er, hvad Amerikanerne kalder «*small-patterned*», maa jeg finde mig i min Skjæbne.

Endnu kunde jeg have Lyst til blot at tilføje en enkelt Bemærkning, nærmest til Beroligelse for dem, der muligvis — og tilsyneladende med en vis Ret — kunde indvende, at en To-Maaneders — ovenikjøbet stærk forceret — Fart gjennem Nordamerikas danske Kolonier neppe kan afgive en helt solid Grundvold for Meninger og Domme.

Der er et godt, gammelt Ord, der siger, at det første Indtryk er det rigtige. Selv om dette — som alle gode gamle Ord — skal forstaas *cum grano salis*, har min Erfaring i Livet dog lært mig, at det i Hovedsagen taler sandt.

Og selv om alle de Første-Indtryk, jeg modtog paa min uforglemmelige Rejse, kun fik daarlig Tid til at fæstnes og modnes, har de dog paa den anden Side den Værdi, som Umiddelbarheden og Friskheden altid giver.

Elith Reumert.

Espergærde, Juni 1902.

Rejseplan
og
Forberedelser.

En Decembereftermiddag 1900, da jeg i Tusmørket røg min Pibe og byggede Luftkasteller for den kommende Sommer — alle Skuespilleres Yndlingsbeskjæftigelse ved Vintertid! — sprang jeg pludselig op, stillede Piben i Krogen og skrev et Brev til Mr. John Volk, Redaktøren af det danske New-Yorker Blad «Nordlyset», 562 Atlantic Avenue, Brooklyn.

Jeg har altid holdt af at handle efter Indskydelse, og jeg har aldrig fortrudt det, naar jeg gjorde det.

Gjennem denne Vintereftermiddags Tusmørke lyste en Indskydelse om i den kommende Sommer at foretage en Oplæsningsrejse iblandt Nordamerikas danske Kolonier.

Brevet til John Volk, hvem jeg ikke kjendte, men hvis Personlighed og Blad jeg havde hørt

omtalt med Hæder, indeholdt en ligefrem Forespørgsel om, hvorvidt han mente, at en saadan Rejse vilde betale sig eller ikke.

Ærlighed varer længst! Det var væsenlig i skændig Pengebrynde, at Tanken om min Amerikafart kom til Verden.

Skulde jeg ved denne uforbeholdne Tilstaaelse muligvis tabe i enkelte Patent-Patrioters Agtelse, har jeg imidlertid Haab om at kunne vinde den tilbage, naar jeg siger, at efterhaanden som mine Planer tog fast Form, efterhaanden som Ønsket om at foretage den lange Rejse mere og mere nærmede sig Virkeliggjørelsen, og jeg mærkede, hvor modtagelig en Sangbund min Idé havde fundet i mine fjerne Landsmænds Hjerter, desto mere blev Tanken om, at jeg tillige i patriotisk Retning, efter ringe Evne, maatte kunne udrette noget Arbejde, min Rejses bærende og begejstrende Motiv. Maaske jeg turde haabe, naar jeg ved Aften samledes med mine dansk-amerikanske Landsmænd, efterat deres Dagværk var endt, og talte til dem i det Sprog, de elskede som deres Modersprog, at kunne frembringe en Stemning, der, selv om den efter Forholdenes Natur maatte blive flygtig, dog vilde have sin Betydning.

Og sandt er det, at da Tiden for min Afrejse nærmede sig, og da jeg fra Amerika havde

modtaget en Mængde varmhjertede og dansk-begejstrede Breve, var Dollar-Spørgsmaalet mig af forholdsvis underordnet Betydning. Jeg vilde blot meget nødig sætte Penge til. Derpaa er nemlig danske Skuespillergager absolut ikke anlagt.

Dengang jeg forlod Danmark, havde jeg da i Virkeligheden heller ikke ringeste Grund til at haabe paa synderligt mere end en rimelig Balance mellem Indtægt og Udgift.

Jeg skal i det Følgende forklare, hvorfor.

Svaret fra John Volk var overordentligt elskværdigt. men just ikke opmuntrende til at vove Rejsen.

Han og mange med ham — skrev han — vilde være glade ved mit Besøg, og saafremt jeg virkelig agtede at iværksætte min Beslutning, skulde han igjennem sit Blad yde mig saa virksom en Bistand, det var ham muligt, men — Sejladsen over Atlanterhavet og særligt Jerbanerejserne gjennem Amerika med de umaadelige Afstande mellem de forskjellige danske «Settlementer» var saa dyre, Dansk-Amerikanerne boede saa spredt og var ikke altid helt lette at tromme sammen, særlig i den varme Sommertid, som jeg havde valgt for mit Besøg, — kort sagt, de Auspicier, under hvilke min Rejse skulde foretages, var saa vanskelige og tvivlsomme, at han frygtede

for, at jeg i mere end èn Henseende skulde vende skuffet hjem, og han ansaa det som Pligt at raade mig til Forsigtighed og nøje Overvejelse.

Paa den anden Side mente han, at Risikoen vilde forringes, saafremt jeg kunde opnaa antagelige Garantier paa enkelte Pladser, f. Ex. i Chicago og i Racine, hvor Danskernes Antal var særlig stort. I det paafølgende Nummer af «Nordlyset» vilde han omtale, at jeg havde ytret Lyst til at foretage Rejsen. Maaske vilde en saadan Notits gøre sin Virkning.

Virkningen udeblev ikke.

Fra forskjellige og vidt spredte danske Kolonier fik jeg Indbydelse paa Indbydelse i Breve, der aandede varm Begejstring for Sagen og den største Velvilje for mig.

Men — Garantier for en blot nogenlunde tilstrækkelig Indtægt af min Optræden turde man i den hede Aarstid ingen Steder indlade sig paa.

Da modtog jeg — omtrent samtidigt — et Par Breve, der blev af absolut afgjørende Betydtydning for hele min Rejse.

Det ene var fra den varmhjertede, danske Patriot, Advokat Carl Fischer-Hansen i New York, det andet fra den ligeledes dansk-fødte Halvor Jacobsen, èn af de mest afholdte Mænd i San Franciscos skandinaviske Koloni.

Begge Breve strømmede over af Kjærlighed til Danmark og med Løfter om at ville staa mig bi i enhver tænkelig Retning.

Fischer-Hansen bad mig være hans Gjæst i New York, hvor jeg ved min Ankomst til Amerika nødvendigvis maatte holde Standkvarter i længere Tid, for at kunne planlægge Rejsen i alle dens Enkeltheder. Desuden stillede han mig en mulig Lettelse af de betydelige Rejseomkostninger paa Amerikas Jernbaner i behagelig Udsigt.

Halvor Jacobsen tilsagde mig en varm og gjæstfri Modtagelse blandt Californiens Danske, hvis jeg agtede at udstrække min Rejse til Stillehavskysten Ja, saafremt jeg vilde give sikkert Løfte om at komme, skulde han sætte en systematisk Agitation i Værk og sørge for et Arrangement, hvorved jeg, imod at forpligte mig til at optræde paa en halv Snes Pladser i Californien, kunde opnaa en Pengegaranti, der ialfald delvis vilde holde mig skadesløs for Rejseudgifterne gjennem Amerika.

Tanken om ogsaa at skulle opnaa den Lykke at indbefatte Californien, om hvis paradisiske Klima og vidunderlige Natur jeg havde hørt og læst saa meget, i min Rejse, tiltalte mig stærkt, og fra dette Øjeblik vaklede jeg ikke et Sekund i mit Forsæt. Vel var jeg ikke Cæsar og Atlanter-

havet ikke Rubikon, men — Tærningen var kastet. Jeg vilde rejse, hvad der saa end skulde ske!

Der skulde netop ske Noget.

«Kaninerne», som altid i Skjul er paa Færde, havde selvfølgelig ogsaa her gjort deres underjordiske Arbejde.

I den Stemning, som i de dansk-amerikanske Kolonier var begyndt at voxe sig stærk for mit forestaaende Besøg, mærkede jeg paa et bestemt afgrænset, men langtfra uvigtigt, Sted et pludseligt og overraskende Omslag, der resulterede i faderligt advarende Henvendelser, endogsaa fra Enkelte, der før havde været ivrigt tilskyndende.

Kaninarbejdet var vidt forgrenet og havde gravet Gange baade i Kjøbenhavn og i Mellemamerika, og jeg mærkede den største Kanins Ihærdighed, endogsaa da jeg efter endt Amerikarejse var vendt tilbage til Danmark.

Jeg var saa heldig at komme paa Spor efter de paagjældende Poter og havde en udsøgt psykologisk Nydelse af at følge deres lyssky Virksomhed, der havde en Indflydelse, som var stik modsat den tilsigtede, idet min Modstandslyst æggedes, saa meget mere som jeg stadig modtog ny og smigrende Indbydelser. Og da jeg til Fischer-Hansen, der ikke havde været ukendt med den Modstand, som pludselig var dukket op, sendte

et Brev, hvori jeg erklærede, at jeg agtede at trodse Kaninerne, og at min Beslutning om at foretage Rejsen var urokkelig, modtog jeg til Gjengjæld fra ham et Telegram, hvori han forsikkrede mig, at jeg i endnu højere Grad end før kunde gjøre Regning paa hans Venskab, og som sluttede med følgende, ægte amerikanske Vending: Det, at De vil, er de tre Fjerdedele af Rejsens Held; den sidste Fjerdedel sørger jeg for. Kom! Kom!

Frygten for at lide føleligt Pengetab var saaledes reduceret til et Minimum, medens paa den anden Side Udsigten til nogen nævneværdig Fortjeneste var mere end problematisk.

Men jeg saa nu Rejsen under en helt anden Synsvinkel, end da jeg undfangede Ideen til den. Maatte jeg blot materielt slippe nogenlunde uskadt hjem, vilde jeg prise mig glad; thi jeg turde haabe, at det aandelige Udbytte, den rige Erfaring, som den lange Rejse paa mangfoldige Maader vilde bringe mig, gav mig fuld Erstatning.

Jeg havde fremfor Alt Vished for, at jeg ventedes som en velkommen Gæst overalt, hvor Danske færdedes i Amerika. Denne Bevidsthed var mig nu nok og opfyldte mig med Taknemlighed og Glæde. Men jeg var ingenlunde blind for, at min Rejses aandelige Held i meget vilde

bero paa Skjæbnens Luner, der aldrig kan forudses eller beregnes, og at særlig de første Aftener i Amerika, det første Indtryk, jeg maatte gjøre, vilde være af stor Betydning.

Jeg fik stadig Breve fra Danske i Amerika.

De fleste var opmuntrende, skildrede min eventuelle Rejse i den rosenrødeste Belysning og gav mig udmærket Haab i alle Retninger.

Jeg var dog tilbøjeligst til at lytte til de mere reserverede Udtalelser, der bad mig nedstemme mine Forhaabninger, for at ikke Skuffelsen, hvis den kom, skulde blive for haard.

Fra en udmærket og fremragende Dansk-Amerikaner fik jeg et Brev, hvori der bl. A. stod:

«Husk paa, at det danske Publikum i Amerika er vidt forskjelligt fra det danske derhjemme.

Man føler sig her — maaske nærmest paa Grund af Bevidstheden om at leve i dette «herlige», store Land — som en særlig udsøgt Del af den danske Befolkning, og man er derfor yderst ømfindtlig for, hvad der siges og tænkes om os, og i den — men ogsaa kun i den — Henseende staa vi Alle ret solidarisk.

Vi Danske i Amerika har efterhaanden lært at blive en Smule mistroiske og forsigtige ligeoverfor Besøgende — af forskjellige Grunde.

Jeg maa — hvor ondt det end gjør mig —

betage Dem enhver Illusion om at tjene store Penge. Kun i ganske enkelte Byer kan Gevinsten maaske komme til at beløbe sig til et Par Hundrede Dollars. Og glem ikke de uhyre Afstande! Kun i en enkelt Stat — Nebraska — findes der samlet saa mange Danske, at De næsten hver Aften kunde optræde i en ny By for en halv Snes Dage. Men — læg ogsaa nøje Mærke til det! — der er Ingen, der tidligere har forsøgt en saadan Hurtigtur gjennem Amerika, og skjønt den maaske lader sig udføre paa et Par Maaneder, er jeg meget i Tvivl om, hvorledes Udfaldet af det første Forsøg vil blive.»

Brevskriveren slutter med at tilsige mig sin varmeste Interesse og Bistand og forsikkrer mig om, at han har anset det som sin simple Pligt at fremstille mig Sagen saa nøgternt som muligt som en gavnlig Modvægt til de altfor optimistiske Skrivelser, jeg uden Tvivl har modtaget fra Andre.

Af et langt Brev, som ikke mindre end det nævnte var godt at faa Forstand af, og som blev mig tilsendt af en elskværdig dansk Præst, hidsætter jeg her et lignende Uddrag. Han skriver:

«Det vil saa godt som allesteds være de lokale «Dania - eller «Dansk Brodersamfunds»-Afdelinger, som vil arrangere og avertere Deres Aftener. Men nogen Agitation og Interesse fra

de kirkelige Organisationer maa De endelig ikke gaa tabt af og vil det sikkert heller ikke. Den største nationale Interesse findes herovre indenfor de kirkelige Kredse. De maa i det Hele se at komme til de Danske i Amerika — neutralt, ikke til nogen særlig Klasse. Vore kjære Landsmænd herovre kan skændes, men de kan ogsaa samles om en god Sag, og Deres Optræden iblandt os har alle Betingelser for at komme ind under Kategorien «en god Sag», som vi Alle vil enes om at føre til et lykkeligt Resultat.

Ja — det er mit Venneraad til Dem, kjære Hr. Reumert, staa altid neutral, vælg intet særligt Blad, ingen særlig Leder. Vend samme Front til de Kristne som til de Ikke-Kristne! Undgaa ikke blot Virkeligheden (hvad De selvfølgelig, ligesom jeg selv, altid gjør!), men endogsaa blot Skinnet af at have faaet mere Vin og Øl, end De kan taale.

De vil maaske undres over, at jeg skriver saaledes til Dem — men De bør vide, at de Danske i Amerika, med Hensyn til de allerfleste Vedtægter, er yderst konservative, hvad man vel hjemme i Danmark neppe kan forestille sig.

Tal aldrig Engelsk og syng det endnu mindre. Afslaa aldrig Gjæstfrihed, men benyt altid de venlige Tilbud, som gives Dem. Tag aldrig ind

paa Hotel, naar en Familie gjæstfrit vil aabne sit Hjem for Dem.

Er De Kristen og værdsætter Kirkesøndagen, saa erkjend det aabent og lad Dem ikke paavirke af Deres Værtsfolks eventuelle Stade. Er De ikke Kristen eller uden større Sympathi for Kirken, saa besøg den ikke for at behage Nogen, men hold Dem aabent og ærligt borte. De kommer jo i alle Fald kun som dansk Kunstner, ikke som kristen eller ikke-kristen Missionær.

Med Hensyn til Deres Repertoire skal jeg vel vogte mig for at fremkomme med bestemte Raad. Jeg skal kun i al Almindelighed blot antyde, at god, gammel, dansk Romantik, bred, aaben, lys, frejdig, vil vinde bedst Gjenklang og yde Dem selv mest Tilfredsstillelse, saa vist som en Fortolkers største Tilfredsstillelse er den ejendommelige Følelse af, at saa og saa mange stirrende Øjne repræsentere lige saa mange Hjerter, som leve med, baade den Aften, De høres, og mangen senere kommende, naar det Hørte og dengang Oplevede leves om paany. Det danske, brede Folk i Amerika hører tusinde Gange hellere »Ambrosius» end »Kitzwalde», — hellere »Kong Renés Datter« eller »Der var engang —« end «Hedda Gabler», — derfor bliver jo ikke Ibsens Geni ringere, ikkeheller de Danske i Ame-

rika. I et Land, hvor der leves saa intensivt som her, maa den Digtning, der skal gribe Hjerterne, være romantisk, og Romantiken maa blive Folkets digteriske Konfession, — se til den unge, amerikanske Nationallitteratur!» — —

I de store Hovedtræk var Rejsen planlagt allerede i April: jeg skulde optræde i New York i de første Dage af Juni, dernæst i Chicago og Racine, Omaha og Saltsøbyen, derfra drage til Californien, hvor mine Oplæsninger overalt var garanterede, og paa Tilbagevejen fra Californien kunde jeg muligvis besøge enkelte Pladser før Hjemrejsen til Danmark i Slutningen af Juli.

Fra Øresund til Stillehavskysten er en lang Vej — omkring otte Tusinde engelske Mil, — og mange og højst forskjellige var de Forberedelser, som maatte træffes.

Først og fremmest var det mig magtpaaliggende at faa Orlov fra Theatret i Sæsonens sidste Uger, saaledes at jeg kunde være i Amerika allerede ved Maj Maaneds Slutning.

Theaterdirektionen viste mig den store Velvilje at doublere enkelte af mine Roller og at anbefale min Ansøgning til Bevilling, og afdøde Kultusminister Bjerre tilstod mig paa Understøttelseskontoen for Videnskabsmænd og Kunstnere

en rundelig Rejsehjælp, uagtet jeg Aaret iforvejen havde mod*t*aget en lignende Opmuntring.

Det gjaldt for mig — for alle Eventualiteters Skyld — at være nogenlunde velbeslaaet, naar jeg landede i New York, og hvor nødigt jeg end gik til det, maatte jeg appellere til Kammeraters og Publikums Elskværdighed, og gav en Aftenunderholdning, hvor jeg for overfyldt Hus havde udmærket Bistand af Fru Hennings, Frk. Boeck og Olaf Poulsen.

Ja — Heldet og Deltagelsen fulgte mig hjemmefra!

Jeg fik i den sidste Maaned før min Afrejse flere Beviser paa Venlighed, end jeg havde kunnet forudse. Selv Mennesker, jeg ikke kjendte, viste mig en Godhed, der kulminerede i Tilsendelsen af en større anonym Pengegave, for hvilken jeg her aflægger en oprigtig Tak.

Efterat Bladene var begyndt at omtale min Amerikatur som fastslaaet, var min Dørklokke i permanent Bevægelse.

Jeg fik mange og favorable Tilbud.

En Del venlige Personer tilbød at give mig et rask lille Kursus i Engelsk-Amerikansk, og et endnu større Antal tilbød sig som Ledsagere, Nogle i Egenskab af kunstnerisk Assisterende, der vilde optræde sammen med mig og derpaa uegen-

nyttigt dele det eventuelle Overskud med mig, — Andre, der brændte af Begærlighed efter at se Amerika, i Egenskab af Paaklædere, der vilde opvarte mig og i alle Maader være mig behjælpelige, blot mod at opnaa fri Rejse og en mindre Maanedspenge.

Da jeg jo imidlertid langtfra var sikker paa at faa Overskud selv, turde jeg selvfølgelig ikke indlade mig paa Løfter om at dele det med Andre.

Utallige var de Raad og Vink, man gav mig.

Navnlig paalagde man mig, at jeg paa Rejsen altid burde bære en ladt Revolver i Bæltet. Jeg undlod det, og jeg havde ikke heller ved en eneste Lejlighed kunnet faa Brug for Vaaben, om jeg havde været nok saa krigersk anlagt.

Opsøger man ikke selv, med Forsæt, de Steder i Amerika, hvor Skalledrikning, Næsebrud og i værste Fald en Pistol for Panden næsten naturnødvendigt voxer op af Jorden, er der Fred og slet ingen Fare.

Amerika er nutildags ikke saa fuld af de frække Banditter, man i Europa drømmer om. Selv Pariakasterne — Rødhuder, Negre og Kinesere — med hvem jeg ved flere Lejligheder traf sammen, gjorde et højst fredsommeligt Indtryk uden Mine til at ville gjøre en Kat Fortræd, naar Katten da ikke selv vilde rive, og Togrøveri

hører nu kun hjemme i Fortidens spændende Romantik.

Min Vært i Chicago fortalte mig, at uagtet han boede i èn af Byens Udkanter, havde han i de sidste sex Aar ikke set noget Slagsmaal paa Gaden.

Jeg har i de sidste sex Aar i Kjøbenhavn set mange og hørt om endnu flere.

Et Spørgsmaal af Vigtighed, som voldte mig en Del Besvær, var Fastsættelsen af det Repertoire, jeg paa min Rejse agtede at foredrage.

Helst havde jeg valgt en Holbergsk Komedie — «Erasmus Montanus», «Barselstuen» eller «Jacob von Thyboe» — og et Brudstykke af en Oehlenschlägersk Tragedie.

Af flere Grunde opgav jeg det, — væsenligst fordi jeg tvivlede om at kunne holde Publikum fangen igjennem et langt fem Akts Stykke, hvortil der — saafremt Experimentet skal blive kunstnerisk lykket — hos Foredragsholderen udkræves en Evne til Mangfoldiggjørelse, som jeg ikke tiltror mig selv, og hos Publikum en utrættelig og levende Interesse og helst et forudgaaende nøje Kjendskab til Digteren, som jeg ikke turde paaregne hos Pluraliteten af mine Tilhørere, og som vistnok overalt vil være sjelden.

Saavidt mig bekendt har kun afdøde Kristian

Mantzius med Mesterskab gjennemført Oplæsningen af en hel Holbergsk Komedie, og det Publikum, han samlede om sig, bestod sikkert hovedsagelig af Folk, der paa Forhaand elskede Holberg og derfor havde dobbelt Nydelse af hans Fortolkning.

Da Talen jo desuden for mit Vedkommende ikke var om en Foredragsrække, men kun om en enkelt Oplæsning paa de forskjellige Pladser, kom jeg efter moden Overvejelse og efter tillige at have raadført mig med Repræsentanter for enkelte af de Foreninger af Dansk-Amerikanere, som ventede mig, til det Resultat, at man, navnlig i den overvældende hede Sommertid, der absolut kræver Underholdning af lettere Art, vilde foretrække et Repertoire, sammensat af Smaating — overvejende af humoristisk Art — der tillod hyppigere Pauser, som passende kunde udfyldes med en Smule Sang eller Musik, der vilde give Programmet fornøden Afvexling.

At jeg skulde kunne udføre nogen kulturhistorisk Mission ved en enkelt Aftens Oplæsning, vilde jo være en latterlig Tanke. Den Betydning, min Optræden blandt Amerikas Danske kunde have, maatte fornemmelig søges i den Omstændighed, at jeg var dansk. De Aftenunderholdninger, jeg gav, fik deres Værdi ved at være Sammenkomster, ved hvilke Tanken om det dag-

lige Livs Trædemølle i det fremmede Land skulde vige for Tanken om Danmark, — ved hvilke Barndomsminder vaktes til nyt Liv, og Kærligheden til Fædrelandet kunde styrkes, idet man fik en frisk Hilsen fra dette Fædreland igjennem en Mand, som — forhaabenlig med nogen Ret — repræsenterede det skjønne danske Sprog, Modersproget, som ialfald denne Aften ikke var Askepot i Krogen, men sad til Højbords og blev beundret og hyldet.

Jeg tør sige, at samtidig med den Glæde, jeg følte, ved at skulle foretage den interessante Rejse, der vilde skjænke mig Minder for Livet, følte jeg en langt større og dybere Glæde ved Tanken om at skulle være Budbringer fra Land til Land, men tillige et alvorligt Ansvar og en ganske naturlig Frygt for, at jeg ikke skulde være Opgaven voxen.

Det var disse Følelser, jeg forsøgte at give saa godt og jævnt et Udtryk, jeg formaaede, i nedenstaaende Vers, som jeg en Maaned før min Afrejse sendte til Danske i Amerika, og som blev trykt i «Nordlyset» i New York, «Den danske Pioneer» i Omaha og «Bien» i San Franaisco, hvorefter de i «Nordlyset» fremkaldte et venligt Digt til Svar, forfattet af Ingeniør Kierkegaard i New York.

Til mine Landsmænd i Amerika.

Et Eventyr — nej, det er dagligdags Færd
At flyve med Damp imod Vesten,
Og dog — da jeg nu er min Rejsedag nær,
For mig er det Eventyr næsten.
Og skjøndt min Sjæl er til Jubel stemt,
Jeg er dog om Hjertet en Smule beklemt.

Jeg elsker Danmark, hver Plet har jeg kjær,
Hvor Minde til Minde sig fletter, —
Men mest i Sommerens Gyldenskær,
I lyse, drømmende Nætter.
Jeg tænker ej snævert, at Danmark kun du'r,
Men jeg har min Rod i dets Folk og Natur.

Dog — skilt fra Hjemmet ved Tusinder Mil
Vil dette hver Længsel mildne
Og lægge om Munden mig Glædessmil
Og til Begejstring mig ildne:
At jeg paa min fjerne, fremmede Vej
Skal møde et Folk, der er dansk som jeg!

Et Folk, hvis Arbejdsnerve er spændt
Og nytter ved Dag hver Time,
Men som, naar Hjemmets Lampe er tændt,
Og Aftenklokkerne kime,
Tidt stirrer mod Himlens østlige Rand
I Drømme om Danmark, Mindernes Land.

Og — saa endnu Et! Vil man skjænke mig Gunst,
Og skal jeg mit Publikum vinde?
Og mon jeg vil for min ringe Kunst
En Sangbund i Hjerterne finde?
Ja — det er min Trøst, at i Tale og Sang
min Stemme ejer den danske Klang!

Naar man efter menneskelig Beregning kun har Udsigt til at gjøre en Amerikafart én Gang i sit Liv, bør man, saafremt Pungen tillader det, foretage den paa den komfortableste Maade, saa at man faar Lejlighed til paa nært Hold at studere det ejendommelige *high-life*, som paa Atlanterhavet udfolder sig paa en af Nutidens første Klasses Pragtdampere.

Jeg havde derfor valgt at gjøre Overfarten med en af Hamburg-American Lines store Dampere — «Columbia» — der den 16 Maj 1901 skulde afgaa fra Cuxhaven.

Medens man som Regel maanedsvis forud maa bestille sin Billet, hvis man vil være sikker paa at komme med, er Rejsefrekventsen i Maj Maaneds Midte ikke særlig stærk, og jeg fik uden Besvær netop den første Klasses Kahytsplads, som jeg efter den tilsendte trykte Skibsplan havde ønsket, og modtog, istedetfor en ganske ordinær Billet, et Certifikat, der ved sin Størrelse, sit

paatrykte Indhold og sit hele højtidelige Udseende allerede paa Landjorden maatte sætte Indehaveren i Oceanstemning.

Dagen, som var bestemt for min Afrejse fra Kjøbenhavn, var en Mandag, ovenikjøbet den 13de. Tilfældige Omstændigheder tvang mig til at vente til Tirsdagen den 14de Maj.

Alle — ogsaa de, der bestemt nægter det — bærer vi en Rem af den slemme Overtros Hud i os, og jeg tilstaar, at jeg allerinderst — dèr, hvor Overtroens skalkagtige Djævel sidder paa Lur — var ganske glad over Forandringen, ligesom jeg heller ikke nægter, at jeg følte mig ret tilfreds, da jeg nogle Aftner, før jeg drog bort, i Tivoli havde trukket et af de bekjendte «Lykke- og Temperamentsblade», der spaaede mig en lykkelig Rejse, og som jeg derfor samvittighedsfuldt har opbevaret i al sin lødige Poesi.

Jeg dernæst maa berette, at
Du vinder snart en herlig Skat,
Og ved din Rejses lange Maal
Du tømmer ingen bitter Skaal.

Lidt betænkelig blev jeg ved en Vending i Slutningen:

Dog først Du faar en hæslig Plage,
Som skal Dig pine nogle Dage.

A—ha! Nu forstod jeg det! Det var aabenbart Søsygens Kvaler, som Oraklet hentydede til, — naa — *never mind!* — blandt mange andre Venligheder havde jeg i Foræring faaet flere Flasker. som indeholdt beroligende Fluida, der nok skulde vise sig probate!

Siden vi er ved Overtroen — lad mig da tilføje, at jeg strax efter min Ankomst til New York ikke var gaaet tyve Skridt henad Christopher Street. før jeg fandt en vældig rusten Hestesko, som jeg øjeklikkelig stak til mig, og som nu hænger over Døren i mit Værelse, — og fremdeles, at jeg paa Buffalo-Udstillingen blev vejet paa en Automatvægt, der, idet man betraadte den, af et Dragegab udspyede en Papirslap med en paatrykt Spaadom, der for mit Vedkommende lød saare fortrøstningsfuldt: «Du vil have Held og Lykke og finde mange Venner paa Din Rejse!», medens min Ledsager af Dragen opvartedes med en ubehagelig Tiltale, der øjensynligt satte ham ud af Stemning, uagtet han energisk benægtede det.

Vist er vi Allesammen overtroiske! Allesammen føler vi, selv naar Mediet mellem Aandeverdenen og os kun er en sølle, rusten Hestesko, Sandheden af Hamlets berømte Ord til Horatio: *There are more things in heaven and earth, than are dreamt of in your philosophy.*

Af mere haandgribelig Værdi for mig var dog de Anbefalingsskrivelser, hvormed jeg ved min Afrejse enten selv var forsynet, eller som af Venner og Bekjendte var sendt forud til Amerika.

Væsenligst Betydning for mig fik de i høj Grad venlige og anerkjendende Anbefalingsbreve, som jeg medførte til de to Jernbaneautoriteter, Mr. C. M. Depew i New York og Mr. John Thurston i Omaha, fra den dansk-amerikanske Minister i Kjøbenhavn, Mr. Laurits Swenson, hvis store Hjælpsomhed og Elskværdighed prises af Alle, der er kommen i mindste Berøring med ham.

Og ialfald paa en enkelt Jernbanestrækning fik jeg Fribillet ved Hjælp af et Certifikat, som «Berlingske Tidende»s Redaktion beredvilligt havde udstedt for mig, i Egenskab af Bladets Korrespondent.

— Med Bevidstheden om at have truffet mine Forberedelser nogenlunde praktisk, i Haab om det Bedste, men belavet paa det Næstbedste, pakkede jeg min Kuffert og beskikkede mit Hus.

Europa, Farvel!
„Columbia" inspiceres.

Wer sagt es mir, was doch im Schalle
Des Posthorn's, in dem muth'gen Knalle
Der Peitsche für ein Zauber liegt!
v. Thümmel.

Herlige er de Dage, før en Rejse til fjerne Lande skal tiltrædes!

Den store Forventning fylder os. Hænger man end nok saa stærkt ved Fædreland og Hjem, og er Afskedens Øjeblik end nok saa smerteligt, — Sjælen vugges dog i dejlige Drømme og Længsler, og bag det tunge Farvel staar Gjensynet med al sin jublende Glæde.

Alle vore Følelser potenseres. Verden synes os festligere, Livet rigere. Hjertet udvides. Selv Mennesker, der ellers mildest talt er os ubehagelige, forekommer os med Et ret vakkre, — de, der er os kjære, synes os endnu kjærere.

Jeg gjorde ved Afrejsen den Erfaring, at Spændingen, Rejsefeberens Grad, idet man be-

gynder saa enorm en Langfart, som den jeg agtede at foretage, ikke paa langt nær staar i rimeligt Forhold til, hvad man skulde formode. Og det er heldigt, ellers opgav man maaske det Hele!

Jeg følte den vemodblandede Glæde, som jeg altid har følt i Afskedens Øjeblik; men havde jeg anet, hvad egentlig det var, jeg befattede mig med, -- havde jeg synsk kunnet, blot delvis, forudbetragte min Rejses eventyrlige og vidunderligt bevægede Liv, — havde jeg anet den dystre Poesi — en uendelig Fryd parret med Hjemveens knugende Længsel — som en Fart over Oceanet og Rejsen over Amerikas uhyre Prærier og Bjergplateauer gjemmer i sit Skød for den, der rejser ene, skjøndt omgivet af Tusinder, — ja, da var jeg vel bristet i Graad som et Barn, og jeg havde ikke et Øjeblik skammet mig over mine Taarer!

Sagtens hjalp det svært, at jeg indtil Roskilde havde det Følgeskab, der er mig kjærest. Da Toget herfra atter satte sig i Bevægelse, fulgte jeg med Øjnene et Lommetørklæde, der fra Perronen tilviftede mig det sidste Farvel, og da Tørklædet efterhaanden formindskedes til en lille, flakkende, hvid Prik i Perronens Halvmørke og snart efter ganske forsvandt, følte jeg mig ensommere end nogensinde før i mit Liv, og jeg

havde atter den Fornemmelse, som jeg ved Rejsers Begyndelse bestandig har havt, Fornemmelsen af en pinefuld Længsel efter dem, jeg lod tilbage, og af halvvejs Fortrydelse over, at jeg nogensinde havde kunnet indlade mig paa slige vidtløftige Letsindigheder.

Jeg foer hen over Sjællands bugnende Marker.

Vaaren havde netop holdt sit Indtog over Danmark, og da Toget gled gjennem Sorøs dejlige Bøgeskove, og Solen kastede Glans over al den nyfødte Herlighed, slog den Tanke mig, om jeg mon i Amerikas mægtige Natur skulde finde Steder, der vilde gribe min Sjæl saa dybt som den Natur, jeg har elsket fra mine tidligste Drengeaar.

For mig gives der kun ét Svar.

Ingen anden Natur i Verden erstatter Fædrelandets. Den er en Del af vor Sjæl og vort Legeme og kan ikke skilles derfra uden Vold.

Amerikas Natur er rig og mangfoldig, imponerende i sin Mægtighed, ofte knugendé i sin forrevne Vildhed og i sit trøstesløse, uendelige Øde, ofte — f. Ex. i Californiens Eventyrland — fantastisk skjøn, for en Nordbo som en yndig Drøm, han neppe tør tro er Virkelighed. Og dog —!

Jeg kjørte i Syd-Californien nær ved Fresno paa Eisen Vingaard gjennem en Allé, der paa lange Strækninger i den bagende Sommerhede var skyggefuld og kølig.

Skyggen og Køligheden skænkedes af træhøje Nerier, der dannede et tæt, buet Tag over vore Hoveder, og hvis Grene bugnede af de tunge, røde Blomster i tusindvis; op ad Stammerne slyngede Vinen sine Ranker, og fra det duftende Blomstertag tittede Druernes Klaser frem.

Det var et betagende Syn, jeg glemmer det aldrig, og jeg tæller det blandt min Rejses herligste Minder; men al denne Øjenpragt ejer dog for mig paa langt nær ikke den Skjønhed som de slanke Bøge paa et Bakkehæld ved Øresundskysten.

Jeg har staaet ved Niagaras tordnende Vande, — jeg var grebet af Synets Vælde og Skjønhed, — men Melodien fra den nynnende Bæk, der slynger sig gjennem det ensomme «Anlæg» udenfor den lille vestjydske By Holstebro, hvor jeg som Dreng har færdedes Ferie efter Ferie, klinger dybere i mit Bryst.

For en Dansk er dansk Natur skjønnere end al anden paa den vide Jord.

Et rørende Bevis paa Sandheden af disse Ord ejer jeg i de tusinde skriftlige Minder, som

skænkedes mig af Landsmænd i Amerika. Næsten gjennem dem alle klinger Sukket efter dansk Natur, Øresundet, Bøgeskovene og de gule Kornmarker.

Jeg kunde maaske tænke mig et lykkeligt Ophold et Aar eller to i Californiens dejlige Natur i Solskin og Farvepragt, men jeg vilde absolut sikkre mig Returbilletten til Danmark — med Strandvejen fra Kjøbenhavn til Helsingør — en Promenade, hvortil der maaske Verden over ikke findes Mage — med Himmelbjergsegnene, Møens og Stevns Klinter, Nordsjælland og den vildsomme Gribskov, med Vejles og Svendborgs Fjorde, med Skagen og Vesterhavet og med — ja, hvorfor ikke? — Sorøs Skove, som jeg med Vemod sagde Farvel hin Foraarsdag; thi jeg vidste jo, at naar jeg atter saa dem, var Bladene falmede og Sommeren snart forbi. —

Da Toget nærmede sig Slagelse, fangede jeg i Forbifarten Synet af Sorterups røde Kirketag en Mil borte.

Præstegaarden dér gjemmer mange lyse Minder fra mine første glade Studenteraar, og paa den ensomme Landsbykirkegaard ligger mine Forældres Gravsted.

Den forestaaende Rejse med sin uvisse Skjæbne og Synet netop af denne Egn bragte mangehaande Tanker og Forestillinger frem i mig.

Ved Slagelse fik jeg paa en Maade den sidste Hilsen fra Danmark. En Bekendt stak en Æske Cigaretter ind ad Vinduet til mig og ønskede mig lykkelig Rejse. Cigaretter er ikke min Sag. De holdt godt ud. Røgen fra den sidste gled en varm Juniaften henover Saltsøen i Mormonstaten Utah.

Samme Aften ankom jeg til Hamburg, hvor jeg overnattede i et af de mange Hoteller ved Klosterthor og anvendte den næste Dag til forskjellige Indkjøb, blandt hvilke især ét — Indkjøbet af en omfangsrig Bog med ubeskrevne Blade — var en lykkelig Tanke. I den nedskrev nemlig Tusinder af Dansk-Amerikanere deres Navne og mangehaande Ord, hvorved den baade som *document humain* og som et sjældent Rejseminde blev mig af stor Værdi. Paa et andet Sted i nærværende Skildring faar jeg Lejlighed hed til nærmere at omtale denne Bog og dens Indhold. —

Og saa oprandt endelig Morgenen den 16de Maj, da jeg skulde sige Europa Farvel! — —

De store, dobbeltskruede Expresdampere — *the Twin-Screw-Express-Steamers*, som deres festlige Fællesnavn klinger — løber ikke ind til Ham-

burg. De har deres Ankerplads paa Dybet udenfor Cuxhaven.

I elegante Jernbanetog føres Atlanterhavspassagererne, uden at de behøver at løse Extrabillet til denne trivielle Køretur, fra Venlo-Stationen i Hamburg ud til Havet, hvor «det store Dyr» utaalmodigt ligger parat til umiddelbart efter Togets Ankomst at sætte Dampen op.

Lokomotivet farer afsted over Holstens fede Græsgange, — dog ikke hurtigt nok. Feberen har grebet En, Tiden synes at glide med irriterende Sneglefjed, Tanken har nu kun én Gjenstand for sin Længsel: Havet, Havet!

Man véd, det er ørkesløs Gjerning, og dog strækker man Gang paa Gang Hovedet ud gjennem Waggonens Vinduer, snart paa den ene, snart paa den anden Side, i Haab om fjernt i Horizonten at skimte Vand. Naar kommer dog Havet? Naar viser sig «Ormen hin lange»?

Endelig!

Toget standser. Histude paa Dybet, i ensom Majestæt, ligger «Columbia» — dette Skib, jeg i den sidste Maaned har faaet saa kjært, fordi jeg véd, at det sammen med Hundreder af Andres skal bære ogsaa mine Forhaabninger og Drømme over det brede Hav til den nye Verden.

I «Hamburg-American-Line's fixe Reklame-

hefte «*Across the Atlantic*» havde jeg paa de vedhængende Kort med dyb Interesse studeret «Columbias» Indretning i Detailler og troede at kende det tilbunds, saa at jeg strax vilde kunne orientere mig. Pyt — jeg skulde faa Andet at vide!

Fra Toget farer Passagererne ud af de spærrende Bure, — Enkelte overlegent rolige, øjensynligt gamle rutinerede Atlanterhavsfarere, hvis Ligevægt ikke lader sig forstyrre, — de Fleste højtidsstemte, forventningsfyldte, nervøst optagne af at redde Haandbagage og Plaid frelst gjennem Malstømmen.

Ved Bolværket stønner en Damper — en Lilliput i Sammenligning med Kjæmpen derude. Den har kun den inferiore Opgave at færge os ud til «Columbia», der ved Togets Ankomst til Cuxhaven har givet et kraftigt Brøl fra sig, saa respektindgydende som en uvan, overnaturlig Tyrs, et Brøl, der skal sige saa meget som, at den er færdig til at opsluge det retmæssige Bytte i sin vældige Vom, og at den har daarlig Tid til at vente.

Øjeblikkene er kostbare her. I Løbet af faa Minutter sætter vi fra Bolværket med den sære Bevidsthed, at det vil vare en rum Tid, inden vore Fødder atter skal betræde europæisk Jord.

Et Orkester spiller op til en lystig Melodi, der passer fortræffeligt til Lejligheden og synes beregnet paa at forjage alle mørke Tanker. Havet ligger i Foraarsmorgenens tindrende Sollys, kruset af den lune Brise fra Syd.

Broen er kastet af. Ud gaar det — ud — først til «Columbia» — og derfra — som i «Syvsoverdag» — ud i den vide, skjønne Verden!

Der er Poesi i disse Øjeblikke, Forventningens rige Poesi, som kun kan føles, aldrig helt beskrives.

Tonerne fra Orkestret paa Lilliputtens Dæk klinger spinkelt ud over det store Vand; Melodien er banal, — men aldrig i mit Liv har jeg alligevel hørt Musik, der i den Grad har slaaet i Takt med mit bankende Hjerte og givet Tankerne Flugt. Tilbage fløj Tankerne til det elskede Hjem, — fremad fløj de til det store, fjerne Eventyrland, indhyllet for mit Syn i Uvishedens Taage.

Der er Øjeblikke i vort Liv, vi aldrig glemme, — og det er dem, der giver Livet Farve og Glans. Det var ét af dem, jeg oplevede nu. Hvor- og naarsomhelst kan jeg opleve det paany; lukker jeg Øjnene til, er det atter hin foraarslyse Morgen, da vi fra Bolværket ved Cuxhaven glider ud paa Dybet. — —

Lilliputdamperen pisker Vandet med sine Hjulskovle, det bedste den véd — er man lille, maa man lave Spektakel for at blive bemærket — men den bliver mindre og mindre, efterhaanden som den nærmer sig Kolossen, og da vi svaier op og lægger os paa Siden af «Columbia», maa vi bøje Nakken tilbage for at kunne maale det vældige Skibsskrog i hele dets Højde.

Orkestret paa Lilliputten har pludselig holdt inde, og «Columbia»s store Hornorkester tager fat og hilser os Velkommen med den pompøse «Kaiser Friederichs Marsch». Ad den stejle Landgang stiger vi ombord i Kolossen, og efterat have passeret en dobbelt Række Stewarder og hvidtskinnende Stewardesser, der nyfigne tager Maal af de nye Herskaber, skynder man sig til sit Køjerum, smider Haandbagagen fra sig og farer atter op paa Dækket, dels for at være Vidne til Afsejlingens højtidelige Øjeblik, dels for at underkaste sin svømmende Bolig for den kommende Uge en foreløbig Granskning.

I Løbet af faa Minutter er Bagagen bragt ombord i «Columbia»; den vagthavende Officer har givet Ordre til Ankerets Letning, Chefen staar paa øverste Kommandobro, og under Tonerne fra en sejrsstolt, splinterny Fanemarsch

staar vi udefter i Nordsøen med en Fart af — Gud ved hvormange Tusinde Hestes Kraft. — —

«Columbia» er en af «Hamburg-American-Line»s mange stolte Pragtdampere.

Denne Dampskibslinies Historie er ganske lærerig, idet den med tørre Tal oplyser os om de Kjæmpefremskridt, Trafiken mellem den gamle og den ny Verden har gjort i Løbet af et halvt Aarhundrede.

I 1847 begyndte «Hamburg-American-Line» sin transatlantiske Fart med Sejleren «Deutschland», som med sin Drægtighed af 717 Tons var et efter den Tids Forhold meget imponerende Fartøj. Man var dengang endnu saa uvant med Bygningen af kolossale Skibe, at det blev paastaaet med Sikkerhed, at «Deutschland»s Bygmestre led umaadelige Tab, idet de ganske havde forregnet sig, da Overslaget blev gjort.

I 1853 udvidede Selskabet sin Flaadebestand til sex Sejlere af omtrent samme Størrelse som «Deutschland», og disse førte aarligt en Fragt af 12000 Tons til New York.

Nutildags tager en enkelt af Selskabets Dampere — «Pennsylvania» f. Ex. — paa en eneste Overfart mere end den nævnte Tonnage paa sin Samvittighed.

For den, der har gjort Rejsen med et af

Nutidens Luxusskibe, er det næsten rørende at høre, at Selskabets første Fartøj havde Plads for 20 Kahytspassagerer og gjorde Overrejsen paa 35 Dage. Med sejrstolt Bevidsthed om at have slaaet en Rekord i Retning af Ødselhed og Komfort, indberetter Selskabets første Formand i sin Rapport til Aktionærerne, at «Kahytspassagerne nyder alle mulige Bekvemmeligheder, og det bedes særlig bemærket, at enhver Passager faar en Køje for sig selv. Alle Lervarer ombord bærer Skibets Navn, og Beholdningen af Linned maa tilfredsstille enhver rimelig Fordring.»

Og nu!

For et Par Aar siden har «H. A. L.» bygget sit eleganteste og største Passagerskib, en dobbeltskruet Expresdamper, et Vidunder af moderne Luxus.

Som hin første Sejler bærer det Navnet «Deutschland»; men hermed hører Ligheden op. Det nye «Deutschland» fører en Fragt paa 16000 Tons, dens Længde er henved 700 Fod, dens Maskiner arbejder med 35000 Hestes Kraft, og den giver Plads til et Passagerantal saa imponerende stort, at det er mere end en Talemaade at kalde et Fartøj som dette en svømmende By.

Paa dette Skib koster den fineste Kahytsplads for en enkelt Overfart fra Hamburg til

New York en Bagatel af 5000 Mark, men man har da ogsaa til egen Raadighed baade Dagligstue, Sovekammer, Toiletværelse og Baderum.

Man kunde maaske formode, at disse pebrede Billetter kun afsattes en sjelden Gang, men Forholdet er tvertimod det, at de dyreste Pladser er de stærkest efterspurgte, særlig i Sæsontiden. For amerikanske Millionkonger er jo 5000 Mark et Knibs i Lommen.

Er man tilfældigvis ikke Millionær, og vælger man ikke netop «Deutschland», der baade i Retning af Pragt og Hastighed er Selskabets overdaadigste Damper, behøver Overfarten — hvis man melder sig itide — ikke at koste mere end 300 Mark, og man kan dog føre et Slaraffenliv, ukendt og nyt for de Fleste, og med en Smule Fantasi føle sig mindst som Prins af Blodet, — Rejsen er ialfald en kongelig Fryd, en Oplevelse af Værd for den, der hidtil kun har pløjet Farvandet mellem Gedser og Warnemünde eller — naar det kom højt — mellem Esbjerg og London.

Hvorfor i al Verden lægger vi Danske saa godt som aldrig vore Sommerrejser over Atlanten? Nu, da jeg selv har forsøgt det, forstaar jeg det mindre end nogensinde; og skulde jeg kunne

udvirke, at En og Anden fulgte mit Raad, vilde jeg sige, at min Bog havde gjort sin Nytte.

Løs for en Snes Kroner Billet til Hamburg og for halvtrediehundrede en første Klasses Billet — hvori Kosten ombord er beregnet — til New York! Ophold Dig et Par Uger i denne Kjæmpeby, der blandt Jordens Storstæder har sit eget stolte Særpræg, — giv Dig i Kost i et Pensionat - - der findes mellem disse ogsaa enkelte danske — eller tag Kosten ude, hvad Du kan gjøre billigt, takket være den for os Danske ubegribelig favorable «*free lunch*», der for fem usle Cents giver Dig Adgang til bet bedste Øl, Du har smagt, og til et Bord, der bugner af god Mad, — — har Du Raad, da gjør et Par Dages Udflugt til Niagaras berømte Vandfald, til Boston, Philadelphia eller Washington, og naar Du kommer tilbage til Danmark efter en Maaneds Forløb, behøver Du ikke at have brugt over Tusind Kroner!

Har Du havt Sanserne vaagne, da er din Sjæl fyldt med Indtryk, der aldrig glemmes, og var Du en nervøs, halvgammel, gnaven Stakkel, før Du drog ud, da har de sexten Dage, Du gyngede paa Atlanten mellem Himmel og Hav, givet Dig nye Kræfter, nyt Livsmod og gjort Dig mindst ti Aar yngre! Ja — en saadan Rejse i Dage og Nætter, Nætter og Dage, paa et

Skib, der synes Dig et Aladdinsslot, skabt i Skæret fra hin vidunderlige Lampe, kan ikke sammenlignes med nogen anden!

Prøv den, Du fortryder aldrig de udlagte Penge! —

«Columbia» — en svømmende By! Lignelsen er ikke ueffen. Den ejer brede, lange Gader — Promenadedækkets fornemme Avenuer; den ejer snævre Stræder — Avenuernes Forbindelsesveje mellem Master, Skorstene og Overbygninger; den ejer rummelige Torve — Spisesalene, Læseværelser, Konversationsrum og Rygesaloner, ja, som i de store amerikanske Byer mangler end ikke den underjordiske Kineserby: Mellemdækkets vrimlende Myretue!

Det koster Dages Studium, inden man tilbunds kender Byens Gader, Stræder og Smøger.

Man leger Kispus med sin egen Wigwam.

Hvor Pokker er min Køje — cabin 78? Stop — jeg er nok gaaet forkert i Byen, — her bor jo den langnæsede Miss Cramford, der til Lunchen ærgrede min Sidemand og mig ved at trække paa Skuldren ad den friske Pigvar, vi fik ombord i Southampton, og dér stikker den gamle Yankee, der altid ryger sorte Havanna og lader Mavebæltet sidde paa, til det brændes, sine lange, graa Whiskers ud gjennem sin Kahytsdør.

— — naa · nu er jeg med! — jeg er paa den gale Side af Skibet, — saa op ad Trappen og ned paa den anden! Ja — dér ser jeg jo min gemytlige, hvidkitlede Køjesteward, som iaftes i et fortroligt Øjeblik fortalte mig, at han er forlovet med to af Skibets Stewardesser og ikke véd levende Raad for at blive af med den ene, som han for længe siden er ked af. Jeg er altsaa paa rette Vej, — javel, her er cabin 78!

I «Columbia s Forende ligger Byens Hoveddtorv — den store Spisesal.

Den straaler i rig Forgyldning paa mørk Grund. I Væggenes brede Felter er malet svævende Englebørn, fede, overnærede, tilfredse af Aasyn, saaledes som Direktionen for «Hamburg-American-Line» ønsker at se sine Passagerer, naar de efter tilendebragt Rejse sætter Foden i Land.

Hist og her bugner Væggene ud i kunstfærdigt Snitværk — en vellystig Kvindefigur med et let Gevandt, som ikke skjuler et fænomenalt udviklet Bryst, smiler huldsaligt ned over Fade og Glas og ønsker Selskabet en god Appetit. Rummet er udstyret med en fyrstelig Luxus, uden at være overlæsset. «Columbia» er alt i alt — med sit fuldstændige Udstyr — i Handel og Vandel

sine 10 Millioner Mark værd. Det har Barberen fortalt mig.

Vi passerer Byens fineste Avenue, hvor Beaumonden promenerer, aflægger Visitter, converserer og flirter eller, sløvt og overmættet af Bordets Glæder, slaar sig til Hvile i de magelige Flugtstole.

Paa Promenadedækket — Himlen nærmest — har de Passagerer, der enten frygter de nedre Kahytters mere stillestaaende Luft, eller som i paakommende Tilfælde — — man kan jo aldrig vide det! — ønsker hurtigst muligt at være paa Pletten, deres Natlogis.

Nedenunder ligger Hoveddækket — *the main deck.*

Her løber de lange, smalle Stræder, hvor et Utal af Døre føre ind hver til sin Køje, og i de smalle Stræder udmunder hist og her en lille *cul de sac,* der snart fører ind til højst ugenert beliggende Køjepladser, snart til Baderum, snart til den Slags Appartementer, hvor Alt er Taushed.

Ved en Omdrejning hilser vi paa Skibets brave Barbér, hvis *saloon* maatte kunne faa hans Landkollegers Tænder til at løbe i det klare Vand, saa smagfuldt og elegant — sødtduftende som en Bonbonière — er dens Udstyr.

Han er vennesæl og meget talende som de

fleste Barberer lige fra Mester Gerts Dage og ved Besked om Alt, hvad «Columbia» slutter inde mellem sine Planker, baade af Levende og Dødt.

Tæt ved ham har Skibslægen sin hyggelige Hule, hvor han fører en sorgfri Tilværelse.

Hans Embedspligter kan ikke tynge; de er væsenligst af repræsentativ Art. Den Sygdom, han oftest skal bekæmpe, den lede Søsyges Kval, kender Videnskaben intet Lægemiddel for.

Vi svinger om et Hjørnehus og passerer en aaben Port, opad hvis Stolpe en Gentleman med hvid Hue, hvid Trøje og hvide Benklæder hviler sig ud med bare, korslagte Arme. Ah — Køkkenchefen — en mægtig Mand!

Kavalérmæssig og velvillig, som alle Funktionærer ombord, tillader han os at titte ind i hans Domæne. I det isafkølede Rum ser vi plukkede Kalkuner, lækkre franske Kyllinger og uskyldige Duer hænge — i hundredvis — i lange Rækker; men da vi fra det Øjeblik, vi betraadte Skibet, har været Gjenstand for en systematisk Overfodring og derfor ikke godt kan taale at se Mad udenfor Taffeltiderne, trækker vi os hurtigt tilbage, efter at vi har faaet nogle statistiske Oplysninger, der i denne Sammenhæng maaske kan have Interesse.

Der konsumeres aarligt i «Hamburg-American-Line»s Skibe 1,500,000 ℔ fersk Kød, 2,500,000 ℔ Kartofler, 750,000 friske Æg. 1,400,000 ℔ Hvedemel, 90,000 ℔ Ost, 15,000 ℔ Tunge og 900 Tønder Flæsk, og af Drikkevarer, for blot at nævne enkelte Tal, 155,000 Lit. Øl, 150,000 Lit. Rødvin og 14,000 Flasker Champagne.

To Køkkenkarle kommer netop slæbende med en Kæmpekurv, fuld af alskens Fødevarer, de sidste Par Maaltiders Levninger, der under ingen Omstændigheder tør opmarschere paany under nogensomhelst Form. Kurvens Indhold væltes ud over Rælingen, og vi forstaar i samme Øjeblik Selskabets enorme Forbrug og Behageligheden ved at være Fisk i Atlanterhavet.

Vi kommer forbi det Lukaf, hvor *the purser* residerer, en ældre, uniformeret Herre, som under Overfarten, i Embeds Medfør, opbevarer Passagerernes rede Penge. Han har et bekymret og alvorsfuldt Ydre, der passer godt til den ansvarsfulde Stilling, han beklæder. Jeg hilser altid paa ham med et tilsvarende alvorsfuldt Udtryk. Han er nemlig i Besiddelse af hele min jordiske Rigdom.

Vi er nu midtskibs, — en varm Em slaar os imøde, og Næsen vejrer den stramme Lugt af

Olie, — igjennem store Glasruder ser vi et imponerende Dyb — — Maskinerne!

Med speciel Tilladelse stiger vi ned i det hede Helvede, hvor «Columbia»s 24,000 Heste stamper med deres Stempelhove og rører Havet til Skum.

Ogsaa her er strax en Cicerone paa Siden af os og er parat til at give os et nemt lille Kursus i Dampmaskinens Fysik.

Men Varmen er for stærk, Tumlen for øredøvende og Sindet for grebet af det mægtige Totalindtryk, til at vi er modtagelige for Andet end det, vore Sanser umiddelbart kan opfange.

Her banker «Columbia»s Hjerte, og her bankede Direktionens, da Skibet løb af Stablen.

Vi glemmer i Øjeblikket Alt, hvad vi ellers har beundret ombord, i Erkendelsen om, at her er Hovedsagen, det, hvorpaa det Hele væsenligst kommer an. Ikke for Intet indtager Maskinerne det dominerende Rum i den svømmende By.

Hvert Stempelslag i de vuggende Cylindre, hver Glød i Ovnenes Djævelsbaal er et indeklemt Skrig: *go on! time is money!*

Dybt nede i Skibets Bund vælter den stammetykke Axe sig ustandseligt rundt om sig selv som en rasende Køter, der i Galskab bider sin Hale.

Den hvide Fraade staar af dens Gab — Skumhvirvlerne om Skruens Skovle!

Jeg følte en barnagtig Lyst til at følge Axen i hele dens Længde og til at staa et Øjeblik nær det Sted, hvor dens yderste Ende griber fat i Centrum af Skruen.

Den skikkelige, sortsmudsede Cicerone stod smilende ved min Side og tænkte sagtens, at det var sære Ting, saadan en sølle Landkrabbe kunde hitte paa.

Men — da jeg atter stod paa Dækket i Lys og Luft, kunde jeg sige, at jeg havde undersøgt «Columbia» til Bunden.

I Agterskibet ligger Rygesalonen for første Kahyt, et herligt Tilflugtssted i Blæst og Graavejr, elegant, gjennemført hyggeligt og lunt som i Oldemors Dragkiste.

I Hjørnerne summer det fra de moderne elektriske Vifter, der maler Luften kølig og ren, og som man i Amerika finder paa alle offentlige Steder, særlig i Restauranterne, hvor de hænger dybt under Loftet, ofte i kjæmpemæssige Formater.

Sofaer og Stole er her betrukne med sort Safian, der staar fortræffeligt til Træpanelernes Forgyldning.

De mange lækkre Smutkroge er som Regel

optagne af de uforbederlige Prosaikere, der foretrækker Udsigten til en Brandy med Vand, en Whisky eller Seidel Øl for Udsigten over Havet og den evige Himmelbue.

Rygesalonen har sine specielle Stewarder, som udelukkende servere her. Den ene, en glad Gut med det godmodigste Galgenfysiognomi, jeg nogensinde har set, kom forleden til Skade; han faldt paa Dækket, da vi gik fra Cherbourg og ligger nu paa «Hospitalet», der har sin Plads i Flugt med Mellemdækket.

Jeg savner hans Ansigt og aflægger ham et Besøg.

Dér ligger han og lér i Køjen. «Naa, Kammerat! *How do you do?*»

Aa — det var bare et lille Ben i Anklen, som var brækket. Skibslægen havde sagt, han kom ikke op for det Første, men — *whatever may happen!* — iovermorgen mødte han i Rygesalonen igjen, selv om han haltede lidt!

Om jeg vilde gjøre ham en Tjeneste?

Ja — vist vilde jeg saa.

Han havde i Trykkeriet ombord bestilt nogle Visitkort med sit Navn, «James Weller — Deck-Steward on Columbia». Han havde flere Gange havt Bud dernede, men de holdt ham for Nar. Om jeg vilde skaffe ham Besked?

«Columbia»s Trykkeri! Ja — hvorfor ikke? Det skulde ikke undre mig, om jeg en Dag hørte, at Atlanterhavsdamperne udgav hver sin Avis i Morgen- og Aftenudgave under Overfarten. «Columbia newspaper» – det vilde klinge godt, og Avisen i den svømmende By vilde aldrig mangle underholdende Stof.

I Trykkeriet forfærdiges daglig de mange Menuer, som i fixe, kolorerede Hefter spredes mellem Spisesalenes Kuverter, baade til *breakfast*, *lunch* og *dinner*, og som Passagererne samvittighedsfuldt tilegner sig efter hvert Maaltid. Jeg, for min Mund, er da ogsaa lykkelig Ejer af denne velsmagende Litteraturs samlede Værker.

Jeg fik James Wellers Visitkort udleverede og bragte ham dem øjeblikkeligt.

Han var henrykt. Han betroede mig, at det var første Gang i sit Liv, han saa sit Navn paa Tryk. Jeg forstod ham og mindedes den første Gang, jeg saa mit eget Navn paa en Theaterplakat. Med hviskende Stemme fortalte han mig, at strax ved Ankomsten til New York skulde hans Kjæreste glædes med et Exemplar. Jeg fik ogsaa mit.

Stakkels Fyr! Da jeg gik i Land i New York, laa han endnu paa Smertens Leje.

Men i Rygesalonen havde vi ved Kaffen

skillinget en lille Sum Penge sammen til ham, og Kaptainen fik overrakt en Bulletin, som indbragte James Weller en lille Extra-Ration til den daglige Forplejning.

Kaptainen! Paa en Atlanterhavsdamper som «Columbia» er Kaptainen en Potentat, en Konge, en lille Vorherre.

Paa ham — hans Personlighed, hans Dygtighed og Søkundskab — synes uvilkaarligt Skibets og Passagerernes Sikkerhed og Velfærd at bero, baade timeligt og evigt.

I Magsvejr og stille Solskin hviler hans gode Øje faderligt og mildt paa Folket.

Han gaar da stille omkring — ikke meget talende, kun af og til henkastende et vennesælt Ord til enkelte Udvalgte, nikkende med Beskyttermine til En og Anden, der har gjort sig fortjent dertil, nu og da løftende et lille fint Passager-Barn paa sin stærke, guldbesnorede Arm, medens Passager-Fader og Passager-Moder lykkeligt ser til.

Han er feteret af Kvinder og Mænd, og hans Myndighed og Magt er stor og uindskrænket. Ikke blot Næstkommanderende, Officerernes øvrige Flok og Skibets talrige Mandskab er underlagt hans Herskerbud; i paakommende Tilfælde skal hans Vilje lystres blindt og strax af Alle, der bor indenfor den svømmende Bygrændse.

I paakommende Tilfælde — ja!

Ikke altid lyser hans gode Faderøje mildt. Det kan skyde Lyn, og hans fredsæle Stemme kan tordne gjennem Stormens Hvin i Takkelagen. Og da er han ikke god at komme nær.

I paakommende Tilfælde! Det er med Tanken paa disse frygtede Tilfælde, da enhver Undersaat sætter sin Lid til hans Konduite, at Passagererne lægger Straaleglorien om hans guldtressede Kasket og ser hans Skikkelse i en Glans, der gaar af ham, saasnart han sætter Foden i Land, og Rejsen er forbi; og det Hurra, han saa faar som Tak for lykkelig Overfart, tager han imod som et ganske almindeligt Menneske, og der er ikke mere Vorherre ved ham end bag paa min Haand.

Overstewarden havde tilfældigvis givet mig Sæde i Kaptainens Nærhed, og denne Omstændighed kunde jeg sagtens takke for, at jeg var blandt de faa Begunstigede, der et Par Gange blev indbudt paa Whisky i Chefens Kahyt, den høje. Herfra og til Kommandobroen var Springet snart gjort. Men Adgangen til dette notable Sted var en Indrømmelse, der maatte benyttes med Takt og Maadehold.

Det var en Fryd for Sjæl og Krop at staa heroppe med fri Udsigt over Dækket, at se det

mægtige Skibsskrog favnes af de glidende Bølgelegemer i nejende Dans, — en Fryd at se ud over den uendelige Havflade i Himlens skiftende Lys, at se Skyerne drive forbi Sol og Maane og at indaande denne stærke Luft!

Heroppe lærte jeg at holde af den faamælte, djærve, bredtskaarne Kaptain, naar jeg saa hans faste Blik søge udover Stævnen paa det stolte Skib, langt, langt frem i det tomme Rum.

Og jeg erindrer de barnlige, ægte sømandsmæssige Ord, jeg havde set lyse med store Bogstaver over Sofaen i hans Kahyt: *Gott hilft, Gott hat geholfen, Gott wird weiter helfen!*

Over Atlanten.
Typer ombord.

De første tre Dage under Overfarten prøvede jeg paa at gjøre Optegnelser; det var de eneste, jeg gjorde paa hele min Rejse, idet jeg senere — som Støtte for Hukommelsen — indskrænkede mig til at notere Navne med enkelte lakoniske Tilføjelser.

Rygesalonen, 17. Maj 1901.

Vi er i Kanalen. I den vegetative Tilværelse, jeg fører, falder det mig ind at skrive Dagbog, hvad jeg altid før har betragtet som Djævelens nedrigste Opfindelse.

Imorges faldt Ankeret udenfor Southampton, i Solskinsvejr og med Udsigt til den skjønne Ø Wight.

Vi skulde optage engelske Passagerer og vexle den første Post, siden vi forlod Hamburg. Om et Par Timer skal den samme Forestilling gjentages ved

Cherbourg, blot med den Forskjel, at Sceneriet dér bliver fransk.

Til vort udmærkede Orkesters kraftige Foredrag af «Under Dobbeltørnen» fik vi ved Southampton en Del automatiske Gentlemen og stramtaillede Damer ombord.

Jeg iagttog med nogen Spænding denne Indladning og speidede efter en Mandsperson, der kunde passe til Navnet: Mr. Frank Harrison.

Dette Navn har nemlig, fra vi forlod Hamburg, staaet at læse paa min Kahytsdør ved Siden af mit eget, hvilket vil sige saa meget som, at Mr. Harrison skal være min *room-mate*, min Kontubernal ombord. Og det kan ikke være En ganske ligegyldigt, hvem man paa omtrent en Uges Rejse hver Nat skal have liggende over Hovedet paa sig.

Mr. Harrison viste sig at være en ung, spidsnæset Kavalér med Haaret redt fremad i Tindingerne, stramt udhalet i Graat, med spraglet Slips og med en smalskygget Straahat, der er omviklet med det mest brogede Baand, jeg i mit Liv har set.

Han tiltalte mig ikke. Ønsket om at rykke ind ved Siden af, i en Kahyt, der ikke bærer Navne paa Døren og derfor efter al Sandsynlighed er ledig under Overfarten, blev særdeles levende i mig.

Er Nabokahytten ikke optaget, naar vi forlader Cherbourg, skal jeg i Lag med Overstewarden, der er en mægtig Mand ombord — at ligne med en Slags Sceneinstruktør, for saa vidt som han bestem-

mer, hvor vi skal sidde og ligge, — Pladsen, vi har ved Middagsbordet, og de Kahytsrum, der tilkommer os.

Ved en lykkelig Intuition har jeg strax sikkret mig denne Herres Bevaagenhed ved igaar at overrække ham en kæmpemæssig, mavebæltet Havaneser, af den Kasse, Olaf Poulsen har foræret mig til Rejsens Forsødelse

Kl. 8 Aften. Middagen fordøjes.

Vi har besørget Cherbourg.

Sceneriet var herligt. De høje Klippesider, der danner en naturlig Fæstning for denne Frankrigs stærkeste Krigshavn, laa i gnistrende Sollys. Havet var stille og blankt, og mellem de mange bepansrede Kolosser pilede en elegant lille Damper ud og ind og svingede hen paa Siden af os, og under Marseillaisens opflammende Toner gik det franske Selskab ombord paa «Columbia», der synes et Souhyre, i hvis umættelige Gab alting forsvinder.

Blandt dem, der kom ombord, lagde man nødvendigvis Mærke til en smuk, mørk Dame, der i «Columbia»s Passagergalleri vil have let ved at sikkre sig en Førsterangsplads, idet Forsynet paa denne herlige Rejse har ladet en Del grimme Kvinder sætte hverandre Stævne, for at Ens Hjertefred ikke skal forspildes.

Fulgt i Hælene af sin Kammerjomfru skred den

mørke Dame med en Dronnings Holdning over Landgangen.

En halvgammel Yankee fra Denver strøg sig om Skjæget som en forelsket Hankat. Men da Dronningen kom nærmere, og det viste sig, at hun var ude over Ungdommens Aar, puffede han mig i Siden og sagde:

«*She is very fine — very fine, — but for sure, she is no chicken!*»*)

Lørdag, den 18. Maj.

Jeg har tilbragt en Nat i Mr. Harrisons Selskab. Hans ihærdige Snorken holdt mig længe vaagen, og jeg havde Lejlighed til at bemærke, med hvilken musikalsk Lethed han forstod at glide fra den ene Tonart over i den anden. Efter Lunchen overrakte jeg derfor paany Overstewarden en af de Mavebæltede; af lutter Velvilje fortrak hans Mund sig til et bredt Grin, der gav mig Mod til at lade et Ord falde om den tomme Nabokahyt, der var forbleven ubesat efter Invasionen fra Cherbourg.

Da jeg for lidt siden var nede i min Køje, saa jeg at venlige Hænder havde flyttet min Kuffert og min Plaid ind i Nabokahytten, og jeg er for Resten af Rejsen over Atlanten Ene-Indehaver af en Kahyt,

*) Hun er meget smuk, det er hun, — men hun har s'gu traadt sine Børnesko!

der er 300 Kr. dyrere end min oprindelige. De Mavebæltede har gjort deres Virkning! Tak, Olaf!

Vi er nu paa det store Hav. Kanalens krappede Vand er bleven afløst af Atlanterhavets brede Dønninger.

Vejret er bestandig fint, Barometret staar paa «schøn», og Thermometret viser 15° Reaumur. Selv med min bedste Vilje er det mig umuligt at blive søsyg, og jeg har imorges i et Anfald af Overmod, som maaske bliver straffet, foræret en af mine Flasker med det beskyttende Fluidum til en ældre Lady, der vred sig paa Dækket.

Hun skyllede øjeblikkelig det Halve af Flasken i sig, og det har aabenbart forværret hendes Tilstand betydeligt; jeg passerede hende nemlig for lidt siden paa Dækket; hun var bleg som et Lig, hendes Kinder dybt indfaldne, og hun saa paa mig som en Hund i Havsnød. Jeg læste en dyb Bebrejdelse i hendes udslukte Blik og skyndte mig angerfuld forbi hende.

Søndag den 19. Maj.

Iaftes var der svært Halløj i Rygesalonen.

Elektriciteten skal slukkes derinde præcis Kl. 12. Men tre franske Kreaturkommissionærer og Hesteopkjøbere var paa Krigsstien. De dobblede og skraalede op og drak og væltede omkring til Forargelse for de øvrige Passagerer.

Det ene Ti-Dollarstykke sprang efter det andet, og Champagnen flød i stride Strømme over Gulvet.

De stakkels Stewarder var i Krydsild. Der vankede kongelig Drikkemønt, og de vilde gjerne lukke Øjet, men paa en Maade er de tillige Rygesalonens Politi, der skal paase, at Alt gaar anstændigt til.

Især den yngste Franskmand havde Bersærkergang.

Han skreg op som en Vanvittig og satte Næverne saa haardt i Bordet, at Glassene splintredes. Saa slog Klokken tolv, og Elektriciteten blev slukket. Men først da en af Officererne kom til, vilde Bersærkerne forlade Skuepladsen.

Det var en dejlig Nat med Maaneskin og Stjerneskær. Himmel og Hav hvilede i den dybeste Fred. Jeg gik længe alene omkring paa Dækket.

Det var en mærkelig Overgang fra Rygesalonens raa Spektakkel, og jeg erindrer at have havt den samme Følelse som nu, da jeg en stille Sommeraften fra Bakkens Gogl ganske ene gik langt ind i den maanebelyste Dyrehave, medens Lyden fra Trompeter og Trommer efterhaanden blev svagere og svagere og tilsidst ganske døde hen. —

Det er Søndag. Ved Syvtiden imorges gik Orkestret rundt paa Skibet og spillede Psalmer, bl. A. den dejlige Melodi til Ordene: «Lovsynger Herren, den evige Konge med Ære!» og «Vor Gud han er saa fast en Borg.»

De højtidsfulde Psalmetoner, som i den tidlige Morgen klang ud over Atlanterhavet, rørte mig til dybere Andagt end mangen Gudstjeneste med Prædiken og Messesang.

Orkestret er «Columbia»s populæreste Institution. Det følger os den lange Dag igjennem og sætter Akkompagnement til alle vore Tanker baade i Prosa og Poesi. Hvergang vi er sultne, kalder det os med muntre Madsignaler. Under Middagen spiller det op for hver af Menuens mange Retter, men — fremfor Alt! — hver Formiddag fra Kl. 10 til 11 giver det Concert paa Promenadedækket. Saa er det herligt at sidde i sin Flugtstol, hvis Brug man ærlig har betalt med en Dollar, og høre glade Melodier klinge udover det mægtige Vand.

Hvad mon egentlig saadan en stort anlagt Atlanterhavsbølge tænker, naar den hører en Stump kaad Strausservals fare sig forbi? Sagtens dyb Foragt for os letsindige Menneskeorme! — —

— — —

Hermed slutter mine Optegnelser. At skrive Dagbog her ombord er et Misbrug af Tiden og en Fornærmelse mod min gode Hukommelse, som nok skal hjælpe sig paa egen Haand. At de Hummer, vi iforgaars fik udleveret i Cherbourg, allerede er sluppet op, er et sørgeligt Faktum, som længe vil leve i bitter Erindring; men at de slap op netop Søndag den 19. Maj 1901 vil til evige Tider være

mig ganske ligegyldigt og kommer ikke Verdenshistorien ved.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Jonas Lies sidste Bog «Naar Jernteppet falder» er bygget over en genial Idé, der som alle geniale Ideer, synes at ligge saa lige for, at man undres over, at den ikke er udnyttet før

Med psykologisk Skarpsans skildrer den, hvorledes Dødsangsten griber Passagererne paa en Atlanterhavsdamper, hvorledes den krænger deres Sjæle og bringer et pludseligt Omslag i deres Tænke- og Handlemaade.

Livet er en Komedie, Alle spiller vi med deri. Naar Illusionens festlige Glans lyser over Scenen, gaar Spillet sin rolige Gang, og vi forstaar at holde «Figuren , vi fremstiller, fast i Maske, Mine og Plastik, — — men lad Døden pludselig gaa over Scenen med løftet Le og fælt grinende Fjæs, — — lad Ilden slikke med sin graadige Tunge langs Kulisser og Sofitter — — lad Jerntæppet falde! Saa falder ogsaa Maskerne, og Komedien er forbi!

Bevidst eller ubevidst — det er uden Tvivl Følelsen af at være underkastet den samme Skjæbne, den blive skrækindjagende eller fornøjelig,

der paa en saa ejendommelig Maade ryster Atlanterhavspassagerer sammen og skaber imellem dem en Solidaritet, et hyggeligt, halvt kammeratligt Forhold, der neppe vilde kunne etableres saa let og hurtigt, om det samme Selskab samledes med fast Grund under Fødderne. Man gynges af de samme svigefulde Bølger, indesluttes af den samme Ræling, spiser af samme Fade og er underkastet de samme Love, — og hvis det Værste skulde ske, at man gik under med Mand og Mus, nuvel, ogsaa her styrker Fællesskabet, — *commune naufragium dulce!*

Heldigvis existerer Faren ved en Atlanterhavsfart mere i Fantasien end i Virkeligheden.

Mon det er synderlig voveligere at kjøre med Exprestoget fra Kjøbenhavn til Helsingør end paa en moderne Persondamper at fare fra Hamburg til New York? Jeg tror det ikke.

I en »*twin-shrew-steamer*» af den nyeste Type er der truffet Sikkerhedsforanstaltninger, som har forudset alle Eventualiteter.

Den har to Dampkedler, to Maskiner, to Axer og Skruer, — det ene Sæt kan arbejde uafhængigt af det andet. De ere adskilte ved en mægtig Længdeskodde, der rækker fra Køl til Dæk. Beskadiges det ene Sæt, føres Skibet frem af det andet.

Ved Hjælp af et gjennemført Skoddesystem, i hvis Brug Mandskabet jævnligt indøves, kan Skibets forskjellige Dele afgrænses og sikkres mod, at Vandet trænger ind.

Det er jo særlig Frygten for Sammenstød med andre Fartøjer, der skræmmer. Til Beroligelse i denne Henseende tjener, at Skibene fra Europa og fra Amerika, efter en international Overenskomst, har hver sin Kurs, der skiller deres Veje med et Mellemrum af 60 eller 80 Sømiles Bredde.

Atlanterhavets uhyre Størrelse gjør det til en Sjeldenhed, at Skibe passere hinanden.

Naar denne Sjeldenhed indtraf for os Columbianere — saavidt jeg husker, kun to Gange paa Turen til Amerika — er det en Begivenhed af Rang. Meddelelsen om, at man i Horizonten kan skimte Røg eller taagede Omrids af et Fartøj, gaar som en Løbeild fra For til Agter, — i vild Carrière styrter man afsted for at se Underet.

Paa Hjemvejen fra Amerika hændte det, at vor Damper blev prajet af en anden. Vi lagde bi og fik en Matros ombord, der upaatvivlelig vilde være død, hvis ikke en hurtig Amputation var bleven foretagen af vor Læge. Det ansaas halvvejs for et Mirakel, at Tilfældet i rette Tid havde ført os i det andet Skibs Nærhed, og at vedkommende Matros saaledes fik frelst sit Liv

tilligemed 150 Dollars, som vi i en Fart skillingede sammen til ham.

Jeg indrømmer, at jeg følte Uhygge i Kanalen, det mindre Farvand med den store Trafik, da vi i Løbet af et Par Timer arbejdede os gjennem tæt Taage, medens vi uophørligt lod Hornet tude. Men da vi nærmede os New Foundlandsbankerne, og Taagen hang omkring os Nat og Dag, uden at vi formindskede Farten, forjog Bevidstheden om Havfladens enorme Udstrækning det meste af Uhyggefølelsen.

Det er min Overbevisning, at selv den, der ved Rejsens Begyndelse er fuld af Ængstelse ved Tanken om at skulle betro sig til Havet for længere Tid, efterhaanden vil falde ganske i Ro. Det daglige Livs Komfort og punktlige Regelmæssighed vil bibringe ham hjemlige Fornemmelser eller ialfald Følelsen af at bebo et Verdenshotel af første Rang, hvormed man ikke plejer at forbinde Forestillingen om Fare.

Han faar ikke Tid til at kede sig og fange Skrupler. Spiser han ikke, er der paa forskjellig Maade — bl. A. ved Friluftsspil, der oves paa det brede Promenadedæk, sørget for hans legemlige Underholdning, medens et elegant Haandbibliothek i flere Litteraturer og et Par udmærkede Flygeler overtager den aandelige.

Direktionen har fremfor Alt — med sin dybe Kendskab til Menneskenaturens svage Side — havt Mavens Behov for Øje og skiller sig fra denne Opgave med en Omhu, der maa kaldes overdreven.

Fra 6—8 Morgen serveredes i Spisesalen Kaffe, The, Mælk, Cacao, Chocolade, fint Bagværk og allehaande Frugter, foruden Havregrød, Maisgrød, Boghvedegrød og Pandekager.

Fra 8—9½ serveredes breakfast med Omeletter i alle Former, alle mulige Fiskeretter og Kjødretter, alle mulige Slags Oste og paany alle de Morgendrikke, der findes paa Jorden.

Kl. 12½ er det Tid for *lunch*, et Maaltid, der under andre Forhold kunde gjælde for en ligesaa elegant som solid Middag, idet der serveres med en 3 á 4 Retter varm Mad foruden koldt Køkken efter Behag, deriblandt saa udsøgte Delikatesser som friske Hummer og Strassburger Gaaseleverpostej.

Middagen, 6½, sammensættes bestandig af 7 Retter Mad, serveret efter samme overdaadige Maalestok som paa det eleganteste Pariserhotel.

Navnlig efter denne sidste Affodring vil man forstaa, at der kun er levnet ringe Plads for Aftensbordets Glæder, saameget mere som alle Pauserne mellem Dagens tre Hovedmaaltider udfyl-

des med fristende Serveringer paa Promenadedækket af Kaffe, Bouillon, Bagværk og Frugt, ligesom store Fade med Sandwich og udsøgt Smørrebrød paa forskjellige Tider marscherer op i Rygesalonen. Søen tærer. Fadene er neppe sat frem, før de er tømte.

Det maatte i Sandhed være en utaknemlig Sjæl eller en ganske overmenneskelig Ædedolk — for at benytte et ligesaa populært som betegnende Udtryk — der ikke ansaa en Forplejning som denne for tilstrækkelig og tilstrækkelig god.

Og dog fandtes der, her som overalt, Malefikanter, der var utilfredse og indgav Klager til Direktionen! Man skulde ikke have troet det muligt.

Særlig pragtfuld er den sidste *dinner*, før Farten slutter.

Bordene er da mere end almindeligt festligt smykkede, med store Blomsterdekorationer og med et Utal af høje Kransekagetoppe, fra hvis Sider, á la Pindsvin, Alverdens Nationalflag paa smaa Staalpinde stikker frem, en fin Kompliment til den svømmende Bys kosmopolitiske Befolkning.

Den egentlige Overraskelse er opsparet til Menuens næstsidste Nummer, der bærer den glimrende Benævnelse: *illuminated ice-crêam*.

Pludselig slukkes den elektriske Belysning, man sidder i Bælgmørke, en anelsesfuld Hvisken høres fra Bord til Bord, og Orkestret falder ind med en halvt aandeagtig Melodi, der passer til Øjeblikkets Højtryk af Spænding. Histhenne fra Salonens Baggrund ser man et halvt Hundrede røde, blaa og grønne Punkter, flakkende Lygtemænd, der efterhaanden danne en lige Række og i dyb Taushed svære gjennem Rummet og — forsvinder. Atter viser de sig i Salonens Baggrund, og de røde, blaa og grønne Punkter svære paany gjennem Mørket men fordeler sig derpaa — stadig under Orkestrets Aandespil — mellem de forskjellige Borde. Elektriciteten tændes pludseligt, og bag Ens Stol staar den uniformerede Steward med en Lygtemand i Hænderne, den illuminerede Isbudding. Spøgeriet er forbi, og Selskabets latente Livsglæde slippes løs i munter Latter og en dobbelt livlig Konversation.

Saa slaar en veltalende Passager paa sit Glas. og Kaptainens Skaal udbringes under stærk Tilslutning Han indkasserer tre kraftige Hurraer for den fortrinlige Maade, hvorpaa han har ført Skibet, og i Vendinger, som han vist har brugt før, svarer han, at det er ingen Sag at føre Skib for saadanne Passagerer, og Festen ender i

Herlighed og Glæde med en improviseret Svingom paa Dækket!

For den, der gjør Atlanterhavsturen første Gang, er denne Slutningsmiddag herlige Løjer. Men Skibslægen betror mig, at han kan faa kvalmeondt, bare han tænker paa illuminerede Isbuddinger, ligesom han i det hele føler dyb Væmmelse for disse evige Mad-Orgier, der blot ødelægger Fordøjelsen.

Paa visse Tider af Dagen frembød Promenadedækket Skuet af en lang Række Flugtstole, pakket tæt op mod hverandre, indesluttende plaidindhyllede Damer og Herrer, som lod Blikket dvæle sværmerisk paa den mægtige Havflade, fortabte i Naturens Storhed og Skjønhed. Sandheden skal frem. De fordøjede. —

Her findes paa «Columbia» Folk af de forskjelligste Nationaliteter, en Mængde Amerikanere, en god Del Englændere, adskillige Franskmænd og Tyskere, nogle Russere, Ungarer, Polakker, Spaniere og Italienere, — af Skandinavere kun min egen Ringhed.

Min Sidekammerat tilhøjre ved Bordet er en jovial Nordtysker, blodrig, stor og svær, med et kraftigtskaaret, godmodigt Ansigt. Vi har sluttet os sammen, mødes i Rygesalonen ved Kaffen og Cigaren, faar os undertiden en «66» om en Sei-

del Øl eller en Brandy med Vand og slentrer med hinanden omkring paa Dækket, hvor vi gjør vore Observationer. Han har megen komisk Sans og en fremragende Evne til hyggeligt Skumleri. Han meddeler mig samvittighedsfuldt hver Dag, hvad han har oplevet. Jeg gjør ærlig Gjengjæld, og vi morer os kongeligt sammen.

Ligeoverfor mig sidder en schneidig Hamburgergrossist, ret elskværdig men med et forskrækkeligt Snakketøj. Han er saa fuld af Anekdoter, at jeg for Alvor har foreslaaet ham at udgive en Samling. De er ikke alle morsomme. Hver Gang han har afleveret Pointet, ler han saa voldsomt, at jeg befrygter, der skal springe Noget indeni ham. Hidtil har Maskineriet holdt, men en Dag fortalte han i Rygesalonen en Anekdote, der nær havde taget Livet af ham og i et Anfald af Kvælning gjørde ham helt blaa i Ansigtet. Han behersker ganske Konversationen ved sin Bordende. Hans Sidemand tilhøjre, den østerrigsk-ungarske Generalkonsul fra Philadelphia, en meget distingueret og stærkt dekoreret Herre, betragter ham altid med et fint, ironisk Smil og anser ham aabenbart for et af den Slags Individer, som en Rejse ombord kan tvinge En til at pleje Omgang med, men som man i Land nok skulde vide ar holde tre Skridt fra Livet.

Helt nede i Spisesalonens anden Ende sidder en ung Amerikaner, som jeg er kommen til at holde af, og som venligt bærer over med mit mangelfulde Engelsk. Jeg havde set ham færdes paa Dækket i fortrolig Samtale med en ung, bleg, meget grim Dame, som han viste stor Opmærksomhed. Jeg anslog dem til at være et nygift Par, der havde været paa Europarejse.

Han har nu fortalt mig følgende. Han var fra New York, hvor han levede som Ingeniør, draget til Europa med sin Søster, der var meget syg og neppe kunde leve. De havde konsuleret en berømt Sukkersygelæge i Frankfurt am Main og var nu paa Hjemvejen. Lægen havde sagt, at der var ingen Redning for Søsteren. Sygdommen var for fremskreden, og den Alder, hvori hun havde faaet den, ulykkevarslende. Han havde raadet dem til hurtigst muligt at vende hjem. Den unge Amerikaner havde flere Gange paa Rejsen frygtet, at Søsteren skulde dø mellem Hænderne paa ham. Men — Søluften syntes nu at have hjulpet paa hende. Hun havde faaet lidt Farve og var selv meget fortrøstningsfuld. Men — desværre — længere end Sommeren over levede hun vel ikke.

Efterat han havde fortalt mig Sagens Sammenhæng, lagde jeg dobbelt Mærke til hans Øm-

hed mod den syge Søster, der takkede ham med et stille, kjærligt Smil, naar han paa Dækket lagde Tæpperne om hendes spinkle, udtærede Legeme eller rakte hende Medicinen. Der er et rørende inderligt Forhold mellem de to Søskende, og hendes Grimhed har i mine Øjne ganske skiftet Karakter. Hendes afpillede, smalle Fugleansigt bærer Dødens Mærke.

En anden ung Amerikaner er mig ikke slet saa sympathisk. Men han er en ægte Yankeetype og god at faa Forstand af. Han har et stort Ansigt med stærke, senede Træk, smalle Læber og med et Blik saa energisk som en Falks. Jeg har det Indtryk, at alle hans Sanser er skærpede som et Dyrs. Han udtaler sig om Amerika, som om det var det eneste Land, og om Amerikanerne, som om det var det eneste Folk i Verden. Da jeg sagde til ham, at det var let at mærke paa ham, at han i sit Hjerte egenlig foragtede alle andre Nationer, svarede han: «Nej, jeg foragter dem ikke, men jeg beklager dem dybt.» Dette blev sagt med et Smil, men var aabenbart ment i den rammeste Alvor. Han har indtrængende anmodet mig om at tage til Washington for at faa Lejlighed til at se Præsidenten, i hvis Person det eneste ideale Statssystem i Verden er inkarneret. Jeg har sagt ham, hvad min

Rejse i første Række gjaldt, og det gav ham i Forbigaaende Anledning til at rose Amerikas Danske i høje Toner. Han paastod, at blandt de indvandrede Nationer var Danskerne de mest ansete paa Grund af Dygtighed, Hæderlighed og Ædruelighed, og at danske Folk var særlig efterspurgte paa alle Arbejdspladser. Og i al Almindelighed udtalte han sin Sympathi for den danske Nation; thi Angelsachserne var kommen over Danmark til England, og Yankeerne var hovedsagelig af engelsk Afstamning, hvorefter vi i Rygesalonen drak Fætterskabets Skaal i Münchener-Bier.

En engelsk Familie ombord — Mand, Kone og Datter har vakt min Tyskers og mit levende Mishag. De taler knap indbyrdes med hinanden og slet ikke til Andre. Dem har Solidaritetstanken ikke greben. Manden tager sig nogle vældige Spadsereture, timevis, op og ned ad Dækket med tilbagetrukne Skuldre og automatisk svingende Arme. Han farer afsted, som om han havde Hastværk og skulde naa et fjernt Maal, hvad absolut maa gjøre et latterligt Indtryk, da man ved, han er nødt til at holde sig indenfor Rælingen. Konen sidder bestandig og ser ret ud for sig i den tomme Luft, og Datteren begraver Næsen i en Gouvernanteroman eller snor-

ker skamløst med aaben Mund i sin Flugtstol. Ingen har set dem smile.

Tre sortsmudsede Russere har forpagtet et bestemt Hjørne i Rygesalonen. De bevogter det Hjørne som en arrig Hund et godt Kjødben. Kun ved Spisetiderne forlader de deres Plads, og de gumler endnu paa den sidste Mundfuld Mad, naar de er vendt tilbage. Tyskeren kom dem en Dag i Forkjøbet; de sendte ham hadefulde Øjne og gik knurrende og hjemløse omkring, indtil han forbarmede sig over dem og rejste sig. Saa slog de ned paa Hjørnet som en Grib paa sit Aadsel. Men fra den Dag skærer de Tænder, saa ofte de ser Tyskeren, og han ler af dem, saa hans fede Ryg ryster.

Den mørke Dame fra Cherbourg har sin egen Hofstat. En ung Læge fra New York vimser altid omkring hende, Hamburgergrossereren fortæller hende Anekdoter, og to gamle engelske Damer mimrer af Henrykkelse, naar de kan faa Lov at klistre sig op ad hende og dreje Brillantringene paa hendes hvide Fingre. En Aften rasede hun og skreg op, fordi hendes Kammerjomfru ikke var til at finde. Denne Dame er nemlig optagen af en Kjærlighedsforbindelse i anden Kahyt, hvor Tyskeren og jeg flere Gange traf hende bag et Solsejl i omme Situationer med

en Tyrolersanger, der sammen med sin Kone, der spiller Guitar, skal optræde paa Buffaloudstillingen. Tyrolersangerens Kone er altid søsyg, og han benytter hendes Forfald til at slaa ægteskabelige Volter.

En ret mærkelig Fremtoning var en midaldrende Amerikaner, der ejer Guldminer i Alaska men forresen er bosat i San Francisco. Han funkler af Ædelstene som en pyntesyg Kvinde Han bærer vældige Brillanter i Skjortebryst, Manchetter og Slips, og paa fem af hans ti Fingre, hvis Negle er hæsligt afbidte, lyner Brillanter saa store som Ærter. Han har fortalt mig, at den største er 1500 Dollars værd. Han er selv en usleben Diamant, tarvelig af Ydre, men godmodig og venlig. Han har foreslaaet mig at sætte Penge i Bjergdistrikter og tror aabenbart, at jeg er en Krøsus, og jeg lader ham blive i Troen. Paa Ære — der var Øjeblikke under det Slaraffenliv, jeg førte i «Columbia», da jeg selv troede det!

Tyskeren og jeg færdedes jævnligt i anden Kahyt, hvor Selskabet var mindre fint, men adskilligt morsommere og ligetil.

Vi havde opdaget, at Orkestret hver Aften mellem 9 og 10 holdt Generalprøve i anden Kahyts Spisesal paa det Program, der næste Dag

skulde spilles ved Middagen paa første Kahyt, og vi var som Regel Gjæster ved disse musikalske Sammenkomster, hvor der udfoldedes en bred Gemytlighed, der tiltalte os i høj Grad.

Undertiden afsang hele det forsamlede Publikum Viser til Orkestrets glade og med musikalske Kruseduller rigt udstyrede Akkompagnement. En af Viserne er i Tyskland overordentlig populær. Jeg citerer et Par af Versene.

Mein Herz das ist ein Bienenhaus,
Die Mädchen sind die Bienen,
Sie fliegen ein, sie fliegen aus,
G'rad wie es ist im Bienenhaus,
In meines Herzens Klause, tiririrullera — etc.

Doch eine ist die Königin,
Sie liebe ich vor Allen,
Und wenn sie mit mir ziehen will,
So bleibt auch sie allein nur drin
In meines Herzens Klause, tiririrullera — etc.

En anden af Viserne er typisk for Atlanterhavsfarter, og jeg fandt den saa morsom, at jeg fik en Afskrift af den og haaber, at den ogsaa vil kunne more Andre.

Die Seekrankheit.

«Columbia» liegt zur Fahrt bereit,
Durchstreift den Ocean weit und breit.
Ein Händedruck, ein letzter Gruss,
Und schon an Bord setzt man den Fuss.
Geschwister, Eltern, Bräutigam, Braut
Vom Lande rufen alle laut:
:,: O schöne Zeit, o sel'ge Zeit,
Behüt Euch Gott vor Seekrankheit. :,:

Des Mittags, wenn man reicht den Fisch,
Rückt shon der eine aus vom Tisch,
Der andre, wenn das Roastbeef naht,
Der dritte endlich beim Salat.
Und kommt man dann nachher an Deck
So find't man dort den ganzen Dr--
:,: O böse Zeit, o schlimme Zeit,
Ich glaub', ich hab' die Seekrankheit. :,:

Doch ist die Reise dann am End',
Wo Einer erst den Andern kennt,
Wenn Lust und Witz und Fröhlichkeit
Sich macht in jedem Herzen breit,
Ruft Mancher voll Bewunderung laut,
Der mal im Geist zurückgeschaut:
:,: 'Ne schöne Zeit, 'ne sel'ge Zeit,
War's doch, trotz aller Seekrankheit. :,:

Mellemdækspassagererne var hovedsagelig jævne Bønder, fattige Haandværkere og Arbejdere, der vilde søge Lykken i det fremmede Land. Var Rejsen for os Andre mere eller mindre en Glæde og Rekreation, for dem var den knugende Alvor. De klumpede sig sammen i store, tause Grupper eller hang timevis udover Rælingen med et tungt Udtryk i de sløvede Øjne.

En Flok ungarske Koner og Piger sang Psalmer fra Morgen til Aften, i melankolske, sørgeligt drævende Toner, naar de da ikke led Søsygens Kvaler, der hjemsøgte netop dem i en paafaldende Grad.

Ved saadanne Lejligheder lagde jeg flere Gange Mærke til, hvorledes Skibets unge Matroser benyttede sig af Omstændighederne og gjorde — just ikke meget høviske — erotiske Tilnærmelser til de stakkels, søsyge Kvinder, der i den hjælpeløse, halvt suggestionerede Tilstand, hvori de befandt sig, uden Indsigelse lod sig kysse og klemme af de kaade Gutter.

Barberen meddelte mig i sin Alvidenhed, at Intet formaaede at vække erotiske Tilbøjeligheder som en lang Søfart. Han oplyste det med Exempler i Mængde og fortalte pikante Eventyr, han i den Retning havde oplevet i sin mangeaarige Praxis som maritim Embedsmand. Selv

var han heldigvis gift og Fader til otte Børn, og Bevidstheden om hans ægteskabelige Pligter havde været det Dydens Skjold, der havde afværget, at han var bukket under for de mange Fristelser, hans Stilling medførte.

Efter denne Bekendelse ansaa Tyskeren og jeg ham som den gode Morals Skytsaand paa «Columbia» og tilbragte mangen andægtig Time i hans hyggelige Wigwam, som tillige var Udsalgssted for Rejsehuer og alskens Snurrepiberier, der alle var prydede med Billedet af «Columbia» til Erindring om Søturen.

— — —

Lige til det Sidste var Vejret medgjørligt, ofte henrivende skjønt. Der var Aftner, da de mægtige Bølger glattedes ud til et stille, hvilende, gjennemsigtigt Spejl, og saadanne Aftener blev Dækket omdannet til en Balsal med Flag og Blomsterdekorationer, Orkestret blev indkaldt, og saa blev der danset til Midnat. Her lagde jeg første Gang Mærke til den Maade, hvorpaa Amerikaneren under Dansen løfter og sænker sin og sin Dames Arm i store, svingende Bevægelser — mere snurrigt og aparte end egenlig kjønt.

Hverken paa Udfarten eller Hjemrejsen saa jeg Atlanterhavet i Oprør, et Skuespil, hvortil

jeg — om end med en Smule Beklemmelse — havde glædet mig.

Det betragtes som et sikkert Tegn paa optrækkende Uvejr, naar man paa sin Vej ser Tumlerne jage i Flok gjennem høj Sø. Dette muntre Syn nød jeg et Par Gange. Men «Columbia» havde Hastværk og indhentedes ikke af nogen Storm.

Derimod viste det stille Ocean Kløerne fælt frem, da jeg en Maaned senere fra San Francisco sejlede mod Nord langs Californiens Kyst. — —

Atlanterhavsrejsen med en moderne Hurtigdamper varer akkurat tilpas saalænge, at man ikke faar Tid til at trættes ved Uvirksomheden og ved Ensformigheden af det Herreliv, man fører.

Da jeg den 23. Maj gik tilkøjs, var jeg glad ved Bevidstheden om, at vi, efter alle Solemærker at dømme, skulde kaste Anker udenfor New York ved Middagstid den næste Dag.

Og dog var jeg samtidig vemodig stemt ved at skulle forlade det skjønne Skib og de Mennesker, jeg var kommen til at holde af, og det var mig en Trøst, at jeg efter al Sandsynlighed om to Maaneder ogsaa kunde foretage Rejsen tilbage til Europa med «Columbia», med den samme djærve Kaptain og i Følgeskab med min Rejses

bedste Kammerat, den store, godmodige Tysker, som skulde besøge sin Broder i New York for første Gang, bese Buffaloudstillingen og Niagara og, ligesom jeg, være i Europa ved August Maaneds Begyndelse.

Han stoppede til Afsked en stor Bunke Cigarer ned i min Kuffert som en Gave, hvorover han bad mig ikke være altfor rørt; thi selv turde han ikke trodse Toldvæsenets strenge Instruxer mod Indførsel af Tobak, — han var for ærlig en Natur og formaaede ikke at lyve, uden at man strax kunde se det paa ham, men jeg var Skuespiller og var vant til at forstille mig og fik nok Cigarerne reddet iland i god Behold.

Desværre — jeg saa ham ikke mere. Han var bleven syg og havde maattet forlænge sit Ophold i Amerika. Jeg sender ham gjennem disse Linier en venskabelig Hilsen og Meddelelsen om, at jeg fik megen Glæde af den omtalte Contrebande i Amerika, hvor en rygelig Cigar koster det meste af en halv Krones Penge. —

— — —

Tænker jeg tilbage paa den uforglemmelige Søtur, dvæler jeg helst i Erindringen om de stille Aftners og Nætters Poesi, naar Stjernehimlen hvælvede sig over det mægtige Hav, naar jeg stod i »Columbia«s Forstavn eller paa den høje

Kommandobro, og Tanken gik paa Langfart mod Øst og Vest, til Hjemmet i Danmark og til alt det Nye, der ventede mig i det fremmede Land, — eller i Erindringen om den Dag, da Amerikas Kyst laa udbredt for mit Øje, og jeg nærmede mig den store, skjønne By, Indgangsporten — Østens *golden gate* — til det Vidunderland, der gjemmer nogle af mit Livs bedste og mærkeligste Minder.

New York i Sigte.

Amerikanerens første — og lykkelige — Kjærlighed er *business*, — Forretningstrangen ligger ham i Blodet, som Sporsansen er Racehunden medfødt. Paa en Atlanterhavsfart slaar hans Forretningstrang ud i Kortspil og Væddemaal.

«*I'll bet you ten to one!*» — «Jeg vædder ti mod én!» — var i «Columbia» et Slagord, jeg hurtigt bed Mærke i. Der væddes ombord om Alt mellem Himmel og Jord, og et enkelt Væddemaal var fra Dag til Dag staaende.

En Gang i Døgnet — ved Middagstid — bekjendtgjorde et Opslag udenfor Rygesalonen, hvormange Sømil «Columbia» havde tilbagelagt. Nuvel — mod Erlæggelsen af 3 Dollars kunde man holde paa et Ciffer fra 0 til 9, og hvis det Ciffer, man havde valgt som sin Favorit, og som paa en Liste var bleven noteret op ved Siden af Ens Navn, var Endecifferet i det Tal, der paa Opslaget

angav det samlede Antal Sømil, vi i Øjeblikket havde bag os, blev man paa en nem Maade Ejer af 27 Dollars, omtrent 100 Kroner dansk, hvad man dog maa kalde en Post.

Den sure Ligegyldighed, hvormed en ældre, skaldet Gentleman fra Jowa to Gange lod denne Sum forsvinde i sin rummelige Buxelomme, var imponerende, og ingen Europæer — med Undtagelse maaske af en ægte John Bull, havde kunnet gjøre den efter.

Den 24de Maj 1901 drev Væddemaalsdjævlen allerede ved *breakfast* sit Spil i «Columbia».

Lodsen er kommen ombord, og *lockout*'en — Udkigsposten paa forreste Mast — stirrer sig halvblind i sin Kikkert. Hvert Øjeblik venter vi det forløsende Raab:

«*Land ho!*» «Land i Sigte!»

Den, der i Væddemaalet har holdt paa det Tidspunkt, som kommer nærmest det rigtige, har vundet.

Pokker i Vold med alle Væddemaal! Jeg staar paa Promenadedækket i en tætpakket, spændt ventende Klynge. — Allesammen er vi Udkigsposter med stirrende Blikke, halvaabne Munde og med Hjertet huggende som en Forhammer mod Frakken.

«*Land ho! land ho!*» lyder det saa med Et,

og som en Løbeild spredes Efterretningen fra For til Agter.

Land ho! Amerika i Sigte! —

Det første Signal, Atlanterhavsdamperen vexler med Amerikas Fastland efter at have passeret det brede Farvand, gjælder Fire Island, en af Øerne langs Long Islands Sydside.

Herfra iler det telegrafiske Budskab om Damperens Ankomst først til New York, derpaa til Europa; og da vi endnu har en 3 à 4 Timers Fart tilbage, før vi lægger til Bolværk, faar vore gode Venner i den gamle Verden Meddelelse om Rejsens lykkelige Afslutning, før vi endnu har sat Foden i Land.

Med Udsigt til Long Islands flade Sandkyst fare vi fremad, stadig med fuld Kraft, og faar den næste Velkomsthilsen fra venstre, fra Sandy Hook paa New-Jersey-Siden, og lige forude viser den stolte Liberty-Statue sig for Øjet, og vi er nu inde i Lower Bay, som danner Indsejlingen til den egenlige New-Yorker-Havn (Upper Bay), der til venstre begrænses af Staten Islands smilende Bakkekyst, hvor Villa paa Villa titter frem mellem Havernes Buskadser.

Vi sagtner Farten, — — nu ligger vi stille. For første Gang siden vi forlod Havnen ved Cherbourg, faar Maskinen Lov til at puste.

Tre Smaadampere svajer op mod »Columbia«s Langside, Karantænebaaden, Tolddamperen og Postskibet.

Den Delikatesse, hvormed første Klasses Passagerer behandles, viser sig ogsaa her. Karantænelægen underkaster os intet Eftersyn. Med udsøgt Courtoisi anser han os paa Forhaand for raske og smittefri Individer.

Men — Toldvæsnet kjender ingen Pardon. Uniformerede «*boardings officers*» tager Plads ved Hovedbordet i den store Spisesalon, og En for En maa vi, med Navns Underskrift, erklære helligt og højt, at vi ikke medføre toldpligtige Sager.

Min Samvittighed tynges med en Vægt af halvandethundrede gode Cigarer, men jeg siger Intet. Lad mig saa hellere løbe den Risiko, for hvilken Toldeftersynet iland vil udsætte min syndige Krop!

Ve over alle Toldere! Oppe fra Dækket breder Udsigten sig til New Yorks Indsejling, efter vidtberejste Folks Mening den skjønneste i Verden, — og saa skal de kostbare Minutter spildes i den kvalme, overfyldte Spisesal!

I vildt Løb stormer man, efter endt Eftersyn, Dækket paany!

Skibet glider langsomt frem i det smule Vand. Endnu ligger det vidunderlige Panorama udbredt

for Øjet, der mættes med Indtryk af Skjønhed og Vælde.

Den lange Rejse over Havet havde været begunstiget af mildt og stille Vejr, — men sin største Bevaagenhed havde Himlen dog opsparet til det Øjeblik, da «Columbia» i kongelig Majestæt skred frem over Upper Bay.

Under en dybblaa Himmelhvælving, uden en eneste Sky, laa foran os vor Rejses forjættede Land, badet i det spillende Sollys, i en dejlig Sommerdags lune, rene Luft.

Ak! Kunde Adjektiver blot gjøre det! Hvem kan beskrive Synet? Det bliver dog kun fattige Ord for den, der ikke har set det.

New York og Brooklyn, de to Gigantbyer, nylig samlede under én Kommune, og den navnkundige Brooklyn-Bro, Verdens ottende Underværk, rykker os nærmere og nærmere.

Som stærke Forposter, som Trusler mod enhver letsindig Konkurrence med amerikansk Snille, Vilje og Evne ser jeg for første Gang de himmelstræbende Murværker, der kalder sig Skyskrabere, og som medlidende ser ned paa Kirkespir og ordinære Tagrygge.

Højt, højt i Luften svæver en Flok Kjæmpedrager. Til Snorene, der udgaa fra Skyskraberne, er fastgjort mægtige Flag, som paa deres vajende

Dug i store, paatrykte Bogstaver lader Reklamer flyve ud for alle Vinde.

Var der ensomt i Dage og Nætter paa Verdenshavet derude i Øst, — i Upper Bay er der Selskab nok! Hundreder af Baade med sære Sejl, og af Dampere, der, paa en Maade, vi aldrig har set, bæres gjennem Vandet af et Hjul, der arbejder i Skibets Midte, vrimle omkring «Columbia»s svære Skrog.

Var der ude paa Atlanterhavet stundom Øjeblikke, da man kunde ønske lidt Afvexling for Øje og Øre, — her i Upper Bay er der Forandring nok! Alle vor febersyge, overtravle Nutids Arbejdsdæmoner er her sluppet løs som i en sydende Kedel. Øret fyldes med Lyde fra den hvinende Diskant til den brummende Bas, — Øjet opfanger. stirrende i Betagelse, Syner, det aldrig har set, — — Alt er saa nyt, saa fremmedartet i Mangfoldighed og Kraft, — — Alt synes lagt under Forstørrelsesglas, der gjør Dimensionerne ukendt store, — og de mange forvirrende og dog gribende Billeder samles efterhaanden til ét mægtigt Totalbillede, et Totalindtryk af noget overvældende Stort, der paa én Gang løfter og knuger.

Vi stod til Slutning en lille Flok tilbage og

saa ind imod Land, medens Størstedelen af den svømmende By var beskæftiget med Bagage og Toilet.

Ordene imellem os var blevne færre og færre, indtil de ganske døde hen. Maaske var vi de Eneste, for hvem dette Billede oprulledes for første Gang. Grebne, bevægede stod vi dér tilbage, — tause!

I saadanne Øjeblikke taler man ikke; thi Struben snører sig sammen. Men i sit stille Sind beder man maaske en jævn og barnlig Bøn og takker for den Lykke, der er En vederfaret. — —

En af Dæk-Stewarderne, en dannet og elskværdig Person, med hvem jeg i Løbet af Overfarten var kommen til at staa paa en fortrolig Fod, rev mig ud af mine alvorlige Tanker.

Han rakte mig nogle Breve, som den amerikanske Postdamper, med hvilken vi for lidt siden vexlede Post, havde bragt.

Disse Breve gjorde mig dybt bevæget. De var sendt mig fra forskjellige Egne i Amerika, fra mig ganske ubekendte Danske, som, endnu førend jeg var landet, bød mig Velkommen. Et af dem ligger foran mig i dette Øjeblik. Det lyder saaledes:

Kjære Hr. Reumert!

Velkommen — inderligt og hjerteligt Velkommen til det store Land i Vesten, til Landet, der gjemmer de store Forhaabninger, der ofte krones med Held, men som ligesaa ofte blive store Skuffelser.

Skulde nu end ikke alle Deres Ønsker og Haab opfyldes, saa vil De dog opleve meget, se og høre meget Nyt, og De vil høste et rigt aandeligt Udbytte af Deres Ferierejse.

Et skal De imidlertid paa Forhaand vide: De vil faa en smuk og hjertelig Modtagelse af alle de Danske herovre, som trods den store Afstand, i Tankerne ofte søge til Danmark!

Deres osv. — —

Hvor kunde jeg forblive uberørt, især i dette stemningsfulde Øjeblik, af saa megen Godhed?

Jeg følte stor Ængstelse — ikke for selv at skulle skuffes, men for at skulle skuffe dem, der ventede mig. Vilde jeg blot nogenlunde kunne opfylde deres Forhaabninger, saa fik det gaa med mine, som det kunde!

Jeg stod alene og læste atter og atter disse Breve, da Dæk-Stewarden fra før passerede mig forbi.

Han kendte Formaalet med min Rejse, og

han saa, jeg var bevæget. Saa standsede han et Øjeblik, idet han spørgende sagde:

«Sorg eller Glæde?»

«Glæde — stor Glæde!» svarede jeg.

— — —

Jeg blandede mig paany i Selskabet og opdagede først nu, hvorledes de Fleste — baade Damer og Herrer — havde kastet Sørejsens Larvedragt og, i Anledning af den forestaaende Landgang, forpuppet sig i ny og elegante Skikkelser.

Den fortræffelige Tysker stod pludselig ved min Side.

Han var iført en splinterny, zart Overfrakke og en stor, lys Bulehat, saa flunkende elegant, som om den lige var hentet fra Butiken.

Jeg kendte ham neppe igjen og fandt ham egenlig hyggeligere i Hverdags-Udgaven.

Da han saa min Overraskelse over Metamorfosen, blinkede han polisk til mig og sagde:

«Ja – jeg har pillet mig lidt under Vingen. Min Broder har naturligvis taget sin Kone med ned ved Havnen for at modtage mig. Hun er Amerikanerinde, og vi kender slet ikke hinanden. Saa maa man jo helst se en Smule godt ud, for det er alligevel det første Indtryk, der gjælder!»

Det første Indtryk! Ja — det Samme tænkte jeg, om end i en anden Forbindelse.

Og saa iførte ogsaa jeg mig mit bedste Skrud og gjemte den brogede Hue, jeg havde kjøbt i Barberens *saloon*, paa Bunden af min Kuffert.

I det store, frie Amerika.
New York.

„Columbia" gled ind paa Hudsonflodens New-Jersey-Side og lagde til ved Bolværket i Hoboken, der er Landingstedet for Hamburg-American-Line's Skibe.

Ligeoverfor Hoboken, paa Hudsonflodens modsatte Side, ligger New York paa Manhattan Island. Kolossale Dampfærger besørger Overfarten til Verdensbyen.

En tætpakket Menneskemasse stod paa Land og ventede utaalmodigt paa at faa Forbindelse med «Columbia», der i sin Vælde syntes at skulle knuse Alt i dens Nærhed.

Et Par vevre Bugserbaade havde paa det sidste Stykke Vej baxet med den baade for og agter og havde omsider faaet manøvreret den ind i sit Leje, og nu laa det store, prustende Dyr bastet og bundet og kunde vel trænge til Hvile

nogle Dage, efter en Svømmetur paa det meste af halvfemte Tusinde Sømil.

Fra det taarnhøje Dæk saa jeg dybt under mig Skibsbroens myldrende Liv.

Usynlige Traade bandt mig til den brogede Folkestimmel dernede. Forhaabentlig var der vel iblandt de Tusinde ogsaa Enkelte, der var mødt for at byde mig Velkommen. Eller skulde jeg – et sølle *greenhorn**), som jeg var, en «Bonde fra Landet» — uden Hjælp redde mig over til New York gjennem dette øresønderrivende Virvar.

Jeg speidede og kiggede, opgav det, og kiggede og speidede paany. Da faldt mit Øje paa en lille Kreds af Mænd, der ogsaa kiggede, ivrigt søgende blandt «Columbia»s Passagerer. De saa mig ud som gode Danske.

Et Par af disse søgende Øjne standsede ved mig, og halvt mekanisk løftede jeg saa paa Hatten, og i næste Øjeblik var der mellem den lille Gruppe dernede og mig en ivrig Korrespondance med Nik og Vink og Hattesvingning, og fem Minutter efter stod jeg iblandt dem, modtaget med en gemytlig Hjertelighed, der strax

*) En nyankommen, ubehjælpsom Grønskolling benævnes i Amerika med dette Ord.

gjorde os til Venner. En Enkelt af dem trak mig derpaa tilside, for under det pinagtige Toldeftersyn at være min gode Skytsaand.

Denne Enkelte var Advokat Carl Fischer-Hansen, som jeg her saa for første Gang, og til hvem jeg under mit Amerikaophold kom til at staa i en Taknemlighedsgjæld, jeg ikke vil kunne afbetale.

Han lettede mig min Rejses første vanskelige Skridt i det fremmede Land, og altid paa en Maade, der gjorde Hjælpen dobbelt værdifuld.

Og som han var mig en trofast Støtte, har han i Tidernes Løb været det for mangfoldige af Amerikas Danske, og hans Kontor i Liberty Street har som Regel været det første Sted, skandinaviske Udvandrere søgte, naar de trængte til gode Raad og — klingende Mønt.

Der er ofte stillet overdrevne Krav til ham, fordi han — med Urette — allerede nu anses for at være den Mange-Millionær, hvortil først kommende Dage vil gjøre ham.

Han er i den danske Koloni en saare populær Mand, og det er ikke alene hans Position som Koloniens mest ansete Sagfører eller hans Egenskab af Arving til en Formue, der efter danske Forhold er svimlende, som har sikkret

ham den fremskudte Stilling, men ligesaameget hans Hjertensgodhed og noble Tænkemaade.

Fischer-Hansen er en Type paa Dansk-Amekaneren i den mest tiltalende Form. Hans Jernvilje, hans Hæderlighed og vindende Person — jeg gjorde i Spøg den Bemærkning til ham, at han kunde takke sine kjønne Øjne for hele Herligheden! — har i Forening bragt ham en ydre Lykke, der er sjelden.

Men i al den Lykke, de store, fremmede Forhold bragte ham, er han bleven sin Kjærlighed til Danmark tro, og det er hans Yndlingstanke engang at kunne bosætte sig i Fædrelandet. maaske som Ejer af et Landgods, og at kunne tilbringe, ialfald sine Somre i Danmark.

Carl Fischer-Hansen er født 1868 i Stenløse Kirkesogn, hvor Faderen var Lærer og Bedstefaderen Præst. Hans Moder er af gammel adelig Slægt, en Datterdatter af General Gedde.

Efter at have været Handelslærling i en af Roskildes store Kornforretninger. frekventerede han i to Aar Kjøbenhavns Handelsakademi og absolverede i 1867 sin Examen med første Karakter.

Han følte Lyst til at bevæge sig i større Forhold end de hjemlige og rejste med gode Anbefalingsskrivelser fra det danske Udenrigs-

ministerium til New York, hvor han et Aarstid var *clerk* i en Forretning om Dagen, medens han om Aftenen -- flittig som en Myre — læste privat og udvidede sine Kundskaber i alsidig Retning.

Efter at have været Bestyrer af en anden Forretning i nogen Tid, startede han selv en Mæglervirksomhed og tjente sig — under heldige Konjunkturer — en lille Formue, der satte ham istand til at se sit Ønske om at blive indskrevet ved Universitetet virkeliggjort.

Efter fire Aars ihærdigt Arbejde fik han 1895 en smuk juridisk Examen, som to Aar senere bragte ham Bestalling som Overretssagfører.

Universitetslivet førte ham sammen med Broderen til den unge, indtagende Kvinde, Miss Nelly Brokaw, med hvem han nu lever i lykkeligt Ægteskab.

Fischer-Hansen stod i Venskabsforhold til Mac Kinleys Familie og var Præsidentens personlige Adjudant, da denne blev innaugureret efter det første Valg til Præsident. Under Krigen mellem Amerika og Spanien var han Premierlieutnant og gjorde Tjeneste som Adjudant hos Generalen over det 3die Armékorps og fik det følgende Aar Udnævnelse som Militærattaché ved

det amerikanske Gesandtskab under Kroningshøjtidelighederne i Holland.

I Løbet af det sidste Aar har han, af forskjellige Grunde, opgivet sin Advokatvirksomhed og blev ved den Lejlighed i høj Grad hædret af New Yorks Danske.

Dette er i korte Træk Fischer-Hansens ydre Levnetsløb. Er han en lykkelig og anset — af Mange derfor selvfølgelig ogsaa en misundt og bagtalt — Mand, er han sandelig ikke kommen sovende til sin Lykke.

Jeg er ikke inde i det dansk-vestindiske Spørgsmaals Detailler, men det har gjort mig ondt at se, at man fra en enkelt Side har indblandet Fischer-Hansens Navn i denne Sag paa en Maade, som ikke kan passe ind i de virkelige Forhold, og som neppe finder Tiltro hos Nogen, der kender ham personlig. Han er en varm Patriot, hvem Danmarks Ære i det fremmede Land ligger dybt paa Hjerte.

Disse Udtalelser er ikke udsprungne af den oprigtige Taknemlighedsfølelse, jeg nærer for ham; de vil tiltrædes med Akklamation af hele den danske Koloni i New York og Brooklyn. —

Saa stod jeg da der i Toldrummet og vendte op og ned paa Indholdet af min Kuffert.

Jeg maa antage, at Fischer-Hansens gode

Aand har havt en gavnlig Indflydelse paa den strenge Tolder, der viste sig from som et Lam og endogsaa blev slaaet med pludselig Blindhed, da min brave Tyskers Cigarer kom for en Dag.

Samtidig stod — som stampet op af Jorden — en Reporter fra New-York-Herald ved min Side, saaledes at jeg var under dobbelt Krydsild.

Af og til maatte jeg gjøre en blid Indsigelse mod de superlative Egenskaber og de højst forskjelligartede Verdensroller, der blev sat i Forbindelse med mit Navn; men da jeg snart blev klar over, at det mere gjaldt for Reporteren at faa et tilstrækkeligt Antal Linier sat sammen, end om at Linierne talte den pureste Sandhed, lod jeg fem være lige og fik mig til Gjengjæld en sund Latter, da jeg næste Dag læste om min Berømmelse i New-York-Herald og saaledes strax fik en Prøve paa amerikansk Reportage, der for mit Vedkommende naaede Højdepunktet i Chicago, da jeg i et derværende Blad læste om et langt Interview af mig, der — aldrig havde fundet Sted.

Da Tolderen havde sagt »*allright*», og Reporteren smækket sin Notebog i, trak jeg Vejret lettere.

I Følge med de øvrige Danske, der taalmodigt havde ventet paa os, traadte vi fra Told-

rummet ud paa Gaden og passerede Spidsrod gjennem to Rækker Dragere og Droskekuske, der overdøvede hinanden med saa infernalske Brøl og udviklede et saa forbløffende Overskud af plastisk og mimisk Kraft, at denne Scene har indprentet sig i min Erindring som det første spillevende Indtryk, jeg fik af amerikansk *business*-Aand.

Vi skraaede tværs over Gaden, hvor jeg atter modtog et Første-Indtryk, men rigtignok af en ulige behageligere Art.

Vi traadte nemlig ind i en *bar*, denne ægte amerikanske Aflægger af et europæisk Beværtningssted, en Mellemting af Restaurant og Drikkestue.

Saafremt jeg havde holdt nøjagtigt Regnskab over det Antal Gange, jeg i Løbet af min Amerikarejse afsøgte en *bar*, maatte jeg udsætte mig for at blive anset for et dybt forfaldent Deliriums-Individ, et passende Objekt for Afholdenhedspropagandisters inderligste Bekymring; og jeg vilde maaske selv føle mig ilde ved det Facit, som kom ud.

Formodentlig er det en meget daarlig Undskyldning til mit Forsvar, at de hundrede forskjellige *drinks*, som amerikanske *bar-tenders* forstaar at tilberede med en rentud djævelsk Kunst,

smager saa overvættes himmelsk. Jeg maa dække mig under det uomstødelige Faktum, at Sommerheden i Amerika er — og var særlig i Sommeren 1901 — saa ulidelig, og de Anstrengelser, jeg var underkastet — enorme Rejser baade Nat og Dag, en hyppig Optræden med efterfølgende Banketter, der varede til Morgenstunden, hvorefter jeg strax drog videre — saa umaadelige og uvante, at det ikke havde undret mig, om jeg, baade aandeligt og legemligt, var sunket sammen. At jeg ikke gjorde det, tilskriver jeg virkelig, saa underlig det lyder, Amerikas stimulerende *drinks* og kraftige Levemaade i det Hele, dernæst, og ikke mindre, de to Atlanterhavsfarter, der var en saa forfriskende og styrkende Nervemedicin, at der efter min Mening ikke existerer nogen bedre.

Midt under det animerede Symposion gjorde jeg i Spog min Sidemand bekendt med den Forklaring, jeg har læst om Oprindelsen til Navnet Manhattan, den Ø, hvorpaa New York blev grundlagt.

I Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, fortæller man, kom den engelske Somand Hudson her til Stedet. Hans Underhandlinger med den Indianerstamme, der beboede Kysten, løb overmaade fredeligt og fornøjeligt af, takket være de liflige og stærkt berusende Drikke, der hensatte Selskabet i en saa salig Stemning, at Øen

fik Navn af Manhattan, der paa det indianske Tungemaal betyder en Stad, hvor Enhver bliver drukken.

Min Sidemand lo. Han fortalte mig, at der i den stærke Hede om Sommeren drikkes meget i Amerika, men han tilføjede, at jeg alligevel neppe vilde faa ret mange Berusede at se. Han fik Ret. Jeg noterer det som en Mærkværdighed, at jeg paa hele min Rejse gjennem Nordamerika kun saa et eneste Tilfælde af Drukkenskab, nemlig i Indiana, medens vi holdt ved en mindre Station, da en stærkt beruset Person under vilde Fagter vilde tiltvinge sig Adgang til Toget.

Mit første Indtryk af Livet i en amerikansk *bar* var hyggeligt og festligt. Velkomstbægre blev drukket, venlige Ord henvendtes til mig fra alle Sider, og selv holdt jeg min Jomfrutale i det fremmede Land.

Blandt de Danske, jeg her traf for første Gang, var ogsaa Fischer-Hansens Fuldmægtig, Stern, der paa den første Del af min Tur gjennem Amerika skulde blive min gemytlige Rejsekammerat, — endvidere Formanden for og enkelte Bestyrelsesmedlemmer af den «Skandinaviske Forening af 1844», i hvilken jeg en Ugestid senere skulde optræde, — Allesammen hjertelige og prægtige Folk. Da Selskabet efter en Timestids Forløb

opløstes, forekom det mig, som om jeg havde kjendt hver Enkelt længe. — —

Jeg blev indlogeret i et elegant Pensionat i 47de Street, der ligger i New Yorks fornemste Kvarter og munder ud i Gaden for Alverdens Gader: Fifth Avenue.

Paa Hjørnet skraas over for mig laa Milliardærdamen, Helen Goulds, Vidunderslot, tilgittret og med nedrullede Gardiner. Den fornemme og rige Verden var nemlig forlængst rykket ud paa Landstederne ved Atlanterhavet og Floderne, og jeg gjættede snart, at Fischer-Hansen og hans Hustru havde bragt et Offer ved at blive i Byen ud over den Tid, som er amerikansk *fashion*.

Fischer-Hansens Værtskab havde en Form, der var valgt med det fineste Hensyn til den Frihed, som en tilrejsende Gjæst, der ønsker at se sig om og at være sin egen Herre, sætter højest af Alt.

Pensionatets Maaltider stod til min Disposition; kun til Middagen, der efter amerikansk Skik indtoges Kl. $7^1/_2$, var jeg efter Aftale bestandig Gjæst i Fischer-Hansens Hjem, der var udstyret med kostbare Kunstværker og historiske Sjeldenheder og udstrakte sig til et Par Etager.

Dagen stod ganske til min Raadighed, og jeg havde rig Lejlighed til at studere Livet i det

mægtige New York, der vel er den amerikanske Storstad, der i Udseende mest nærmer sig Mønstret for en europæisk, men som dog har sit eget, fremmedartede og for en *greenhorn* højst imponerende Præg.

I «Fra Amerika» har Henrik Cavling saavel af New York som af Unionens andre Byer givet Skildringer, der, gjennem ypperlige Detailbeskrivelser, samler sig i troværdige Totalbilleder, til hvilke det vilde være mig vanskeligt at føje noget sagligt Nyt.

Hvad jeg kan give, er da kun de personlige Indtryk, jeg modtog af de forskjellige Stæders Fysiognomi.

Naar jeg tænker paa de amerikanske Byer, jeg besøgte, forekommer det mig, at hver enkelt blandt dem har sin Ejendommelighed, sin egen Skjønhed og Ynde.

New York synes mig at kunne lignes ved en højfornem, klog, ældre Dame. Hun bevæger sig med ædel Anstand i sit pragtfulde Toilette, der har et helt moderne, næsten ungdommeligt Snit. Men ogsaa i Sindet er hun forbleven ung. Hun elsker Fremskridt, og hun lytter fornøjet til, naar der tales om Nutidens dristige Foretagsomhed, og med gavmild Haand øser hun af sine Rigdomme til praktiske Formaal. Hun er fuld-

blods Amerikanerinde, men hun færdes ofte i elegante europæiske Saloner, særlig i Paris og London, og hendes Datterdatter har nylig holdt Bryllup med en engelsk Godsejer af gammel Adel.

Hendes praktiske Sans og arbejdssomme Natur blandes sært med hendes fornemme Ambitioner. —

Chicago vilde jeg ligne med en ung Pige af borgerlig Herkomst. Hun har ypperlige Naturanlæg og en Jernvilje, der trodser al Modstand, og hun foragter alle dumme Fordomme. Naar hun har sagt «*I will*», saa vil hun. Hun har Tid til Alt. Hun arbejder i Kjøkken og Kjælder, og samtidig læser hun til en Examen, som hun vil bestaa med Glans.

Er hun træt eller tørstig, drikker hun sin Sejdel Øl, og hun er ikke bange for, hvis det stikker hende, at ryge en kraftig Cigar, til Forargelse for Familien og hele Menigheden. Hun har kun èn Lov, sin egen Vilje, men den lystrer hun med Lidenskab.

Hun sætter ikke — som de fleste af hendes jævnaldrende Veninder — Skjønhedshensynet øverst. Desuden — hun er ung og rødmusset, saa er man kjøn nok, og vil hun endelig pynte sig, har hun vist, at hun kan gjøre det trods Nogen,

naar hun en varm Sommerdag gaar sig en Tur i en af de dejlige Parker eller i Avenuerne ved Michigan-Søen. Men det er kun i et muntert Lune, hun falder paa Sligt. Til daglig er hun mærket af alvorligt Slid. Flænger hun sit Skørt, faar det være flænget, til Arbejdet er forbi.

En Pige, som hun, kan ikke maales med almindelig Maalestok. Alle maa — enten de vil eller ej — beundre hende og neje sig for den exempelløse Dygtighed. Hun gifter sig ikke, thi at indordne sig er ikke hendes Sag; men elsker hun en Mand, hengiver hun sig til ham og bærer Hovedet højt over alt Borgerskabet. —

Og Mormonbyen Salt-Lake-City — denne mærkelige Plet paa Jorden, et Stykke moderne Kultur kastet ind mellem Utahs vilde Bjerge! En Zigeunerpige, dejlig at skue, Naturens sorgløse Datter! Det gyldne Flitterstads klæder hendes brune Hud, de spraglede Baand flagrer for Vinden. Vellystigt, med Armen bag Nakken, danser hun en æggende Dans, kaster sig træt under Træets Skygge og drømmer om Eventyr og glade Fester. —

Virginia City! Den udtømte Mineby i Nevada! Den voxede op som ved et Under, svælgede i Rigdomme, nu forarmet, forladt og øde! En Glædespige, der, neppe voxen, ødslede sin unge Kraft i Elskov og Vin, saa' Guldet og Sølvet i

Dynger for sin skjønne Fod og var til Manges Fordærv og Undergang, — nu sløvet og gammel, skjønt ung af Aar, med fordrejede Ansigtstræk, et levende Lig! —

Og San Francisco, en ung, fin Lady, rig, stolt og eftertragtet! Det blandede Blod af Alverdens Nationer har skænket hende en særegen Ynde, en Skjønhed for sig. Alverdens Nationer mødes paany som Bejlere til hendes Gunst, som Beundrere af hendes Dejlighed. San Francisco, den største By ved Stillehavet i Solskinnets Land, et Paradis paa Jorden! —

Omaha, Reno, Buffalo og de andre, — Born af den samme Moder, og dog saa forskjellige i Skabning og Træk! Intet Under forresten. Den, der drager gjennem Amerika fra Øst til Vest med Exprestog, glemmer kun altfor let under Farten, at det ikke er et enkelt Land, han berejser, men en Verdensdel med Stat efter Stat, hver med sin Natur, sit Klima og sin Befolkning.

— — —

Saa nød jeg da i fulde Drag mit Ophold i New York, enten alene eller — saa ofte jeg ønskede det — i Følge med Danske, der aldrig blev trætte af at vise mig Godhed.

Jeg beundrede alt det Nye, jeg saa, Brooklynbroen, de vældige Færger, Luftbanerne, Sky-

skraberne, de pompøse Forretninger, men først og fremmest det imponerende Gadeliv.

Naturligvis fik jeg adskillige Formaninger og gode Raad, før man slap mig løs.

Et Par vil jeg nævne. De bevirkede, at jeg begyndte at spekulere over den udskregne amerikanske Frihed, der aabenbart var Frihed med Modifikation.

«Spyt for Himlens Skyld ikke i Sporvognene,» sagde man, «det koster 500 Dollars, altsaa det meste af 2000 Kr., og kan eventuelt medføre Fængsling uden Pardon!»

Ikke spytte i en Sporvogn? I det frie Amerika? Det meste af 2000 Kr. og maaske Fængsling? Jeg vilde neppe tro det muligt; men i Sporvognene fik jeg gjennem Opslagene Syn for Sagen.

Jeg var nervøs, hvergang jeg de første Dage kjørte i Sporvogn. Jeg saa mig i Aanden berøvet al min rørlige Ejendom, henslæbende min kostbare Tid i et skummelt Fængsel, maaske netop den Aften, jeg skulde optræde. Hele min Rejse ødelagt, jeg selv skandaliseret og latterliggjort!

Man kan ikke nægte, at det er at tage Tuberkulosens fæle Tyr ved Hornene, naar man vurderer en enkelt Spytteklat til 2000 Kr. Men den nye Verden er løjerlig inkonsekvent i sine

Love, og er det forbudt at spytte i Sporvognene, véd Amerikaneren at tage Revanche, hvor han ellers færdes, og spytter paa Gulvet, hvor han vil, som der staar i Verset.

Med den store Sporvognsmulkt *in mente* saa man med dobbelt Forundring, hvorledes det tolereres, at selv Cavalerer af det gode Selskab, især paa offentlige Steder, finder det passende at vippe sig paa en Stols Bagben, medens Fødderne placeres paa et Bord eller i en Vindueskarm, og at sende den ene forsorne Spytteklat ud i Verden efter den anden. — —

«Se for Himlens Skyld ikke for mildt til nogen Dame paa Gaden!» sagde man. «Er hun ondsindet, risikerer De det Værste. Hun angiver Dem til en Politibetjent, og De faar Fængsel og Bødestraf og en forfærdelig Bunke Ærgrelse og Vrøvl i Tilgift, og til Slutning maaske en Duel paa Pistoler. Der sidder netop i disse Dage en ung Dansker af meget fin Familie fængslet; han blev beskyldt for at have gjort kælne Øjne til en ung Dame, medens hendes Fader var inde i en Butik. Da Faderen kom ud fra Butiken, beklagede hun sig til ham; Faderen tilkaldte en Politibetjent, Fyren blev noteret og sidder nu paa den nedrige Gjerning, som han ovenikjøbet paastaar, han aldrig har gjort sig skyldig i. Men — det

nytter ham ikke det Ringeste. En Dames Anklage er tilstrækkelig. De skal vide, at Damerne i Amerika har en grænseløs Magt, større end noget andet Sted i Verden. Hun er her baade det smukkeste og stærkeste Køn.» —

Jeg saa i Vestibulerne og paa Gangene i det største af alle Jordens Hoteller, det pragtfulde Waldorf Astoria Hotel i New York, hvis 1500 Værelser, 1700 Kellnere og Evne til at bespise 3000 Middagsgjæster paa éngang er mere end en Fabel. Damer, hvis Holdning og Mine tydeligt tilkjendegav, at de var Skabningens Ypperste.

Jeg saa Kavalerer, der med Ærefrygt — som en Dronnings Kammerherrer — aabnede Døre for dem, uden at der værdigedes dem et Blik eller en Hovedbøjning.

Jeg saa en af disse Damer tabe sit Lommetørklæde, der med Lynets Fart blev taget op og overrakt hende med ydmyge Skrabud af en tililende Herre, — han indkasserede ikke saa meget som en Tak.

Jeg selv overlod i en Sporvogn et af disse Overvæsner min Plads. Hun tog imod den, som om hun viste mig en Naade, jeg aldeles ikke fortjente.

Jeg stod i en Elevator med sex andre Mænd. En Dame traadte ind; de sex rev Hattene af

deres Hoved, og jeg fulgte hurtigt Landets Skik. Hun hilste ikke igjen. Først da hun steg ud, selvfølgelig uden at hilse, bedækkede vi atter vore syndige Hoveder.

Man skal overalt i Amerika være forsigtig i sin Omtale af navngivne Kvinder. En uridderlig og nedsættende Yttring kan have de farligste Følger. I enkelte Stater — som f. Ex. i Kentucky — er den Beskyttelse, som man yder Kvinderne og deres gode Navn og Rygte, drevet til sin yderste Konsekvens. Dèr hænger Pistolen løs i Bæltet, og det hører til Dagens Orden, at et letsindigt og ubevisligt Angreb paa en Dames Ære koster en Mand Livet.

Den amerikanske Kvinde kjender sin Magt, og den Nimbus, som omstraaler hende, udvikler vel neppe altid hendes bedste Egenskaber.

Hun har en stærkere, mere udviklet Personlighed end de fleste andre Kvinder i Verden. Hun er mere selvbevidst og sejrssikker, men har som Regel tillige mange Interesser og er udrustet med stor Intelligens. Som Regel kan man med mere Udbytte føre en Samtale om aandelige Spørgsmaal med hende end med hendes Gemal, der gaar op i sin daglige Forretning med Liv og Sjæl for at kunne skaffe Midler til hendes Komfort, hendes pragtfulde Toiletter og de kostbare

Brillanter, der smykker hendes skjønne Legeme. Hun er hans Stolthed. og han sætter en Ære i, at hun repræsenterer hans Hus paa den værdigste Maade. —

Gadelivet i New York — og vel i endnu højere Grad i Chicago — maa imponere selv den mest blaserede Europæer, — ikke alene fordi Folkestimlen i disse Byer er saa overvældende, thi dette er jo fælles for alle Verdensstæder, men ogsaa, og mest, fordi en nervøs Travlhed præger hver Enkelt i Stimlen. Ingen har Tid. Den, der, som jeg, kun er et passivt Vidne til de Andres rastløse Færd, føler sig beskæmmet som et unyttigt Individ, en Vandbi i Kuben, som ikke fortjener Føden.

Hvad et Gadeopløb i Amerika vil sige, erfarede jeg en Dag, da et af Brooklynbroens mindre Kabeltouge var bristet, og Færdslen blev forbudt Alle undtagen Fodgængere, og det netop paa den skjæbnesvangreste Tid af Døgnet, da Forretningsfolk og Arbejdere skulde holde Fyraften.

Man trængtes i Tusindvis ved Broens Endepunkter, fægtede med Arme og Ben, Kvindehvin og Barnegraad blandedes med Mændenes Raab og drøje Eder, — det var et Kaos, saa ustyrligt og vildt, at det ikke kan beskrives, og bag Raseriet laa den rystede Tro paa Brooklynbroens

Bæreevne, en Krænkelse af den Stolthed, enhver New-Yorker med Rette føler over dette gigantiske Bygningsværk, hvis Konstruktion efter Beregningen skal være stærk nok til, at Broen kan modstaa den uhyre Vægt af 100 Millioner Pund.

Uvilkaarligt maatte man grue ved Tanken om de Rædsler, en samlet Rejsning vilde føre med sig i en By som denne og i et Folk som dette.

Jeg gik hjem med Indtrykket af at have overværet et Skuespil, der var et levende Vidnesbyrd om Verdens Storhed og Menneskers Kraft, og paa mit Bord laa et Brev, hvis Indhold stod i en forunderlig Modsætning dertil, idet det paa en Maade viste mig, at Verden er mindre, end man tror, og gav mig Indblik i et enkelt Menneskes stille og milde Tankeliv, — et Brev, der ovenikjøbet anslog Strenge hos mig selv, der vakte kjære, fjerne Barndomsminder.

En Del af dette Brev lød i al sin Jævnhed saaledes:

«Kjære Hr. Reumert!

Naar jeg siger Dem, at Deres Fader, hvem jeg satte højt, for 40 Aar siden viede mig i Maabjerg Kirke ved Holstebro, og at Deres kjære Moder pyntede mig som Brud, da vil De sikkert ikke nægte, saafremt Deres Tid maatte tillade det, at holde en Oplæsning til Indtægt for den

danske Ansgar-Kirke i Brooklyn, der trænger til Hjælp.»

Selvfølgelig var det mig en stor Glæde at maatte give mit ringe Bidrag til saa smukt et Formaal, dobbelt fordi jeg heri saa et Bevis for, at man i Brooklyns religiøse Kredse formaaede at betragte Theaterkunst med uhildet Blik og ikke undsaa sig ved at lade en Skuespiller tjene Kirken, hvad man sikkert enkelte andre Steder i Amerika — hvor Intelligensen var mindre og den religiøse Intolerance større — vilde have frabedt sig.

Og jeg mindedes, hvad en venlig Præst i Mellemamerika, før min Rejses Begyndelse, havde skrevet til mig. Efterat han i sit Brev har udtrykt sin personlige Glæde ved min bebudede Ankomst, tilføjer han:

«— — — men for mit eget Vedkommende stiller Sagen sig jo saaledes herovre ligesom i vidt udbredte Kredse i Danmark, at en Præst kun i største Passivitet kan virke for en Mand i Deres Stilling, selv om Manden kommer fra vort første Theater, og selv om Lysten og Trangen til Aktivitet er tilstede.»

Ak ja — det er en underlig Verden, man lever i, og man maa høre meget, før Ørene gaar af En!»

Af Skuespilkunst saa jeg under mit Amerikaophold saare lidt, og hvad jeg saa', var saare lidt værd. Under min Omtale af Chicago vil jeg faa Lejlighed til at berøre denne Materie.

Det stærkeste kunstneriske Indtryk paa min Rejse modtog jeg -- saa forunderligt det end kan lyde — i en *bar* i New York.

Hermed forholder det sig saaledes.

En vis Theodore Stewart havde i Aaret 1861 oprettet en *bar* — eller en *saloon*, hvad man nu vil kalde det — i John Street i New York og havde dèr en saa fænomenal Succes, at han besluttede at oprette en anden, som han svor paa skulde blive Amerikas -- om ikke Verdens — mærkeligste Beværtningslokale.

Han holdt Ord.

I 1876 aabnede han sin *bar* i Warren Street, der absolut er en af New Yorks Seværdigheder, idet dette Rum efterhaanden fyldtes med Malerier af høj Rang og kostbare Sjeldenheder.

Man nyder her Synet af en Vinstue, der i Aarenes Løb har naaet en Navnkundighed, der mindst i lige saa høj Grad skyldes dens fremragende Samling Kunst som dens gastronomiske Tillokkelser.

At ogsaa det smukke Køn fik Adgang til disse Herligheder var kun naturligt, og Tiden fra

9—7 har efterhaanden vundet Hævd som «*ladies' hours*».

Jeg saa i Warrens Streets *bar* af den fremragende Mester William Harnett et Maleri «*after the hunt*», der anses for det bedste Stillébensstykke i Verden.

Da jeg pludselig blev stillet foran dette Kunstværk, kjendte jeg ikke dets Berømmelse, men jeg stod som naglet til Stedet. Aldrig har jeg set Naturen saa skuffende eftergjort, aldrig har jeg set saa overlegen en Kunst, — men det voldte mig Ubehag og Ærgrelse, at denne næsten troldomsagtige Evne til Benyttelse af Farve og Pensel var ødslet paa et Motiv, der — ialfald for mig — syntes fattigt paa Poesi.

Paa en Dør med gammelt, kunstfærdigt Jernbeslag hænger alle en Jægers Attributer, Bøsse, Jagthorn, Fangstkniv, Taske osv. osv., — Alt malet med et Mesterskab, der er vidunderligt.

Man maatte med Vold rive sig ud af en Illusion, der syntes fuldkommen. Særlig Dørens Laas var hypnotiserende ægte.

Ak — sagde man dog til sig selv — kun en Dørlaas!

Det er muligt, at en Kunstbetragtning som denne — Fordømmelsen af et i og for sig uinteressant Motiv — af Nogle vil anses for borneret.

Kunst er Kunst. Og maaske en Jæger vilde føle sig begejstret ved denne Dør, behængt med Jagtens forskjellige Rekvisiter.

Jeg for mit personlige Vedkommende ser ikke rettere, end at naar en Maler kan henrykke ved at gjengive en bølgende Kornmark eller en skjøn Indsø, er det mærkeligt, at han kaster sin Kjærlighed paa en kedelig Brakmark, der ligger ved Siden af. Og jo bedre han har malet Brakmarken, desto mere irriterende forekommer det mig, at han ikke valgte Kornmarken

Mr. Stewart var Forretningsmand om en Hals, men tillige en Mand med et varmt Gemyt og et godt Hjerte, og han opfandt en fortræffelig Maade, paa hvilken han belønnede sine Medhjælpere i sine to blomstrende Forretninger, idet han hvert Aar fordelte sin Indtægt for Dagen før Jul imellem dem.

Jeg saa Opgjørelsen for disse Julesalg i Løbet af den sidste Snes Aar, og man faar gjennem disse Tal et Begreb om, hvor kolossal en Omsætning en amerikansk Forretning kan give, naar den har Lykken med sig.

Medens Indtægten paa denne ene Dag i de første Aar er jævnt stigende med 1 à 2000 Dollars, viser Opgjørelsen af Julesalget for Aaret 1900

en Indtægt af ca. 19,000 Dollars — eller ca. 70,000 Kr. dansk Mønt!

Man vænner sig i Amerika paafaldende hurtigt til at regne med store Tal, men jeg erindrer min Forbauselse, da det en af de første Dage, jeg opholdt mig i New York, blev fortalt mig, at Tilskæreren i det store Skrædderfirma Rogers Peet & Co. oppebar en aarlig Lønning af 15,000 Dollars - ca. 56,000 Kr. — sex Gange mere end en dansk General! — —

En ikke ringe Del af Dagen maatte jeg benytte til Korrespondancer med de forskjellige Pladser, jeg agtede at besøge.

Først nu, da jeg syslede med Jernbanekort og detaillerede Planer og lærte de enorme Afstande fra By til By at kjende, blev det mig tilgavns klart, hvor knap tilmaalt min Tid var. Jeg maatte have havt den dobbelte Ferie, om jeg skulde kunne have besøgt alle de Steder, hvorfra jeg fik Tilbud, og hvor Danskernes Antal var stort nok til at begrunde en Optræden. Jeg maatte paa Forhaand opgive fra Californien at gaa Nord paa til Oregon og Washington, og jeg vilde neppe engang kunne faa Tid til at standse ved forskjellige Pladser i Mellemamerika, der dog laa min Rute nær, og hvor man sikrede mig store Tilhørerkredse.

Rejseplanen blev lagt saa praktisk som muligt og blev i høj Grad simplificeret ved den udmærkede Organisation, hvorunder de mange danske Foreninger i Californien arbejdede, saa at jeg. fra det Øjeblik jeg forlod Saltsøbyen i Utah, kun havde at følge den Rute, som Komiteen i San Francisco havde ordnet for en Række af fjorten Dage paa henved en halv Snes Pladser. —

Efterat det meste af en Uge var hengaaet dels med at glæde mig over alle de nye, storartede Indtryk, dels med at ordne det Fornødne til den forestaaende lange Rejse gjennem Amerika, nærmede den Aften, da jeg skulde optræde for første Gang, sig med stærke Skridt. Og samtidig med at mine kjøbenhavnske Kammerater pakkede deres Sminkesager sammen, pebrede deres Garderobe ned og sagde Theatret Farvel efter endt Saison, begyndte for mig en Periode med den mest vinterlige Lampefeber.

Tre Debuter.

Philadelphia.

New York.

Perth Amboy.

New York ligger omtrent paa Breddegrad med Neapel. Man havde forberedt mig paa Hundevarme og raadet mig til at medføre en tynd Floneldragt, som jeg kunde iføre mig strax ved min Ankomst til Amerika. Jeg havde imidlertid ingen kjøbt. Hvis Varmen derovre var saa stærk, kunde jeg tidsnok forsyne mig med Floneltøj. New Yorks Klima er ligesaa uberegneligt som en forkælet Kvindes Lune, og en hjemmevant Dansker maa som Regel yde det sin Tribut i Form af forskjellige Ildebefindender.

Spaadommen om Varme slog ikke til for Maj Maaneds Slutning. Der var koldt, og Folk gik med Vinterfrakke. Vejret var tillige regnfuldt, og en af de første Dage var jeg ude i en ægte amerikansk Tordenskylle, der i Løbet af faa Minutter satte Gaderne under Vand; ligeoverfor

Bladet «The World»'s Kjæmpebygning havde et Par haandfaste, entreprenante Karle ved en Sporvognsholdeplads etableret en lille Forretning med at bære Folk over de stride Strømme fra den ene Side Gaden til den anden. Da jeg imidlertid allerede i nogle Minutter havde været i Vand til Anklerne, renoncerede jeg paa at blive baaret og gik med Koldblodighed min Skjæbne imøde. Og min Skjæbne var den at blive generalforkølet paa et Tidspunkt, der ikke kunde være mere ubelejligt.

Jeg skulde den 29de Maj, i Philadelphia, optræde for første Gang i Amerika. Aftenunderholdningen i New York havde paa Grund af uforudsete Omstændigheder maattet udsættes til 2den Juni. Frygten for, at jeg ved min første Optræden for mine Landsmænd ikke skulde have mine Stemmemidler til fuld Raadighed, gjorde mig fortvivlet.

En Skuespiller lærer mere indgaaende end andre Mennesker sin Hals og dens smaa Kapricer at kjende. Han ved nøjagtig paa en Prik at taxere de forskjellige Fornemmelser og Symptomer efter deres rette Værdi.

Da jeg den 28de gik til Ro, anede jeg Ondt, og da jeg vaagnede den 29de, vidste jeg med Sikkerhed, at jeg rimeligvis allerede inden Aften,

men ialfald ganske bestemt næste Morgen, vilde være hæs som en Ravn.

Kunde jeg blot komme frelst over Aftenen, vilde jeg være lykkelig!

Fischer-Hansen lod strax en Læge kalde, der, saa godt det lod sig gjøre, lappede paa mig. Og op ad Dagen drog jeg da i en temmelig nedtrykt Sindsstemning til Philadelphia, 3 á 4 Timers Jernbanefart fra New York.

Jeg var i Følge med Mr. Stern, Fischer-Hansens Fuldmægtig. Med sit muntre Lune og sine forskjellige Medikamenter forhindrede han baade mit Humør og min Stemme i ganske at forsvinde.

Vi blev paa Philadelphias skjønne Banegaard modtaget af den danske Forenings Sekretær, der ledsagede os til «Bingham House», det første Hotel, jeg beboede i Amerika.

Ved forskjellige Opslag i Værelserne blev man gjort bekjendt med, hvad man kunde vente sig her.

«*Do not leave money or jewels in your room!*»

«*See that the communicating doors are locked and bolted.*»*)

Hverken her eller paa de andre Hoteller,

*) «Efterlad ikke Penge eller Juveler paa Deres Værelse.»
«Pas paa, at Dørene til Naboværelserne er forsvarligt laasede.»

jeg i Amerika benyttede, gjorde jeg dog Bekendtmed Tyve og Røvere.

I et Hjørne henne ved Vinduet laa et sammenrullet, stærkt Toug, der med sin ene Ende var fastgjort i Væggen. Det skulde tjene som Redningsstige, saafremt man var ved at brænde inde.

Det var Altsammen meget praktisk, men just ikke synderlig hyggeligt eller egnet til at klare op i et daarligt Humør.

Endnu var min Stemme, ved et af de Luner en Hals har, tilsyneladende i fuld Kraft; men jeg følte Symptomerne til det Værste. Hvorledes vilde det spænde af, naar jeg for Alvor skulde bruge den? Jeg glemmer aldrig den pinefulde Spænding i de langsomt krybende Eftermiddagstimer. — —

Philadelphias Koloni af Danske er forholdsvis meget lille. Størsteparten af dem er sikkert Medlemmer af «Foreningen», der, ligesom de fleste andre danske Foreninger rundt omkring i Amerika, understøtter sine Interessenter i Tilfælde af Sygdom og yder Begravelseshjælp, naar de dør, medens dens Opgave iøvrigt er at arrangere selskabelige Sammenkomster, der kan tjene til at vedligeholde og styrke Følelsen for Hjemlandet. Et Bibliothek paa 500 Bind staar til Medlem-

mernes Disposition, og 'der arbejdes stadigt paa at forøge det.

At det alligevel væsenligt er de praktiske Formaal, som raader, synes den Paragraf i Foreningens Love at antyde, som udelukker Mænd, der er under 18 og over 50 Aar. —

Aftenen kom. Endnu holdt Stemmen. Som overalt, hvor jeg optraadte, indlededes Aftenunderholdningens Program med, at Formanden i venlige og smigrende Ord forestillede mig for Publikum.

Der var fuldt Hus, og man sagde mig, at det var Kærnen af den danske Koloni, som var mødt.

Naar det kom til Stykket, var det maaske ganske heldigt, at jeg var ængstelig paa min Stemmes Vegne. Thi den Lampefeber, hvoraf jeg altid lider dobbelt, naar jeg skal fremstille mig for Publikum fra en Concerttribune, var halvvejs vegen for Tanken om, hvorvidt mine ydre Midler vilde strække til, naar jeg begyndte at tale igjennem.

Den hjertelige Modtagelse, man gav mig, da jeg traadte frem, hjalp svært paa Humøret. Jeg forudskikkede et Par undskyldende Ord for det Tilfælde, at Stemmen pludselig skulde svigte, og tog derpaa fat med godt Mod, assisteret af et

Par unge Damer, der spillede firhændigt, og af en svensk Sangkvartet.

Min Oplæsning fulgtes fra Begyndelsen til Slutningen med det mest velvillige Bifald. Stemmen blev ikke — ialfald ikke hørligt — mere angreben, end den var, saa at jeg endogsaa gav flere Extranumre udenfor Programmet.

Det var mig et stort Skaar i den Glæde, jeg følte over, at Alt saaledes forløb over Forventning godt, at jeg efter Aftenunderholdningen ikke turde være ret længe sammen med de mange elskværdige Mennesker, jeg i Pauserne var bleven forestillet for, men maatte skynde mig hjem til Hotellet. Der stod for meget paa Spil, og jeg skyldte Foreningerne i New York og i Perth Amboy, hvor jeg et Par Dage senere skulde optræde, at tage saa meget Hensyn til min Stemme som muligt.

Næste Morgen var jeg stokhæs, og jeg havde derfor kun den halve Glæde af en interessant Kjøretur, hvortil jeg af en af Koloniens mest ansete Danske var indbudt, for at jeg dog skulde medbringe nogle Indtryk om Byens og Naturens Skjønhed fra mit Philadelphia-Besøg.

Jeg længtes i Stilhed efter at komme tilbage til New York for at kunne pleje mit Helbred.

Jeg forudsaa med Skræk den Mulighed, at

jeg skulde lade Foreningerne i New York og Perth Amboy i Stikken og blive Skyld i røde Plakater, der er akkurat lige saa ilde sete i Amerika som i Danmark.

Det var den 30te Maj — en af Nordamerikas Festdage — *decoration day* — der overalt fra Vest til Øst fejres til Erindring om de i Uafhængighedskampen faldne Krigere.

Jeg modtog her det første Indtryk — der fulgtes af mange, mange senere — af den dybe Veneration, de Forenede Stater nærer for Enhver, der har tjent Fædrelandet i Felten. Paa mangfoldige Steder saa jeg i de forskjellige Stater pragtfulde Bygninger, hvor Veteranerne fra Krigen lever et sorgfrit Liv, understøttet af rundelige Pensioner.

Overalt i Philadelphia vajede Stjernebanneret hin Morgenstund. Mennesker, Huse, Monumenter, Hestene, ja selv Vognenes Hjul var pyntede med Flag og med Blomster i Bannerets Farver. —

Vi saa Baldwins berømte Lokomotivfabrik, hvorfra Jernbanelinier over hele Verden forsynes, og som forarbejder et Lokomotiv dagligt.

Vi saa Mønten, hvorfra Amerikas Guldpenge strømmer ud, medens Seddelpengene fabrikeres i det fjerne San Francisco, hvad nok kan synes den Rejsende, som for første Gang besøger San

Francisco, en Smule mærkeligt, idet man netop i Californien næsten udelukkende benytter Guldmønt i Handel og Vandel.

Vi saa det bekjendte Girards *college*, der huser 1400 forældreløse Drenge fra et bestemt Distrikt. Deres Opdragelse er helt militærisk og anlagt efter moderne amerikanske Principer. Ingen Præst har Adgang til dette *college*. Ethvert Barn skal, uden ydre Paavirkning, selv tilegne sig sin religiøse Overbevisning.

Vi passerede de skjønne Monumenter for Franklin, Washington og Lincoln, og i den dejlige Fairmount Park beundrede vi den pompøse Horticultural Hall med sine sjeldne Træer og Blomstergrupper, saa William Penns Hus, der, Sten paa Sten, er flyttet herud fra Dock Street, og standsede foran Memorial Hall, en Levning fra Verdensudstillingen i Philadelphia 1876, og foran den berømte General Meades Statue, hvor Flaget vajede paa halv Stang til Erindring om det blodige Slag ved Gettysburg under Borgerkrigen, da Sydhæren under General Lee, efter Sejrene ved Fredericksburg og Chancellorsville, trængte ind i Pennsylvanien, men efter en Tredages Kamp, der kostede Unionen et Tab af 15000 Mand, blev kastet tilbage af Meade den 3die Juli 1863.

Fra Fairmount Parkens højeste Punkt saa vi til Slutning udover Philadelphia, der med sine næsten halvanden Million Indbyggere er en af de forenede Staters største Byer. —

Desværre — jeg kunde kun delvis nyde alle disse Herligheder. Jeg var og blev hæs, og da jeg ved Middagstid kom tilbage til New York, gik jeg øjeblikkelig til Sengs i Haab om at maatte blive nogenlunde restitueret, naar jeg den 2den Juni skulde optræde i «Skandinavisk Forening af 1844».

Jeg vidste jo, at Aftenunderholdningen dèr maatte blive afgjørende for hele min Tournée. Herfra vilde Meddelelsen om Udfaldet gjennem de danske Blade spredes udover alle de øvrige Kolonier, og efter denne Meddelelse vilde Horoskopet for de kommende Maaneder blive stillet.

Det var et Par drøje Dage, der fulgte, men til min store Glæde blev min puritanske Levemaade belønnet rigt, idet jeg den 2den Juni kun havde en ubetydelig, neppe hørlig Mindelse af Hæsheden.

Jeg kom da lykkeligt baade over Aftenunderholdningen og den efterfølgende stemningsfulde Banket i New York, og har fra dem begge en Række smukke Minder, der aldrig vil udslettes.

I Betragtning af den Betydning, denne Aften

havde for hele min Tournée, vil jeg beskrive den udførligere, saa meget mere som jeg passende kan benytte Lejligheden til samtidig at udtale mig i Almindelighed om enkelte Spørgsmaal, der vedrører saa godt som alle de Aftenunderholdninger, jeg i den kommende Tid gav.

Amerikanerne er, som bekjendt, Mestere i den Kunst at reklamere, og at de indvandrede Danske har lært dem Kunsten af, erfarede jeg, foruden ved andre Lejligheder, ogsaa ved Festen i New York, hvis Program udgik i smaa, fixt udstyrede Hefter, paa hvis forskjellige Sider selve Aftenunderholdningens enkelte Numre, Menuen ved Banketten og Dansene for det paafølgende Bal var aftrykt.

Særlig Aftenunderholdningens første Nummer, der averteredes som

«Velkomsthilsen med Sang og Kor . . En Ubekendt»,

og hvortil jeg, ligesom det øvrige Publikum, var passiv Tilskuer, vidnede om ægte, amerikansk *smartness*.

Efter «Nordlyset» gjengiver jeg et Referat af Aftenen, idet jeg overspringer baade Bladets overstrømmende venlige Bedømmelse af mine egne Præstationer og Alt, hvad det i øvrigt siger til min Ros. En stor Del af den Hæder, jeg nød,

skrev jeg paa Gjæstevenskabets rummelige Konto. Der blev dog en Rest tilbage, som jeg turde tage mig til Indtægt, og som jeg havde Lov til at glæde mig over og føle mig lykkelig ved.

«Bethoven Hall i New York stod i Søndags festlig smykket. — — — — — Efterat Hr. R. havde taget Plads paa første Række, afsløredes en stor Edison-Fonograf med følgende Ord: «En Udsending fra den amerikanske Opfinder Thomas Edison har bedt om Tilladelse til at byde den danske Skuespiller E. R. Velkommen.»

Under dyb Taushed fremsagde og sang Fonografen derpaa nedenstaaende Text, forfattet af John Volk:

Mandsstemme.

Velkommen hid, du danske Mand,
Til Yankee-Land,
Hvor Dansken daglig giver sig i Kast
Med fremmed Sprog.
Forstaar sig, dertil er han nødt!
Men Du vil se, at Dine Landsmænd dog
Bestandig ved det Gamle holder fast,
Saa fast, at de i mig, en Yankee, født
Af Messing, Vox og Staal,
Har pustet ind det danske Tungemaal,
Det Sprog, som alle danske Hjerter kvæger, —
Det komme lunt med Holbergs Vid,
Det løfte sig og tage Flugt
I Digt af Adam Oehlenschläger, —
For Danske er det rigt og smukt.

Og da nu Danske her har havt det Held,
At Du er kommen hid,
Og øse vil op af det rige Væld,
Der sprang og springer end til Danmarks Glæde,
Hvad Under da, at Danske træde
Herind i Aften klædt til Fest?
For dem er Du en sjelden Gjæst,
Som ønskes her al Lykke paa din Færd,
At her Du faar den Løn, Din Kunst er værd,
At hjem Du bringe med Dig lyse Minder
Om dansk-amerikanske Mænd og Kvinder,
Og saa — en Pose fuld
Af Guld!

Kvindestemme.
(Mel.: Penge-Polka.)

«*Time is money!*» Alle sige,
Som ej unde sig et Hvil.
Du kom fra det «Kongelige»,
Rejste mange Tusind Mil.
For at glæde fjerne Landsmænd,
Glad Du hasted hjemmefra,
Og vi danske smaa Finansmænd,
Spredte i Amerika,
Forstaar,
Det naar
Ej højt, hvad vi formaar.
Dog vi venter, naar Du gynger
Hjemad over Bølgens Top,

Højt Din Kufferts Indre synger,
Mens den glider ned og op:
(Vældig Klang af Guldstykker).

Ja vi venter, hvor i Sommer
Du naar hen, hvor Danske bor,
De i Skarer til Dig kommer,
Saa naar for det høje Nord
Atter Du staar rejsefærdig,
Du kan sige, at Du fandt
Her en Velkomst, smuk og værdig,
At Du «kom og saa og vandt»!
Og naar
Du staar
I Kjøbenhavn, vi spaar:
Vil i Droske hjem Du kjøre
Udad gamle Vesterbro,
Fra din Vogn da Folk vil høre,
Saa de vende sig og glo:
(Vældig Klang af Guldstykker).

Mandsstemme.

Se, det var Yankee-Aanden, som tog Ordet,
Den som forlanger: Pengene paa Bordet!
Den som bekender, at vi alle trænge
Og holde af de syndige
Men kjære Penge
Dog har de Danske her først nok af dem,
Let stiger da det Ønske frem:

At drage til det gamle Barndomshjem,
Og blive i det yndige,
Det skjønne, lille Land
Nær salten Ørestrand.

Kor.

«Der er et yndigt Land,
Det staar med brede Bøge
Nær salten Østerstrand.» —
Hver Dansk, som dette Hjem forlod,
Hvor fjern han er, ej glemmer,
At dèr hans Vugge stod.

«Det Land endnu er skjønt;
Thi blaa sig Bølgen bælter
Og Løvet staar saa grønt.» —
Og Dansken, som paa fremmed Strand
Har rejst sit Telt, ej glemmer
Det skjønne Fædreland.

Mandsstemme.

Der hører Du! De gamle Sange er ej glemt.
Naar Dansken her er festlig stemt,
Strax maa de frem,
Med alle Minder fra det gamle Hjem!
Og hvem har virket danske Minder
Fra Alvor og fra Gammen
Saa herligt sammen,

At de til Danmark binder
Ej Danske blot, som hjemme bor,
Men Danske rundt om paa den vide Jord?
Det véd vi nok —
Det har den danske Digterflok,
Hvis Billeder Du nu vil rulle op.
Men — det er nok paa høje Tid,
Jeg siger Stop.
Velkommen hid!
Velkommen, Elith Reumert, i Amerika!

Masser af Stemmer.
Hurra! Hurra! Hurra—a—a!

Fonografens Velkommen blev derpaa kraftigt gjentaget af Forsamlingen. — — — — — —

Efter Aftenunderholdningen fulgte Banketten, under hvilken der taltes mere end der spistes, og under hvilken følgende smukke Sang af H. Beckwith blev afsungen:

(Mel.: Flyv, Fugl, flyv.)

Tider er svundne, som Dug over Mulde
Aandes i Soldagen hen.
Taarer, som selv vi kun kjendte tilfulde,
Længst ere glemte igjen.
Minder, der før kunde tusindfold strømme,
Tiden har traadt under Fod,
Røvet saa mangen af Ungdommens Drømme,
Kuet og bøjet dens Mod.

Er vi end spredte langs fremmede Strande,
Har vi end dèr fæstet Rod,
Landet langt borte bag Kimingens Rande
Længes hver Kvæld vi imod,
Længes før Dagene ebber, at drage
Bort, bort til Hjemlandets Luft,
Drømme den Tid, vi var Børn, os tilbage,
Døves af Rosernes Duft.

Kjendte Du selv mon en lignende Længsel,
Du, der er Digternes Tolk,
Vidste, at fjernt i den brogede Trængsel
Leved' et Folk af Dit Folk,
Vidste, at selv om dets Liv bliver levet
Ændret og fremmed, udenlandsk,
Er dog dets Tanker og Hjertelag blevet
Tro imod Alt, som er dansk!

At drømme i Sommerens Maaneskinsnætter,
Trættet af Vinterens Dyst,
Føle Dig fri, hvergang Solstraaler fletter
Guld over Øresunds Kyst,
Det glemte Du, — offrede Sommerens Hvile,
Vidste, Din Kunst og Din Sang
Vilde — dèr borte de tusinde Mile —
Mildne vor Længsel og Trang.

Kom lad os rejse os op, lad os hylde
Sommerens farende Svend,

Bægeret tæt op til Randen vi fylde,
Takke Dig, fattigt om end, —
Takke for Mindet, Du gav os i Eje,
Tømme vort Glas i en Skaal:
Tak fra det Folk, der paa fremmede Veje
Elsker Dit Land og Dit Maal!

Festen i Søndags var smuk og fornøjelig, med én Undtagelse — Maden. Alle var imidlertid saa festligt stemte, at de halvt tilgav Værten den slette Anretning, uden dog herefter at ville glemme, at Bethoven Halls Festmaaltider er, for den Pris der forlanges, $1^1/_2$ Dollar*), paa langt nær ikke gode nok for New Yorks Danske.»

Efter Banketten fulgte saa Ballet, under hvilket jeg fik Lejlighed til fortrolig Samtale med en stor Del af Publikum. Man var utrættelig i at opmuntre mig og takke mig og i at forsikre mig om, at efter denne Aften vilde min Rejse krones med absolut Held. Jeg følte mig uendelig fri og et om Hjertet, efterat Spændingen var forbi, og lykkeligere ved min Gjerning som Skuespiller end jeg i lange Tider havde været det. Derfor skylder jeg New Yorks Danske Taknemlighed.

Jeg troede selv at turde sige, at Sejren var vunden. Jeg havde havt den Glæde at føle den

*) ca. $5^1/_2$ Kr

venlige Sympati, uden hvilken alle en Skuespillers Anstrengelser og nok saa gode Evner er ganske forgjæves, men som, naar den findes, leder Publikum til skaansommere Dom, hvis de kunstneriske Kræfter engang imellem svigter, medens den samtidig bærer Skuespilleren frelst og uden Bitterhed over de Skuffelser, som Skjæbnen og den lunefulde *aura popularis* bereder ham i Perioder af hans Liv.

Det var mig en stor Tilfredstillelse, at jeg ved Aftenunderholdningen i New York fik Stadfæstelse paa, hvad jeg allerede i Philadelphia havde erfaret, at mit Program efter de foreliggende Omstændigheder var godt valgt. Man gav mig fra alle Sider Ret i, at lette Smaastykker en lun Sommeraften — nu havde Heden pludselig indfundet sig — var absolut at foretrække for et større, samlet Digterværk af tungere Bonitet.

Af alvorligere Ting foredrog jeg paa de forskjellige Steder, hvor jeg optraadte, Runebergs «Sven Due» og H. C. Andersens «Den lille Pige med Svovlstikkerne», af det lettere Repertoire bl. A. Plougs «Et Kys», H. C. Andersens «Laserne», Erik Bøghs «Stenbrudet» og enkelte af Maglekilde-Petersens Bondefortællinger.

Jeg fik ved mangfoldige Lejligheder bekræftet, hvad jeg ofte har hørt sagt, at H. C. Andersen, om

muligt, elskes i endnu højere Grad i Amerika end noget andet Sted i Verden. Saasnart et amerikansk Barn blot formaar at stave, giver man det Andersens Eventyr i Haanden. Han er Folkelæsning i Ordets mest vidtstrakte Betydning, og har man personlig besøgt de Forenede Stater og været Vidne til den exempelløse Popularitet, han dèr nyder, forstaar man, at det var under almindelig Akklamation, hans Statue rejstes i Lincoln Park, og at endogsaa en stor Skole i Chicago bærer hans Navn.

Paa Overfarten over Atlanterhavet talte jeg ofte med en lille, kvik, amerikansk Dreng, der paa et Stykke Papir, jeg har gjemt, med store, vaklende Bogstaver skrev til mig: «*In memory of your little friend Palmer Dazelle Weeks.*» Knægten var kun noget over sex Aar, men hans Kjendskab til Andersens Eventyr kunde have gjort mangen voxen Dansk til Skamme. Da jeg spurgte ham om Navnene paa nogle af de mest berømte af Eventyrene, remsede han en Mængde op, og Indholdet af «Den lille Pige med Svovlstikkerne» fortalte han med saa inderlig Troværdighed, at man fik et levende Indtryk af, hvor dybt det havde grebet ham.

Eventyret «Laserne», hvis Satire væsenlig er rettet mod Nordmænd, der er altfor norsk-norske,

men som dog samtidig gjør Udfald ogsaa mod danske Nationalsvagheder, holdt Andersen, netop paa Grund af dets polemiske Karakter, efter dets første Offentliggjørelse i en Folkekalender, længe tilbage, før han endelig indlemmede det i sine samlede Værker. Som en Kuriositet noterer jeg her, at Valget af dette Eventyr et enkelt Sted paa min Rejse indbragte mig en let Tilrettevisning i et norsk Blad, der iøvrigt var mig i høj Grad venligsindet.

«Laserne,» skrev Bladet «var uden Tvivl Hr. R.s mindst velvalgte Produktion. Tonen og Tendensen deri er nu engang anstødelig, set fra nationale Standpunkter. Urimelighed paa disse Omraader er desuden stærkt paa Moden i den skandinaviske Verden herovre, saa selv om det i Eventyret forsikres, at «den fornærmer aldeles Ingen», tillader vi os dog at betvivle denne Paastand.»

Baade i Publikum og i Pressen derovre fremhævedes snart det Ene snart det Andet som det Bedste i Programmet. Ude i Vestens Farmbyer, hvor man havde størst Forudsætning for at vurdere deres Sanddruhed, gjorde særlig Maglekilde-Petersens Bondefortællinger en Lykke, det vilde have glædet Forfatterens Hjerte at være Vidne til.

Litterære Feinschmeckere rynker sommetider

fornemt paa Næsen ad disse Fortællinger, rimeligvis af samme bornerte Grund, hvorfor man undervurderer Farcens Egenskaber. De gjør fejl deri. Thi medens man maaske har Lov til at tvivle om, at disse Fortællingers Forfatter kunde præstere et stort Arbejde, er det absolut sikkert, at enkelte af hans Bondehistorier er smaa humoristiske Mesterværker, som neppe Nogen gjør ham efter. De slaar akkurat Sømmet paa Hovedet i Retning af psykologisk Syn paa en stor Del af vor Landbefolkning, hvis Udtryksmaade og Tankesæt er taget i den Grad paa Kornet, at de er kostelig Læsning for Enhver, der har færdedes paa Landet og derfor kan vurdere deres fænomenale Ægthed og straalende Lune. Fortællinger som «Et Geni», «Mandtalslisten» og «Napoleons Bestigelse af Alperne» er ypperlige i deres Art, og deres Forfatter burde efter min Formening have været blandt de Første til at nyde Glæden af afdøde Carl Møllers snart berømte Legat for Humorister, uden Hensyn til den Lav-Alder, som Legatet kræver. Det forekommer vistnok Flere end mig, at f. Ex. en Fortælling som «Et Geni», ærlig talt, ejer mere sand Humor og komisk Kraft end hele Carl Møllers egen bindstærke Produktion, ligesom jeg formaster mig til at paa-

staa, at Maglekildes bedste Historier i blivende Værdi rangerer himmelhøjt over alt det symbolistiske Nonsens, der i en Aarrække oversvømmede Markedet og blev modtaget med højtidelig Alvor, uagtet det kun var «Kejserens Klæder».

— — —

Festen i New York var et af min Rejses Glanspunkter. De Følelser og Stemninger, som besjælede mig, var af en saa ejendommelig, uvant og gribende Art, at denne Aften vil leve længe i min Erindring. Og paa hele min Rejse kunde kun ganske faa Aftener — iblandt dem særlig den skjønne Fest, jeg omtrent en Maaned senere oplevede i San Francisco — rivalisere med den.

Hvad tænkte jeg paa Maden! Efter Menuen paa Programmet har den set tilstrækkelig fristende ud: *Chicken a la reine — Boiled salmon — Sauce hollandaise — Fricandeau of veal — French peas — Roast chicken — Ice cream — Fruits — Cakes — Coffee* —, men at den vakte stærk Fortrydelse blandt Deltagerne, fik jeg næste Dag Bevis for igjennem en indsendt Artikel i et dansk Blad, som blev mig tilsendt.

Jeg citerer Artiklen, fordi den giver en ypperlig Prøve paa den uforbeholdne Maade, hvorpaa man i amerikanske Blade siger sin Mening.

«Den Banket, der blev givet i Søndags Aftes efter Reumert-Forestillingen i Beethoven Hall i New York, var noget af det stiveste, der endnu er budt Danske herovre for den Betaling — 1.50 pr. Couvert. Hvorledes en Vært tør byde tobenede Væsner saadan Føde og servere den i saadanne Trug eller Kar og i saadant Mørke, forstaar jeg ikke. Men jeg tror sikkert, at hvis Fangerne paa Blackwells Island blev budt slige Køkkenprodukter, vilde der utvivlsomt blive Mytteri imellem dem, og enhver Jury vilde frifinde Deltagerne, idet den vilde erklære Mytteriet berettiget.

Det er sørgeligt, at Danskerne herovre altid skal være nødt til at søge til Fremmede, naar de skal have sig en Aftensmad efter en Underholdning. Det er jo vanskeligt at faa Maden paa «dansk Maner» — men saa slet, som det her var Tilfældet, behøver den da ikke at være, og man kunde ønske, at den Vært, der solgte den, skulde til Straf have Lov til at æde den selv. Ogsaa Drikkevarerne var baade slette og dyre; der var ikke engang det fristende Kirsebær i en *cock-tail*.

Værten — jeg véd desværre ikke hans Navn — kunde nok have valgt en mindre raa Maade at meddele os Danske paa, at han ikke ønsker vor Søgning mere. Alene det Syn, at se ham staa inde i Spisesalen med en Cigar i Flaben, mens Folk sad og spiste, er nok, for at man kan henføre ham til den Klasse, han tilhører.» — —

Ypperligere Publikum end det dansk-amerikanske kunde ingen Skuespiller ønske sig. Ikke et Point gik tilspilde, men opfangedes overalt med hurtig Forstaaelse, og naar jeg saa udover Forsamlingen, mødte jeg lutter Øjne, der tydeligt tilkjendegav med hvilken levende Interesse man var kommen for at lytte til det kjære, danske Sprog.

Og karrig var man ikke med at give sin Glæde Luft i det kraftigste Bifald, hvori ofte — efter amerikansk Skik — den skingrende Pibe blandede sin skarpe Lyd som Udtryk for den højeste Tilfredshed, noget overraskende for en hjemmevant dansk Skuespiller, der i Pibningen ellers ser Udtrykket for det mest afgjorte Mishag. Første Gang jeg hørte denne Lyd, var jeg uforberedt og forstod den ikke. Men efterhaanden vænnede jeg mig til den og fandt den tilsidst endogsaa ret behagelig og forfriskende; og hvis jeg i Fremtiden skulde blive Vidne til Fløjtekoncert i vore hjemlige Theatre, vil Pibens Klang i mine Øren have tabt en Del af sin hæslige Uhygge. —

At Dansk-Amerikanerne i et festligt Lag forstaar at udvikle megen Veltalenhed, erfarede jeg paa alle de Steder, hvor Aftenunderholdningerne

efterfulgtes af Banketter. Man sætter Pris paa den gode, gamle Skik, at der holdes Taler ved Glassene.

Reglen er den, at Forsamlingen udvælger sin *toastmaster*, der er den, til hvem man har at henvende sig, hvis man ønsker Ordet; men i sin Egenskab af Dirigent er han tillige udstyret med en diktatorisk Myndighed, der giver ham Ret til i Selskabet at udpege dem, han kan ønske at høre tale. Jeg saa særlig i Racine, i Staten Wisconsin, Dirigentens Stilling fortrinligt varetaget. Vedkommende *toastmaster* tildelte i sin Magtfylde ikke blot Ordet, til hvem han i Øjeblikket fandt for godt, men opgav tillige det Thema, hvorover han ønskede Talen holdt. Og da han til enhver Skaal, der udbragtes, selv behændigt knyttede nogle Overgangsbemærkninger til den næste Tale, flød Ordenes Strøm ustandseligt, idet det ikke en eneste Gang hændtes, at Nogen gjorde Indvendinger mod at efterkomme hans Befalinger.

Som Regel nød man ved disse Sammenkomster Sodavand med Whishy eller Cognac, men ikke sjeldent erstattedes disse mere moderne Drikkevarer af den gode gamle Bolle med flammende Punch.

— — —

Det var forlængst bleven lys Morgen, da jeg udenfor Pensionatet i 47de Street tog Afsked med Fischer-Hansen, der paa mine Vegne havde havt Lampefeber Dagene forud, og som glædede sig ligesaa meget som jeg selv over Aftenens Succes.

Den 3die Juni — Dagen efter — skulde jeg optræde for de Danske i Perth Amboy, en smuk Fabriksby i Staten New Jersey, en kort Jernbanefart fra New York. Den er et Paradigma paa en ung, driftig amerikansk By i forbausende Vækst. Dens Indbyggertal var i 1875 3770, i 1890 var det voxet til 9510 og i 1901 til over 20000.

Ogsaa dèr lærte jeg mange gode Danske at kjende og hædredes efter Aftenunderholdningen ved en animeret Banket, hvor Danmark og danske Forhold var det fornemste Samtaleemne.

Fra mit altfor korte Ophold i den hyggelige By har jeg en lille, morsom Erindring.

Paa en Terrakottafabrik, der ejes af en dygtig Dansker, blev jeg forestillet for en Landsmand, en ældre Arbejder med et prægtigt Ansigt, indrammet af et stort, graasprængt Haar. I Samtalens Løb spurgte jeg ham, om han ikke længtes efter Danmark og vilde se det endnu engang i sit Liv.

Nej, svarede han med en Skjelm i Øjet, det vilde han ikke. Han havde nemlig gjort et Forsøg

i den Retning for en Del Aar siden, og det var faldet saa uheldigt ud, at han skulde meget betakke sig for at gjøre det om igjen.

Jeg bad om nærmere Forklaring.

«Jo — ser De,» sagde han saa, «jeg var nemlig ombord paa «Gejser», da det i Atlanterhavet stødte sammen med «Thingvalla». Jeg var saa heldig at blive reddet den Gang, men det er jo et Spørgsmaal, om jeg vilde være ligesaa heldig den næste. Nej, — jeg tog i en Fart tilbage til Perth Amboy igjen, og her bliver jeg. Jeg skal ikke mer paa Atlanterhavet. Jeg har faaet nok, forstaar De.»

— — —

Mit Ophold i New York sang desværre snart paa sit sidste Vers, og det Løfte, Fischer-Hansen havde givet om at ville hjælpe mig til en delvis fri Rejse over det amerikanske Continent, blev indfriet 4de Juni. Den 5te skulde jeg forlade New York for at drage til Racine, i Staten Wisconsin, hvor jeg skulde optræde den 7de.

Foreløbig kunde der kun blive Tale om at opnaa Fribillet til Chicago; men var jeg saa heldig at faa den, vilde der være stærkt Haab om, at Compagnierne vestpaa stillede sig ligesaa velvilligt til Sagen.

Vi axlede vort Skind og begav os til Audiens

hos Mr. Depew, en af de Forenede Staters mægtige Jernbanekonger, hvilket vil sige det Samme som en af Verdens rigeste Mænd. Mr. Depew nyder særlig stor Anseelse og nævnes som en af Kong Edvards intime Venner.

Vejen til ham gik ikke helt glat, — det vilde sagtens ogsaa have været for meget forlangt. Den førte gjennem adskillige Kontorer — Trapper op og Trapper ned — ad Gange paa kryds og Gange paa tværs. Paa Kontorerne sad stilfulde Gentlemen, der, saasnart de erfarede, hvem vi ønskede at tale med, paatog sig alvorsfulde Miner, idet de særlig underkastede mig, hvem de med erfarent Blik strax anslog til at maatte være Offeret, en kritisk Ransagelse, overlegent, hurtigt, paa amerikansk Maner. Det anfægtede mig ikke. Jeg havde før været i Ilden, og jeg havde i offentlige Kontorer før gjort den Erfaring, at *dii minorum gentium* kan være revnefærdige af Vigtighed, medens den egenlige *deus*, Manden for det Hele, naar man omsider opnaar den Lykke at stedes for hans Aasyn, viser sig elskværdig, forekommende og jevn.

Det gik netop saaledes her.

Mr. Depew var en ældre, høj, meget smuk Mand, trods Aarene rank i Holdning, spændstig

og elegant. Typen paa en fornem og rig Amerikaner.

Jeg blev forestillet for ham, og han rakte mig venligt sin Haand, og med det velvilligste Smil, der vidnede om, at Slaget alt var vundet, gjennemlæste han derpaa hurtigt den dansk-amerikanske Ministers Anbefaling, hvorefter han vendte sig imod mig og sagde:

Med den største Glæde. Saafremt De maatte ønske to Billetter, saaledes at De kunde have en Ledsager med Dem, staar de ganske til Deres Raadighed.»

Jeg skulde lige til at afslaa dette næsten overvældende elskværdige Tilbud, da Fischer-Hansen, der var Situationen mere voxen, hurtigt berørte min Arm, idet han henvendte sig til Mr. Depew og til min store Forbauselse paa mine Vegne takkede for Tilbudet og sagde:

«Ja — Mr. R. vil være meget glad ved at nyde denne Begunstigelse.»

Mr. Depew forlod os og gav hurtig sin Ordre, og jeg benyttede Øjeblikket til at spørge Fischer-Hansen, hvem i al Verden der skulde benytte den anden Billet.

Min Fuldmægtig, Stern. Det er morsommere at være To. Og han vil vist gjerne have

den lille Ferie. Saa besøger I paa Vejen Niagara og Buffaloudstillingen.»

Jeg havde en Fornemmelse i Retning af Jeppes, da han vaagnede i Baronens Seng, fik paany et Jernbanekongehaandtryk, ledsaget af Ønsket om en lykkelig Rejse, fremstammede en varm Tak til Mr. Depew, tumlede ud af Døren, var i den syvende Himmel af Henrykkelse og kom først til mig selv igjen, da jeg stod paa Gaden med to Dobbeltbilletter mellem New York og Chicago i Lommen!

Jeg følte mig — som saa mange Gange senere paa min Rejse — som et lydigt og viljeløst Redskab i venlige, højere Magters Hænder. Hvorhen jeg kom, blev jeg hjulpet ud over alle de Vanskeligheder, som ellers taarner sig op paa en stakkels Dødeligs Vej, blev hjerteligt modtaget af Komiteer og danske Venner, der sørgede for mig, som var jeg et hjælpeløst Barn, blev atter, naar jeg havde gjort min Pligt, puttet ind i en Jernbanekupé for at modtages af Komiteen paa den næste Plads, og det var ikke en ueffen Lignelse, et dansk Blad benyttede for at illustrere min Befordringsmaade, at jeg var som en Pakke, der, omhyggeligt frankeret og med Paaskriften «forsigtig», blev sendt fra By til By.

Det blev mig efterhaanden helt uvant at vide mig ganske overladt til mig selv og mine egne Bestemmelser og Forgodtbefindender, som da jeg paa den 1500 Mil lange Vej fra Chicago til Saltsøbyen pludselig fik Lyst til at standse i Omaha, i Staten Nebraska, og i Cheyenne, en mærkelig By i Wyoming tæt ved Colorados Grænse.

Randselen var spændt. Rejsen over det mægtige, halvfjerdetusinde Mile brede Continent skulde begynde! Navne paa Byer, Bjerge og Floder, som jeg uklart huskede fra Skoletiden, og hvormed jeg havde forbundet Forestillingen om noget saare Stort, Fjernt, næsten Uvirkeligt, skulde opfriskes paany. Men — Skolens lasede Kort, med sine Blækstreger under Byerne og med Indbyggerantallene lumskeligt anbragte med forræderske Hieroglypher i Marginen, skulde ombyttes med Virkelighedens, selve Livets vidunderlige Atlas. Skolens haarde Bænke var forvandlede til Pullmansvognenes elegante Hynder, og havde man end ikke længer en Skoledrengs sorgløse Sind, endnu var det dog ikke blevet gammelt og fortørret.

I Fischer-Hansens Cabriolet foretog vi — for at jeg kunde tage en værdig Afsked med den herlige By — en Kjøretur gjennem den milelange

Fifth Avenue ud i den skjønne Central Park, hvor den elegante Verden i Højsaisonen farer hinanden forbi i Vogne og med Firspand, om hvis Pragt og Mængde man neppe gjør sig Begreb.

Central Park er tillige New Yorks «Kongens Have», hvor Barnepigerne tumler sig med den opvoxende Slægt. Paa de store Græsplainer hopper tamme Egern i Massevis omkring, og hvert Barn har sit eget, specielle Egern til stadig Legekammerat. Hvorvidt Barnepigerne samtidig -- ligesom i vor kjøbenhavnske Børnepark — forlyster sig med New Yorkske «Gardister», fik jeg ikke Oplysning om. Men det gjør de nok.

For at jeg skulde kunne trodse Vestens Varme, gjorde vi endelig Indkjøb af en fjerlet Sommerdragt, der karakteriseres ved, at Benklæderne paa amerikansk bæres i en Rem om Livet, medens den kulørte Skjorte med sine rummelige Lommer erstatter Vesten.

Jeg glædede mig til den fortsatte Rejse, men var samtidig vemodigt stemt ved at skulle sige Farvel til de mange Landsmænd, jeg under mit Ottedages Ophold i New York havde lært at kjende og faaet kjær.

Naar jeg her og paa de efterfølgende Blade nævner danske Navne, som jeg mindes med Tak-

nemlighed, er det jo muligt, at jeg hos en og anden hjemlig Læser — hvem kan vide det? — berører Strenge, hvis Klang gaar ogsaa hans Hjerte nær.

Fra Philadelphia vil jeg mindes L. Brockmann, Forstander for en stor privat Godgjørenhedsanstalt i Smag med dem, vi i det sidste Tiaar har set voxe frem ogsaa her i Kjøbenhavn, Frits H. Larsen, den danske Forenings Sekretær, Sagfører Axel Tejsen, Charles Machold, William Petersen og Olaf Kyster, — fra Perth Amboy: G. W. Jepsen og Hustru, der i deres unge, ægte danske Hjem modtog mig saa venligt, Fotografen Albert og Hustru, Frederik Jepsen, Brødrene Mathiasen, til hvis Navn Erindringen om et af Perth Amboys store industrielle Foretagender knytter sig, og Eckart Eskesen.

Fra New York mindes jeg, foruden min Vært og hans Hustru, den fintdannede Redaktor John Volk og Hustru, Familien Stern, Generalagent Christiansen og Hustru, Niels Worm, Ingeniør Kirkegaard, Fritz Schumann og hans Familie, Charles Christensen, Formand for «Skandinavisk Forening af 1844», Sagfører E. Weaver og hans Hustru, der assisterede mig med sin smukke Sang, og Wm. Scott og Hustru, i hvis gjæstfri Hjem jeg

gjorde et interessant Bekjendtskab med den ansete Forfatter Clemens Petersen, der i «Nordlyset» redigerer Udlandets politiske Rubrik i Artikler, hvis ypperlige danske Sprog beundres af alle hans Landsmænd, Pastor Kristjan Samsøe, Journalisten Niels Grøn og den danske Impresario Ludv. Ruben. —

Afrejsens Time slog. Foran mig laa «New York Central»s imponerende Stationshal, hvor der i Gjennemsnit daglig modtages og afsendes 320 Persontog, og som i Løbet af sidste Aar saa 14 Millioner Passagerer stige ind og ud, hvilket vil sige mere end 38000 om Dagen.

Blandt de 38000, der den 5te Juni 1901 passerede «New York Central»s Perroner, var der To, der, længe før Toget gik, havde indtaget deres Pladser i Kupeen, efter Omstændighederne overdaadigt udstyrede med godt Humør og med Fribilletter til henved 1000 Mile ud i Verden. Hos den sorte *waiter* havde de bestilt et Par *gin-cock-tails*, der, naar Farten begyndte, skulde drikkes paa godt Kammeratskab, en lykkelig Rejse og Fribilletsystemets vedvarende Blomstring.

Lokomotivernes Stormklokker gungre ind under Stationshallernes Kjæmpebuer, der er Trængsel og Larm, — saa forstummer pludselig hver

Lyd, og næsten uden at det mærkes glider Toget frem. Et Øjeblik efter er vi under aaben Himmel — paa Vej til Niagara! —

Saa klinkede vi paa Dansk. Skaal, Kammerat! Lykke paa Rejsen! Livet er skjønt, og alle Mennesker kjære!

Niagara,
Racine,
Chicago.

Exprestoget løber fra New York stik mod Nord og følger paa en Strækning af henved et Par Hundrede engelske Mil Hudsonsflodens østlige Bred, saa at vi bestandig nyder den skjønne Udsigt over Floden til den modsatte Bred, til venlige Landsbyer, prægtige Villaer og skovklædte Fjeldsider, under hvilke vi bestandig se Jernbanetog fare afsted, medens nu og da en elegant Passagerdamper for nogle Øjeblikke pisker Hudsonflodens blanke Spejl til Skum.

Det Hele virker som en overnaturlig stor og skjøn Theaterdekoration. Billederne staar stærkt i rene Farver: den dybblaa Himmel og Flod, de brune Klippesider, de saftiggrønne Skovpartier, de hvidmalede Floddampere og de talrige Teglværkers røde Tage.

Sceneriet er bestandig vexlende og broget. Hudsonfloden har forlængst i Rejsesprogets Terminologi faaet Betegnelsen: Amerikas Rhin.

Et kort Minut standser Toget udenfor Newbourgh, en By med en henrivende Beliggenhed og med en solid historisk Berømmelse fra Uafhængighedskrigens længst henfarne Dage. Her havde den forgudede Washington — *«first in war and first in peace and first in the hearts of all his countrymen»* — sit Hovedkvarter, og Huset, hvori han boede, staar urørt endnu som en dyrebar Nationalhelligdom.

Vi haster videre mod Nord; kornrige Marker, golde Klipper, yppige Vinmarker, tætte Skove fare Øjet forbi. Hist og her skære hæslige, kæmpestore Avertissementer, indhuggede i Klippesiderne eller anbragte paa Kæmpestilladser, raat og ubarmhjertigt gjennem al den rige Naturskjønhed. Midt i et yndigt Dalstrøg, hegnet af skovklædte Fjelde og gjennemstrømmet af den klare, skinnende Sølvflod, knejser vældige Plankeværker med skrigende Indskrifter, Reklamer for *«Little Liver Pills»*, *«Sunlight Soap»*, *«Baking Powder»* og *«Ingersoll Watches»*. Intet er Amerikaneren helligt, naar det gjælder at fange den blinkende Dollar!

Vi passere West Point med den berømte Militærskole, og snart efter begynder i Vest de

høje Catskill-Bjerge at dukke frem i Horizonten. Heden vælder ned paa den stille Junidag, og da vi standser ved Byen Poughkeepsie, faar vi af den sorte Stationsopvarter stukket en Papæske, der indeholder en Portion frisk *ice-cream* med tilhørende Tinske, ind gjennem Vinduet.

Fra Albany, Staten New Yorks politiske Hovedstad, tager Toget Retning mod Vest, og ved Aften naar vi Buffalo med Bevidstheden om at have tilbagelagt akkurat 440 Mil i mindre end en halv Snes Timer, og jeg har dermed indhøstet mine første Erfaringer om amerikansk Jernbanekjørsel, der jo er en Del forskjellig fra dansk, ikke blot i Retning af Hastighed og Komfort, men ogsaa med Hensyn til Banelegeme, Stationsvæsen og Billetsystem. Da mine Læsere imidlertid sikkert tidligere har læst indgaaende Beskrivelser af Jernbanerejser over Amerika i Almindelighed og af Pullmansvognenes overdaadige Udstyr i Særdeleshed, vil jeg paa dette Punkt indskrænke mig til lejlighedsvise Bemærkninger.

Hvor vidt fremskreden man er i Teknik og Praxis paa Jernbanevæsnets Omraade, saa jeg en Dag Bevis for, da jeg stod midt i Tummelen paa en af Chicagos Banegaarde. Man «rangerede». Et Lokomotiv kom farende, skubbende en halv Snes Vogne frem foran sig, da det pludselig stod

stille og skiltes fra samtlige Vogne, der i stærk Fart — enkeltvis og parvis — løsnedes fra hverandre og fo'r frem hver ad sine Skinner tilhøjre og tilvenstre, som en sammenfoldet Vifte, der pludselig slaas ud. Det var et smukt Syn og tog sig ud som et Kunststykke for den, der aldrig havde set det før. — —

Det havde været vor Hensigt strax efter Ankomsten til Buffalo at fortsætte vor Rejse de faa Mil til Byen Niagara Falls, for næste Morgen at kunne være umiddelbart ved de navnkundige Vandfald. Vi erfarede imidlertid, at Sporvognskjørslen for den Dag allerede var ophørt, hvorefter vi druknede Fortrydelsen i en herlig Kjælder, der var udstyret i gammeltysk Stil, og hvor der serveredes friske Hummer og Milwaukee Beer til Musik af et ungarsk Hornorkester i skinnende Nationaldragter.

Buffalo er en pyntelig By med et Indbyggerantal omtrent som Kjøbenhavns. Dens rige Asfaltering gjør den til et Paradis for Cyklister. Den 1ste Januar 1900 var ifølge Opmaaling 223 engelske Mil af de samlede Gadelængder asfalterede.

En Maaned før vor Ankomst til Buffalo var *The Pan-American-Exposition* aabnet. Da vi besøgte den, var den selvfølgelig ikke færdig, og Tilstrømningen var kun saa som saa. Den var

stort anlagt, og Udgiften havde indtil Aabningsdagen beløbet sig til omtrent 20 Millioner Kroner. Hvorvidt Indtægten har kunnet balancere med dette Udlæg, da man den 1. Nvbr. lukkede Portene, véd jeg ikke.

Niagaravandfaldenes Nærhed gav Udstillingen i Buffalo sit Særpræg. Fra dem hentedes nemlig den elektriske Kraft, som, naar Mørket brød frem, omdannede Udstillingen til et Hav af Ild og Lys, hvortil Verden aldrig saa Mage, og hvis centrale Punkt var det elektriske Taarn, som, med sine 348 Fods Højde, straalede milevidt udover det omgivende Land.

Iøvrigt erindrer jeg fra det hurtige Overblik — thi Niagara tordnede i det Fjerne og havde alle mine Tanker — kun faa Enkeltheder i det vældige Komplex, bl. A. Musikhallen, hvor Mac Kinley nogle Maaneder senere faldt for Snigmorderhaand, og en arkitektonisk Mærkværdighed, ægte amerikansk i sin Idé: et Hus, der stod paa Hovedet, idet Taget var en rummelig Ølhal i Flugt med Jorden, medens Stueetagen var rykket Himlen nærmest. — —

Niagara! Navnet har Klang. Lyder det for mit Øre, hører jeg de umaadelige Vandes Buldren, og for mit Øje oprulles Billedet af et Naturfænomen, hvis ophøjede Vælde og ubeskrivelige

Skjønhed paa samme Tid fylder Sjælen med en befriende Glæde, der løfter højt over alle jordiske Bekymringer, og med en Alvor, der gjør taus og afmægtig.

Hesteskofaldet — Brudesløret — det amerikanske Fald — hvilket bærer Prisen? Det er et ørkesløst Spørgsmaal, der dog stilles hver Dag ved disse Niagaras tre Vandfald.

Og *the rapids* — Strømhvirvlerne, baade ovenover Faldene, hvor Vandmasserne ligesom anelsesfuldt vælter sig i Angst for det Øjeblik, da de skal styrtes udover de høje Fjeldkamme, og nedenunder Faldene, naar Vandmasserne efter den voldsomme Nedstyrtning ligesom bedøves, indtil de et Stykke længere fremme atter vaagner til Bevidsthed og sydende og skummende vælter sig frem i Harme og vild Trods gjennem de smalle Fjeldslugter, — — *the rapids*, hvilken Plads i Skjønhedsrigets Rangforordning tilkommer da dem?

Man kunde ligesaa godt spørge, om Solen er skjønnere end Maanen, eller om dog ikke Stjernerne er skjønnest!

Saa ofte jeg tænker paa Stedet, har jeg Samvittighedsnag; thi jeg var der for kort og ser det vel aldrig mere. Just da jeg, ligesom Vandmasserne, efter det voldsomme Choc, efter den første Bedøvelse ved det storladne Syn, var kommen

til Bevidsthed, og jeg følte den stærke Bevægelse og derefter den rolige Glæde og fulde Nydelse, maatte jeg bort.

Man kan ikke «gjøre» Niagara, som det hedder i Rejsejargonen, paa en halv Dag eller en hel, saaledes som man «gjør» en Udstilling, et Musæum eller en skjøn Bjergudsigt. Det er næsten en Brøde at have havt Lejlighed til at fordybe sig i denne Natur og saa ikke at have benyttet den i al sin Udstrækning.

Jeg burde være rejst før fra New York. Forlænge mit Ophold ved Niagara turde jeg ikke. Allerede næste Aften skulde jeg optræde i Racine over 600 Mil borte. Der var ingen Pardon.

At beskrive Niagara er en haabløs Gjerning, og selv de bedste Billeder, jeg har set af denne storslaaede Natur, giver kun et svagt Begreb om Virkeligheden. Lad mig da blot minde om Charles Dicken's skjønne Ord:

«Den første Følelse — og den har holdt sig igjennem Tiderne — som greb mig ved Betragtningen af Niagaras vældige Skuespil, var Følelsen af Fred, Fred i Sjælen, en uendelig velgjørende Dvælen — ligesom i anelsesfuld Erindring — i Tanken om en evig Hvile, evig Lykke. Jeg følte ikke Uhygge, ingen Rædsel. Billedet af Niagara var strax i al sin vidunderlige Skjønhed ristet

dybt ind i min Sjæl, og dèr vil det uforanderligt, uudsletteligt blive staaende, indtil mit Hjerte ophører at banke.» — —

Ved Midnat den 6te Juni drog vi fra Buffalo langs Eriesøens Sydside, gjennem Staterne Ohio og Indiana til Chicago, i hvilken Viunderby vi kun kunde opholde os et Par Timer, netop tilstrækkeligt til at føle Tantaluskvaler ved at maatte sige den saa hurtigt Farvel, for i rette Tid at naa Racine, hvor jeg, assisteret af en Sangforening og et Orkester, optraadte den 7de Juni i «Dania Hall» og den paafølgende Aften var indbudt til en Banket, ved hvilken der herskede saa hjemlig dansk en Stemning, at det endogsaa blev optaget en Smule ilde, da én af Talerne paa Engelsk udbragte de Forenede Staters Skaal i Ord, der stillede Moderlandet for stærkt i Skygge.

Racine ligger ved Michigansøens vestlige Bred. De mægtige Dimensioner giver Søen Karakter af et udstrakt Hav. En amerikaniseret Dansker, der vilde imponere mig, undlod ikke at fortælle mig, at den var stor nok til, at «to Danmark'er kunde svømme omkring i den».

Jeg boede paa et smukt Hotel, umiddelbart ud mod Søen, og da jeg den maaneklare Nat efter Aftenunderholdningen stod paa Hotellets Balkon mellem lutter danske Venner, mindedes jeg

levende «Kysten» derhjemme, og jeg maatte næsten med Magt rive mig ud af den Forestilling, at jeg stod paa Terrassen ved Skodsborg eller paa Hotel Gefions Altan i Espergærde og — som saa ofte før — saa udover det kjære Øresund. Og denne Hjemmefølelse fulgte mig de to Dage, jeg opholdt mig i Racine, med større Magt end noget andet Sted i Amerika; saa danske var Omgivelserne i Naturen, saa «strandvejsagtige» forekom mig de mangfoldige hyggelige Villaboliger ved Søen, og saa stor var den danske Koloni i den yndige lille By!

Den 9de Juni skulde der i Milwaukee, en By, der ligeledes er beliggende ved Michigansøen, nogle Mil nordligere end Racine, afholdes en stor dansk Folkefest, ved hvilken Tusinder af Landsmænd havde sat hverandre Stævne. Det faldt naturligt, at jeg, i Selskab med en Mængde af Racines Danske, kom dertil, og da det rygtedes, at den kjøbenhavnske Skuespiller var tilstede, maatte jeg frem paa Brædderne. Fra en aaben Musiktribune blev jeg af Sophus Neble, «Den danske Pioneer»s Redaktør, som var rejst den lange Vej fra Omaha for at deltage i Festen, forestillet for den store Forsamling, og i nogle improviserede Ord tilbød jeg at bringe friske Hilsner hjem til de Tilstedeværendes Slægt og

Venner i Danmark, saafremt man, før jeg forlod Festpladsen, vilde overrække mig Kort, paa hvilke man da maatte notere de nødvendige Navne og Adresser. Tilbudet blev modtaget med Begejstring og blev benyttet i saa stor en Udstrækning, at det var heldigt, at jeg snart skulde med Toget til Chicago. I Løbet af faa Øjeblikke havde jeg nemlig Favnen fuld af Kort, som jeg efter min Hjemkomst til Danmark besørgede efter de desværre ofte noget mangelfulde Adresser.

Samme Dags Aften kom jeg til Chicago, hvor jeg skulde optræde den 16de Juni.

Jeg blev indkvarteret i den ansete Dansker, Hr. Fritz Frantzens Hjem, hvor jeg i otte Dage, omgivet af det hyggelige Ægtepar og deres fire voxne Sønner, hvoraf én var Advokat i Chicago, langt snarere følte mig som femte Søn i Huset end som fremmed, tilrejsende Gjæst.

Her som overalt var Tiden mig for knapt tilmaalt. Alligevel fik jeg et stærkt og blivende Indtryk af Chicago, en af Verdens mærkeligste Byer, der rejste sig som ved et Mirakel paa en sumpet, utilgængelig Grund og i Løbet af et Par Menneskealdre voxede op til et Indbyggertal af et Par Millioner og til at blive et Handelscentrum, hvortil der ikke findes Mage, idet Byen — tiltrods for Beliggenheden dybt inde i Conti-

nentet - - har samme lette Adgang til Skibsfart som Jernvejstransport, takket være Forbindelsen med Atlanterhavet ad Søer, Kanaler og dybe Floder.

I Følgeskab med danske Venner, ofte alene, strejfede jeg omkring, lod mig rive med af den travle Menneskestrøm og gav mig Tilfældet ganske ivold. Tilfældet er tidt den bedste Cicerone.

Jeg besøgte fire Theatre og fik Lejlighed til at anstille Betragtninger over den forskjellige Maalestok, der anlægges for Skuespilkunst i Amerika og Europa. Kun i Auditorium — det vældigste Theaterrum, jeg har set — var jeg under Opførelsen af Melodramaet «Onkel Toms Hytte» Vidne til Komediespil af Værdi.

Selvfølgelig kan man i Amerika faa Skuespilkunst af højeste Rang at se, naar Verdensmestrene giver Gjæstespil og indfanger de kolossale Summer, der alene erhverves i Yankeernes Land. Kort før jeg ankom til New York, havde man der opført Shakespeares «Kjøbmanden i Venedig», helt igjennem besat med Førsterangs Kræfter, hvis Gager var saa enorme, at Affairen neppe gav synderligt Overskud; den var efter Sigende en Ærgjerrighedssag for Entreprenøren, Fremstilleren af Shylocks Rolle, og denne Skuespillers Formue

var saa betydelig, at et muligt Pengetab ikke kunde anfægte ham.

Theatrenes daglige Kost er kunstnerisk set mere hidsende end nærende!

Man er ikke kræsen i Repertoirevalg. I de Theaterstykker, jeg saa, var nok de Intermezzoer, der nu og da afbrød den tynde Handling, Hovedsagen. Som stampede op af Jorden vrimlede Kvinder, flot kostumerede, ind over Scenen, fyldte den med Ungdom og skjøn Letsindighed og tumlede sig i Dans og Sang paa en højst excentrisk Maade. Pludselig kunde saa Lystigheden høre op. Bakkantinderne tog Opstilling foran Rampen, og man spurgte sig selv, hvad nye *tricks* de nu vilde hitte paa. En højtidelig Korsang tog fat, i Begyndelsen kun ledsaget med diskrete Øjenblink og smaa nervøse Benspjæt, der umærkeligt voxede, indtil Scenen stod i et Brus af Skjørter og Haloj.

Og Tilskuerne jublede. Det var aabenbart Intermezzoet, man havde ventet paa og helst gad se, men med Kunst havde det jo intet at skaffe. En amerikansk Skuespiller maa helst være en Smule akrobatisk anlagt; jo flere smaa Udenomstalenter, der i streng Forstand er hans Evne til Replikbehandling uvedkommende, han besidder, desto højere rangerer han i Værdi. —

Jeg besaa Armours verdensberømte Slagte-

rier, hvortil Tilførselen netop den Dag, jeg var der, blev anset for temmelig ringe. Jeg bad Ciceronen om Oplysning i Tal og fik at vide, at Tilførslen «kun» havde været 23000 Køer, 20000 Faar og 40000 Svin!

Indtil 14000 Svin maa paa denne blodige Valplads daglig lade Livet.

Jeg overværede Slagtningens interessante Skuespil og stod længe ved Siden af den betroede Mand, der med ophøjet Ro og med en Sikkerhed, der er fænomenal, stikker Kniven i — jeg véd ikke hvormange Svinestruber i Minuttet, hvorefter de blodtømte Kadavere væltes i Bassiner med koghedt Vand og efterhaanden gjøres mere og mere defekte, idet de enkelte Kropdele afhugges og med Expresfart sendes ud omkring til Etablissementets specielle Afdelinger og behandles efter Fortjeneste, medens de værdifulde «Sider» vandre den lige Vej og i Løbet af højst en Snes Minutter i uendelige Rækker stedes til foreløbig Hvile i de isafkølede Rum.

Uagtet der i dette Kæmpeslagteri hersker en Orden og Renlighed, som er beundringsværdig, vadede vi dog i Blod, og Stanken af Svin hang os flere Dage i Tøjet. Det blev mig fortalt, at Sarah Bernhardt for ikke lang Tid siden havde beset Slagterierne med dyb Interesse. Hendes

sensible Nerver har uden Tvivl her modtaget stærke Indtryk, og Slagterens Kviv har i hendes Fantasi forvandlet sig til Melpomenes bloddryppende Dolk. Modsætningen slog mig: Sarah Bernhardt og Armours Svineslagterier! —

Jeg besaa den kolossale Skyskraber: Masonic Temple, i hvis øverste og 21de Etage, hvortil Publikum befordres i en Mængde Elevatorer, et Theater har fundet sin noget overraskende Plads, — — jeg beundrede det stolte Forretningskomplex, der bærer Navnet Marshal Field & Co., og som alene i de Lokaler, der rummer Kunstsager fra Alverdens Riger og Lande, ejer Værdier, der tælles i Millioner Dollars, — — jeg stiftede, ligesom i New York, Bekjendtskab med Restauranter, der ved deres Eventyrpragt har vundet Verdensry, som Rector's Restaurant i Auditorium Hotellet, hvor Alt, badet i det elektriske Lyshav, straaler i Hvidt, og hvor der udelukkende serveres med Fiskeretter, Østers og Hummer i alle mulige Stilarter og Tilberedelser, — men først og sidst studerede jeg, ligesom i Unionens øvrige Byer, Gadernes evigt pulserende Folkeliv, der i Chicago sikkert naar et Højtryk af Spændkraft og Feberagtighed som intet andet Sted i den vide Verden. Jeg kan ikke fordybe mig i en Beskrivelse af Alt, hvad jeg saa i denne By,

der synes et eneste stort Vidunderværk; blot at den vældige Mekanisme stadig arbejder, at de umaadelige Kræfter, den rummer, aves og reguleres, forekommer gaadefuldt.

Jeg vil kun bede Læseren staa ved min Side paa et Hjørne, hvor to Hovedgader mødes, — dog nej — det er umuligt, thi Menneskestrømmen griber os, og vi tvinges som to usle Draaber med Strømmen ud i den sydende Flod. Lad os da under Farten momentvis fange et Billede!

Midtveis ad Gaden kimer og fløjter det fra de elektriske Sporvogne, der ustandseligt, ofte tre, fire i Følge, farer frem, fyldte til Trængsel, baade indvendig, hvor Folk sidder paa Skødet af hverandre, og udvendig paa Gangbrædterne, hvor de trykkes saa tæt mod hverandre som Høns paa et Hjal, hvor det kniber med Pladsen. Vognstyreren staar ved Roret som en Skipper paa sin Skude og manøvrerer Fartøjet gjennem det oprørte Vand. Et andet Fartøj kommer ivejen: en tungtlæsset Arbejdskærre, hvis Hjul er kommen i Klemme mellem Skinnerne, Sporvognen maa standse. Hvad vilde man i et saadant Tilfælde gjøre i Kjøbenhavn? I Chicago sprang Vognstyreren i et Nu ned paa Gaden, anbragte en Planke — Himlen véd, hvor han fik den fra! — mellem Arbejdskærren og Sporvognen, sprang

atter op paa sin Plads, satte Fart paa og skubbede Arbejdskærre og Heste og Menneskeopløb væk fra Skinnerne, og Banen var fri. Det Hele stod paa i et Minut!

Histhenne skrumpler en vældig Ølvogn over Gaden. En lang Jernlænke, der ender i en stor Hage, rasler alenlang efter Vognen, Hagen griber fat i Træbrolægningens Huller og river Træklodser lystigt bort og gjør Hullerne større. Pyt! Lad Brolægningen gaa i Smadder, — Ingen agter det en Bønne værd! Lad Hestene falde og brække Benene i Hullerne, lad Cyklister slaa Saltomortaler over dem! Smaating! Hvem tænker paa Huller i Gaden, — fyld dem med Guld, saa er de værd at bemærke!

Et øredøvende Spektakel raser omkring et Hjørne i det Fjerne, men kun et Øjeblik, som et Uvejr, der drager forbi. Ildløs! Det var Sprøjternes Kavalkade! Ikke Andet — lad bare brænde! Saa bliver der Plads for en Skyskraber paa Tomten!

Et skærende Skrig lyder højt over Gadens evige, enstonige Brænding, — en Mand er kørt over af et Arbejdsautomobil, — han bæres bort, levende eller død, og saa er det glemt. Hvad Vægt ligger der paa et Menneskeliv mere eller

mindre! Som Græshoppesværme vælter de ind over Land paa Jagt efter Lykken!

Dem er her nok af, – altfor mange! Her gjælder det Cents og Dollars; af dem bliver der aldrig nok! — —

Dollar-Djævlen, Jagten efter Lykken, paatrykker Livet i Chicagos Gader sit Præg. Sjelden møder man et fornøjet Ansigt, sjelden hører man en munter, befriende Latter paa sin Vej. Alt er Febertravlhed, *business*. Var der ikke et saa overvældende Antal Tyskere i Chicago, forstenedes Byens Fysiognomi sagtens helt. Takket være dem kan den sorgløse Gemytlighed og den brede Jovialitet findes, naar den søges. I «Hotel Bismarck», i Hjertet af Chicago, florerer den rigt i Stuelokalerne, som hurtigt gjenkalder i Erindringen levende Billeder fra Berlins Ølstuer og hyggelige Restauranter, lige indtil de herlige Vers, der findes paa Væggene, og af hvilke jeg noterede mig de bedste, f. Ex.:

> Das Trinken lernt der Mensch zuerst,
> Viel später dann das Essen, —
> D'rum sollst Du Mensch, aus Dankbarkeit,
> Das Trinken nicht vergessen.

eller det endnu mere fyndige:

Das ist ein Fehler in Schöpfungsplan,
Dass man das Essen nicht trinken kann.

Paa dette Sted syntes ogsaa Chicagos Danske at have fundet et centralt Mødested udenfor Arbejdstiderne, og mange hyggelige Samtaler havde jeg her med mine Landsmænd, af hvilke der i Chicago, efter Opgivende, lever omkring en Snes Tusinde. —

Efter Bestemmelsen skulde jeg i Chicago være optraadt som Christen Madsen i «Gjenboerne». Planen blev opgivet. I Stedet derfor opførtes udenfor det egentlige Program en lille fransk Enakter, «Smaaforæringer», hvori jeg i en dansk Dame fandt en elskværdig Medspillende.

Aftenunderholdningen den 16de forløb smukt og havde — trods den ulidelige Hede — samlet stort Hus. Desværre fik den et Efterspil, som under Kapitlet «Salt og Peber» findes omtalt paa en saadan Maade — ialfald med den bestemte Hensigt og med det inderlige Ønske — at forhaabenlig enhver Misstemning i Anledning af vedkommende Sag er bragt ud af Verden.

— — —

Jeg stod nu i Begreb med for anden Gang at skulle foretage en meget lang og anstrengende Jernbanerejse — henved 1600 engelske Mil! —

nemlig fra Chicago til Mormonbyen, Salt Lake City, hvor man havde berammet min Aftenunderholdning til den 22de Juni.

Denne Gang var det Boghandler Rasmussen fra Minneapolis, som netop opholdt sig i Chicago, der med utrættelig Energi hjalp mig til den dyrebare Fribillet videre mod Vest. Foruden ham og mine udmærkede Værtsfolk mindes jeg fra mit Ophold i Chicago med Taknemlighed særlig Følgende, blandt hvilke ialfald Enkelte ogsaa i Danmark kendes i videre Kredse: Brødrene Hertz, Dr. Johnsen, Journalist Toxen Worm, Konsul Hansen, Musikerparret Lanzky, Foreningen «Danias Formand, Sønderjyden Peter Noer, og de Damer og Herrer, der venligt assisterede mig ved Aftenunderholdningen, — og fra Opholdet i Racine: Prof. Elberg, Brødrene Myrup, Pastor Götke, Andreas Dahlstrøm, Konsul Nielsen og Dr. Sørensen. — — —

Den 18de Juni ved Morgentid sagde jeg Chicago Farvel og saa den først igjen lidt over en Maaned senere, da jeg fra Californien passerede den paa Tilbagerejsen til Europa. –

Toget følger den gamle Udvandrervej gjennem Illinois, Jowa og Nebraska, hvor jeg gjør et Ophold i Omaha og modtages med hjertelig Gjæstfrihed af Redaktør Neble, videre mod

Vest over Prærierne og gjennem Wiomings Stenørkner, hvor jeg, drevet af en pludselig Indskydelse, overnatter i den fra Indianertiden sagnrige By Cheyenne, for endelig over Rocky Mountains' snedækte Tinder, at naa Staten Utah, Mormonismens fredlyste Territorium.

Over Prærierne.

Union-Pacific-Toget jager afsted fra Omaha imod Vest!

Rejsen idag og inat skulde bringe mig Hvile, indtil jeg paa næste Station atter hvirvles ind i Livets Tummel og Fest, med Modtagelse af brave Danske, Optræden og Banket til den gryende Morgen.

Men — Rejsen bringer mig kun Hvile i de korte Nattetimer, naar Alt er Mørke omkring det ildspyende Kjæmpelokomotiv, og Pullmannsvognenes Negre har dannet Salonerne om til Sovesale.

Saalænge det er lyst, ja, længe efter at Solen er gaaet ned, sidder jeg i en af Rygewaggonens store Kurvestole og stirrer ud gjennem Spejlglasruderne paa Landskabet, vi fare forbi.

Jeg vil benytte min Tid. I kommende Dage, naar jeg en sludfuld Vinteraften traver langs Skindergades eller Vimmelskaftets Husrækker, vil

jeg have det i min Magt at kunne trylle Amerikas rige Natur frem for mit Blik. Hvem siger, at man to Gange i sit Liv kommer til at rulle i Pullmanswaggon over Prærien!

I Vognens polstrede Hjørner sidder de Andre som halvdøde Fluer, overvældede af Varme, og puster og stønner i urolig Søvn. Jeg har afført mig Frakke og Vest — Sligt er i Amerika godt Latin! — og har trukket Vinduet op.

En sjelden Gang maa jeg kalde paa den sorte Kellner, naar jeg ønsker en Oplysning i Geografi. Ellers er *iced tea* mit eneste Selskab, medens jeg med aarvaagen Sans følger det storladne Panorama, som glider forbi. — —

Vi er i Nebraska, i Hjertet af Nordamerika.

For Øjet ligger udbredt de uendelige Prærier, *the great plains*, mellem Missourifloden og Klippebjergene i Vest.

Geologerne fortæller, at paa dette Sletteland, der har en Længde af 1000 Mile, hvilede i forhistoriske Tider en mægtig Sø, der nu er forvandlet til et Ocean af bølgende Græs.

Hvad er Prærien?

Prærien er den Jord, som Plovskæret aldrig rørte, Jorden i Jomfrudom.

Fra Tidernes Morgen laa Prærien hen som

et stivnet Hav i hellig Ensomhed — kun Opholdssted for det jagede Dyr.

Det gungrede gjennem den højtidsfulde Stilhed, naar Boflerne i store Flokke drog over Præriens Øde og plantede de tunge Klove i Jorden, og naar de lette Antiloper, som Vindsus, fløj over Græsset.

Ræv, Grævling og Stinkdyret med den stramme Lugt, der kendes i lange Afstande, naar Blæsten bærer med, gravede deres rummelige Boliger i Bakkekammene; ved Flodbredderne byggede Bæveren sin kunstfærdige Rede, og Præriehunden holdt til i Bakkernes Sand. Under Buske og Blade søgte Markmus, Snoge, Klapperslanger og Jordegern Føde og Læ. Præriehonen holdt sine Kyllinger varme under det tætte Græs, og i Floderne, der søgte ud mod Havet, vuggede vilde Ænder og Gæs sig til Hvile efter den lange Flugt.

Præriens Konge, Indianerhøvdingen, drager taus gennem sit Rige. Ingen har endnu tænkt paa at gjøre ham Kongerangen stridig.

Hans Kvinde følger i hans Spor; i Sivkurven paa Ryggen ligger den Nyfødte og sover. Efter hende følger de øvrige Børn, den hele Familie, alle i hverandres Fodspor, aldrig Side om Side. Tause skride de frem — Mil paa Mil.

Høvdingen giver Tegn, og Kvinderne rejser Telt, medens Mændene staar tause med korslagte Arme og stirrer ud mod Horizonten til det fjerne Maal.

Teltet er rejst. Maaltidet fortæret. Aftenen falder paa, og udover Sletten lyder Kvinders og Mænds Sang, sørgmodigt og dæmpet.

Ingen kender Prærien til alle Døgnets Tider som Indianeren, og Ingen vil nogensinde lære den at kende som han!

Lad Geologerne i deres Stuelærdom forklare, hvorledes det gaar til, at den Mand, der idag borer Brønd i Præriens Jord, finder Træstumper hundrede Fod under dens Overflade, — lad Entomologerne beskrive Præriens Insektverden og Botanikerne dens Flora, — den røde Mand véd meget, der aldrig aabenbares, og mange af Præriens dybe Hemmeligheder gaar i Graven med den sidste Rødhud.

I knugende Stilhed, i dyster Luft ligger Prærien hen.

Da hænder det — oftest i Juni — at Varmen vælter tung og trykkende ned over Jorden. Der kommer Uro i Dyrenes Verden, som der kom Uro i Dyreverdenen paa Bjerget, før Mont Pelée væltede sine giftige Dampe og koghede

Dyndstrømme langs Bjergsiden udover det ulykkelige St. Martinique.

Da samler Bøflerne sig i Rundkreds med de unge Kalve i Midten, og Præriehønsene flyver op og flakser uroligt med Vingerne. Overalt er der Forvirring, — Dyreverdenen skjælver.

Skyerne samler sig i Bunke mod Nordvest, — — saa knitrer det første Lyn — saa følger det næste efter, og snart staar Himlen i Ild, og Tordenen ruller ustandseligt i vilde Brøl.

Men — endnu har intet Græsstraa bøjet sig for Vinden, — i Angst for, hvad der vil komme, holder Naturen sit Aandedræt tilbage.

Et hult Drøn gaar over Prærien. Da bryder Uvejret løs med rasende Orkan, med Hagel og Regn. Stormen — skarpere end den hvæssede Le — skærer Urter og Græs i Fald.

Skymasser fra Øst torner mod Skymasser fra Vest. — de favner hinanden i en djævelsk Runddans.

Det er den frygtelige Cyclon, der er over Prærien!

Den griber sit Bytte blandt de vældige Bøfler, hvirvler dem rundt i Luften, maler deres Kroppe til uformelige Klumper og kaster dem til Jorden langt, langt borte!

Ingen Naturkraft ejer Vildskab som Cyclonen.

Eller — det hænder, at Prærien tørker hen i regnløse Somre. Da visner hvert Straa, før Efteraaret er inde, og Prærien er gold og hvid.

Ved Efteraar og Vinter er Prærien »den store Stilhed» mere end paa nogen anden Tid af Aaret. Intet Sted i Verden findes den større, saa angstfuld, saa gribende. —

— — —

Bøffelhjordene jager ikke mere over de vilde Prærier. Indianeren rejser ikke mere sit Telt. En Dag kom jo hvide Mænd og spændte Oxer for deres Plove og vendte den Jord, der var voxet frem Tomme for Tomme af Aartusinders Vegetation.»

Præriens Poesi blev en anden. Af Plovfuren spirede Kornet frem. Og nu giver Prærien mange Steder Brød til den fattige Mand, hvem Staten gav Jord.

Han ejede ikke anden Rigdom, da han kom, end sine senede Arme, sin Jernvilje og sit ubøjelige Haab. Nu ejer han Horder af Kvæg, og hans Lader er fulde.

Hvem véd, — han var maaske en fattig, dansk Bondekarl, der engang vil vende hjem og kjøbe Fædregaarden tilbage med det Guld, som Prærien i Jomfrudom og hans mandige Vilje i Fællesskab har avlet!

Fattighusbarnet derhjemme fra — ham ingen brød sig om — det er tidt ham, der bliver «farmer paa Prærien, — ham, der bygger de store Længer til Heste og Kvæg, — ham, der bygger Hus med mange Værelser til sin talrige Familie, — ham, der køber Piano til sin halvvoxne Datter og lægger Telefon til nærmeste By. Det klinger som Eventyr og er dog nøgen Virkelighed, — Virkelighedens Eventyr, Præriens Poesi!

Rocky Mountains.

Vi sprænge som Lynet langs Skinnernes Staal,—
Det summer omkring mig med fremmede Maal,
Men i min Sjæl er det stille.
Jeg lukker Øjet. Min Længsel faar Ro.
Jeg spænder til Danmark en Tankebro
Trods Bjerge og Hav, som skille.

Da staar jeg atter i dansk Natur.
Jeg ser mit Hjem gjennem Dør og Mur
Og dem, som færdes derinde.
Jeg hører dem stille nævne mit Navn,
Da fyldes Sjælen med Suk og Savn,
Og da maa min Taare rinde.

De Steder, hvor jeg som Dreng har traadt,
Hvad Livet skænked' af Skjønt og Godt,
De Mennesker, som var mig gode, — —

Alt ser jeg saa klart. Jeg er Barn igjen,
Jeg bæres til fjerne Dage hen
Og bliver saa mild tilmode.

Du fattige By paa mit Danmarks Kort,
Som blysom gjemmer din Skjønhed bort
Bag Hedens blaasorte Banke, —
Hvor klinger Dit Navn dog friskt og ungt, —
Dig søger tidt, naar Sindet er tungt,
I stille Timer min Tanke!

Da ser jeg atter med aaben Sans
Paa Langfart Storkene drage,
Ser Karlene ride Heste tilvands
Og lytter ved Aaen til Bølgernes Dans
Og Hjeilens fløjtende Klage.

Da træder mig mangen Skikkelse nær,
Som Barnehjertet fik inderlig kjær
Og end faar det til at banke,
Men som i Erindringens lyse Skær
Først nu faar Sandhedens evige Værd
og klares frit for min Tanke.

Da traver paany jeg i Hedens Sand
Med Randselen over min Nakke,

Og skuer i Horizontens Rand
Himlen og Jorden i flammende Brand
Ved Aften fra Felding Bakke.

Fortabt i Skuet jeg længe staar —
Her dvæled for Livet jeg gjerne! —
Jeg vender først hjem til den gamle Gaard
Ved Lys af den første Stjerne,
Mens Klokketoner mit Øre naar
Fra Kirken dybt i det Fjerne.

—

Jeg stirrer imod Horizontens Rand.
Bag Wyomings Bjerge staar Himlen i Brand, —
Fra Hjemmet jeg vidt maa flakke.
Jeg mindes bevæget min Barndoms Aar,
Og som i Drømme jeg atter staar
Ved Aften paa Felding Bakke.

Du fattige By paa mit Danmarks Kort,
Som midt i Larmen vinker mig bort
Til Tider foruden Klage, —
Du gav min Ungdom Farve og Glans,
Og Dig jeg fletter en Mindekrans
Som Tak for sollyse Dage.

Wyoming, den 21de Juli 1901.

Fra Mormonernes By til Californien.

I den lille By Ogden i Utah steg jeg ud af Pacifiktoget; thi herfra skulde jeg med en Sidebane Sydpaa til Mormonbyen.

Ventetiden benyttede jeg til at faa mine Støvler blankede i Stationshallen af en Skopudser, med hvem jeg ikke havde talt ti Ord, før han sendte mig et langt Blik. I næste Øjeblik havde vi fundet ud, at vi begge var født i Aalborg. Hvis Penge gjør Udslaget, havde han spillet sine Kort bedst af os To. Han havde nemlig tjent en Formue ved i en Snes Aar at pudse Støvler i Amerika. Der var ikke Tale om, at jeg maatte rejse.

«Hvis Du vil blive bare idag i Ogden, skal jeg kjøre Dig en lang Tur i min egen Vogn, og Du skal komme til at more Dig brillant.»

Da jeg lidt efter sad i Toget, der gik til Salt Lake City, fægtede han i Luften med sine Skobørster til Afsked. —

Tidligt om Morgenen standser jeg ved Saltsøbyen. Med to Danske kjører jeg rundt i den mærkelige By, der i den bagende Sol ligger indrammet af de snedækte Wahsatch Bjerge. I klare Strømme risler Bjergvandet langs Gadernes Sider, der hegnes af Løvtræer og Buske. Vi passerer det pragtfulde Mormontempel og standser nogle Øjeblikke foran Brigham Youngs Villa, hvor han boede i et sagtens stærkt bevæget Ægteskab med sine henved tyve Hustruer. I det Fjerne begrænses Gaderne af den stejle Bjergmur. De mærkelige Naturomgivelser og Stedets sagnrige Fortid og eventyrlige Historie kontrasterer stærkt mod Byens iøvrigt moderne, europæiske Præg.

Jeg er dødtræt efter Rejsen, men den kostbare Tid maa nyttes, og jeg tilbringer en Dag, fuld af de særeste Oplevelser.

Ingen Vindviet tør betræde Templets Tærskel, men i Mormonernes Tabernakel, dette enestaaende Bygningsværk, der efter Sigende kan rumme 15000 Mennesker, overværer jeg en saakaldet: *Tabernacle Organ Recital*, en uforglemmelig, gribende Orgelconcert. Ved Siden af Programmets Slutningsnummer: *Visions in a dream*

— H. C. Lumbye*), er i Parenthes tilføjet *by request***), og jeg faar at vide, at Opførelsen af dette Nummer er en fin Opmærksomhed, der vises mig som dansk Tilrejsende.

Orglet — der findes i hele Verden kun tre Exemplarer af dette musikalske Vidunder — bruser højtidsfuldt gennem det vældige Rum. Pludselig høres kun en enkelt Orgeltone, en Mandsrøst, en Baryton, hvis Fylde og Skjønhed ingen menneskelig Strube ejer, efterlignet af Orglet saa skuffende, at jeg neppe tror mit eget Øre. Et Mandskor falder ind — det er kun Orgeltoner, men vidunderligt naturtro — og tilsidst klinger en smeltende Orgelsopran, en dejlig Kvindestemme, gjennem Koret. —

Med Lokalbanen kjørte vi til Saltsoen, dette mærkelige, døde Bassin i en paa samme Tid forreven og yndig Natur. I Søen tager vi det obligate Bad, som man ikke fristes til at tage to Gange. Det salte Vand bider i Øjne og Krop, at dukke sig deri kan være livsfarligt, og naar man stiger op, og Vandpartiklerne fordamper, sidder i Porerne det hvide Salt, som man først efter Styrtebadet bliver kvit. Én Fordel har dette Saltso-

*) H. C. Lumbyes Drømmebilleder.
** Paa Opfordring.

vand; man kan vanskeligt gaa nedenom og hjem. Det bærer i den Grad oppe, at det for en Uøvet er næsten umuligt uden velvillig Hjælp at sætte Fødderne til Bunden. —

Om Aftenen optraadte jeg i Choir Hall, og Tilslutningen var saa stor og Stemningen saa dansk-begejstret, at jeg inden Afrejsen næste Dag havde givet Løfte om, paa Tilbagerejsen fra Californien at standse endnu engang i Saltsøbyen og da at optræde paa Byens Theater i det samme Stykke, der var bleven opført i Chicago. Heldigvis lod det sig gjøre. Paa Hjemrejsen besøgte jeg atter den dejlige By, optraadte paa Theatret og stiftede ved en paafølgende Banket Bekendtskab med en Mængde Danske, hvoriblandt ikke faa Mormoner, hvis Begejstring for Profetens Aabenbaringer og Lære jeg ikke forstaar, men for hvis dybe Overbevisning jeg uvilkaarligt maatte faa Respekt, saa meget mere som Flerkoneriet faktisk er afskaffet, hvad ialfald hos de Mormoner, med hvem jeg traf sammen, ikke havde efterladt noget Savn eller forringet deres Tro paa Mormonismens Sandheder.

Fra mine to Besøg i Utahs Hovedstad mindes jeg med Taknemlighed Brødrene Orlob og deres Familie, Oberst Lund og Hustru, Familien Moth-Iversen, Dr. Kjærbye, Baron Rosenkrantz (en Broder

til den danske Lystspilforfatter), Redaktør Sjødahl, Konsul Hansen og Hustru og de Damer og Herrer, der assisterede mig under begge Besøg. —

Videre gik Rejsen mod Vest gjennem Utah og over Nevadas uhyre Vidder. Timevis farer Toget over Strækninger, hvor aldrig nogen menneskelig Fod synes at have traadt uden netop i de mindeværdige Dage i 60'erne, da Pacifikbanen blev bygget. Men langs den øde Skinnevej ligger Tusinder og atter Tusinder af raffinerede Budbringere fra vor Tidsalders forfinede Kultur: gastronomiske Trofæer i Form af Konservesdaaser, Champagneflasker, Blikdaaser, der har indeholdt Kiks og Krydderier, Ølflasker med kokette blaa Sløjfebaand om Halsene — Udsendinge fra Gigantbryggerierne i Milwaukee og Chicago — Altsammen kastet ud fra Restaurationerne i Pacifiktogenes Pullmansvogne.

Det er Aften. Sovevognen er parat; men trods al Træthed er det mig umuligt at sove. Jeg foretrækker at faa mig en Passiar med den opvartende Neger, der synes mig mere tiltalende end hans Kolleger, hvis Væsen enten præges af storsnudet Fripostighed eller krybende Underdanighed. Han overrasker mig ved sin Dannelse og sine gode Kundskaber, og da jeg i den Anledning gjør ham en Kompliment, svarer han i en Tone, der paa éngang synes beskeden og ironisk, at

han skylder sin mangeaarige Virksomhed som *waiter* mellem Pullmansvognenes udsøgte Passagerer Alt, hvad han véd og kan. Da han hører, jeg er Skuespiller, fortæller han mig, at han har set baade Sarah Bernhardt og Irwing paa Scenen og vender Øjnene i Hovedet af Begejstring. Vi bliver efterhaanden gode Venner, og da han beder mig «sige Noget», fortæller jeg ham paa Engelsk Begyndelsen af H. C. Andersens «En Moder», hvorefter han yttrer et brændende Ønske om at maatte rejse med mig som Tjener. Han er ked af sin Bestilling paa Banen og længes efter at se sig om. Ved energiske Forestillinger faar jeg ham til at indse det Umulige i hans Forslag, og min Vægring hensætter ham i en tungsindig Stemning, der samtidig gjør et vemodigt og et latterligt Indtryk. Men denne Neger mindes jeg, saa ofte jeg tænker paa Rejsen gjennem Nevada. Og jeg forstaar, i Erindringen om ham, hvad man har fortalt mig om den trofaste Godhjertethed, der tidt er et fremtrædende Karaktertræk hos de Sorte. —

Næste Dag ved Middagstid er jeg i Reno, hvor jeg optræder om Aftenen. Sammen med min udmærkede Vært, Harald Clausen, og tre andre Landsmænd foretager jeg hele den paafølgende Dag en eventyrlig Kjøretur paa mellem

tyve og tredive Mil over Sjerra Nevadas Bjerge til den næsten folketomme Mineby, Virginia City, berømt og berygtet fra Nevadas «flotte Dage», da Guldet og Sølvet flød i Strømme af Jordens Skød, og store Summer under natlige Spilleorgier skiftede Ejer i Løbet af faa Minutter, medens Revolveren hang løst i Bæltet. I Virginia arbejder nu kun en enkelt Sølvmine — *the crown point* — i hvis 2500 Fod dybe Schakt vi steg ned paa en snever Elevator, iførte Arbejdskitler og med Lygter i Hænderne.

Virginia er en falden Storhed. Sølvstrømmene holdt op at flyde, og Befolkningen tyndedes ud. Pragtfulde Bygninger staar øde og ubeboede; én blev mig tilbudt for en Sum af 60 Kr. dansk Mønt. Spigerne i Fortougenes Brædder løsnes og stikker tommelangt i Vejret, Græsset gror højt over Fortidens vilde Tumlepladser, Murene slaar Revner, og Dagen før min Ankomst var et Hus styrtet i Afgrundens Dyb. —

Da jeg om Natten drog fra Reno ad Californien til og tænkte over Dagens Oplevelser, slog det mig, hvor vidunderligt vexlende min Rejses Sceneri dog var. Hvert Sted, hvortil jeg kom, ejede sin fantastiske Skjønhed, hver Dag berigede mig med nye, storslaaede Minder. Og — Californien stod endnu tilbage!

Californien! *The land of old, the land of gold, the land of forty nine!* Landet med de stolte Fortidsminder! Landet, der flyder med Guld! Landet fra det mindeværdige 1849!

Californien! Solskinnets, Blomsternes og Frugternes Land! Kjært Barn har mange Navne.

Dér skabtes en Jord, hvis Natur var rigere og skjønnere end nogen anden, og over denne Jord, hvor Træer og Marker bugnede af Frugt, og hvorigjennem krystalklare Bjergstrømme snoede sig frem med Kølighed, spændtes en Himmelbue, der den halve Del af Aaret var skyfri og dybblaa. Naar Solen ved Aften sank i det store Ocean, var en Dag tilende, der havde skænket Lykke og Rigdom til hver den, der ikke dorsk lod Haanden hvile i Skødet.

Ikke nok med det! Under den synlige Jord med den rige Afgrøde og det stærkt farvede Blomsterflor, hvilede det ædle Metal. Det røde, kostbare Guld flød gjennem Bjergenes Aarer, og det gravedes ud i Solens Lys, og Landets Rigdom øgedes endnu i mange Fold.

Der skabtes et nyt Paradis paa Jorden. Og Paradiset blev kaldet Californien.

De Mennesker, som besidder denne Jord, er svage Syndere som vi Andre, men de ejer et lykkeligere, lysere og lettere Sind; de danser om

Guldkalven, men de puger ikke Rigdommen karrigt sammen; og al den Herlighed, som omgiver dem, har skænket dem selv – især deres Kvinder – en lykkelig Skjønhed, den fine Lød, de ranke Lemmer og den stolte Holdning! — —

De, der har besøgt Californien, forstaar, at man ikke i Prosaens almindelige Pasgang kan skrive om dette Lands Natur, i hvilken jeg færdedes fjorten lykkelige Dage, — en kort Tid og dog tilstrækkelig til, at mit Indtryk er varigt og stærkt.

Californiens Fjernhed — naar man gaar tilkøjs i San Francisco, er man ved at staa op i Kjøbenhavn! — gjør Besøg af Danske til en Sjeldenhed. Det viste den Modtagelse, jeg fik, i fuldeste Maal. Havde jeg rejst omkring 8000 engelske Mil, fik jeg Belønning derfor i en Gjæstfrihed og Hjertelighed, der rørte mig dybt. —

I Sacramento, Californiens politiske Hovedstad, blev jeg modtaget af Halvor Jacobsen, der var rejst mig imøde fra San Francisco. Hans Navn har jeg nævnt tidligere. Med en utrolig Energi havde han i Maaneder arbejdet for min Sag og ordnet min Optræden paa henved en halv Snes californiske Pladser; ham og San Francisco-bladet «Bien»s Redaktør, der støttede mig med største Beredvillighed, skylder jeg varm Tak.

Halvor Jacobsen forlod allerede som Dreng Danmark og kom med sine Forældre først til New Zealand, derefter til San Francisco. Han blev i en ung Alder Landmand og lærte Vinavlen, har været Medlem af Underhuset i Californiens Rigsdag, og i en Aarrække en betroet Mand i San Fraciscos «*Mutual Life*». Han er en Ære for sit Fædreland. Med en aldrig svækket Begejstring for Danmark har han været en af Danskhedens ledende Mænd i Californien. —

Paa den indskrænkede Plads, et enkelt Kapitel i en Bog frembyder, er det mig vanskeligt at beskrive de mangfoldige, stadigt vexlende Billeder af Natur og Folkeliv, som jeg mødte paa min californiske Tournée. Som halvt iblinde maa jeg gribe i Erindringernes brogede Vrimmel.

Ogsaa i San Francisco fik jeg Fribillet til Banerne i Nord og Syd. Og jeg kjørte paa Dagsrejser i det dejlige Land, over høje Bjerge, gjennem dybe Floddale, fra underjordisk Mørke i Bjergenes Indre ud i Livets mest straalende Sollys, over bugnende Vinmarker med rislende Bække, gjennem milevide Frugthaver, over en Jord, der lignede et Blomstertæppe, og i en Luft saa mild og balsamisk, saa varm og ren, der bragte Bud fra den bagende Sol, fra Bjergene, der kranser

Kysten fra Nord til Syd, og fra det mægtige Ocean i Vesten.

Saa langt mod Nord som til Eureka ved Humboldtsbugten, og saa langt mod Syd som til Fresno, naaede jeg i de fjorten Dage. Og blandt de mange danske Fester lyser Aftenen i San Francisco med en Glans, hvorom den skjønne, mærkelige By danner Rammen. San Franciscos straalende Billede væver sig sikkert ind — fra Dag til Dag — i Tanker og Forestillinger hos Enhver, der har opholdt sig i denne Verdensstad, hvor den fineste, mest moderne Kultur mødes med asiatisk Raahed, — hvor Naturen er saa storslaaet skjøn, vild og idyllisk paa samme Tid, — og hvor Haabet, Modet og den sprudlende Ungdomsglæde gjør Livet til et Carneval.

Jeg oplevede i San Francisco den 4de Juli, Frihedsdagen, der klæder Fristaterne fra Hav til Hav i straalende Fest. Jeg glemmer aldrig Udsigten fra en Altan paa Byens høje Klipperyg! Det var en dejlig Aftens blikstille. Solen gik i det Fjerne ned i det store Ocean, og Mørket faldt paa. Da var det som Jubelen med Et fyldte Luften. Paa Pladser og Gader tændtes under høje Fryderaab Blus ved Blus, Raketter fo'r tilvejrs i alle Verdenshjørner, Bomber, Granater, Troldkjællinger, Knallerter, kinesiske Pistoler og

alt det Djævelskab, som Pyrotekniken har opfundet, rasede over Byen til langt ud paa Natten; ikke et Sekund var der Ophold i den ubetvingelige, larmende Livslyst. Og i den dejlige Bugt, Indløbet fra Oceanet, i *golden gate*, spejlede Himlens Stjerner sig i det stille Vand. —

Og Udflugten til Tamalpais, til Bjerget paa den anden Side Bugten! Op ad Bjergets stejle Vægge skyder et Lokomotiv i evige Circler Personvogne op til Toppen, hvor et Panorama i enestaaende Vælde breder sig for Øjet, med Udsigt over Oceanet i Vest, til San Francisco i Syd og ind over Land mod Øst, over et Hav af Bjergtoppe!

Og Udflugten til Cliff House, Kjæmperestauranten, der er bygget paa Bjergsiden ud mod Oceanet, og hvorfra man ser de fredede Sæler sole sig paa Klippeskærene tæt udenfor! Udflugterne til Leona Hights og Alameda, den fortryllende Villaby, skjult af Palmer og Oleander, med Have ved Have, badet i Vellugt og gnistrende Sol!

Og San Francisco selv med det brogede Gadeliv, hvor Alverdens Tungemaal klinger, med sin underjordiske Kineserby og sin overjordiske Herlighed — Palace Hotel, de straalende Restauranter og Butiker! —

Fra San Francisco gik jeg tilsøs til Eureka mod Nord. Det havde stormet om Natten, Oceanet var i Uro og Skibet en tredie Klasses Damper. Passagererne vältede sig i Køjerne og blev borte fra Middagsbordet, hvor Fade og Tallerkener indrammedes af Gitterværk for at holde dem fast. Skibet stak hvert Øjeblik Forenden lodret i Søen. En Herre, der skulde gjøre sig vigtig med at spille Klaver i Spisesalen, trillede henad Gulvet, og en gammel Kone græd af Søsyge paa en Sofa i Rygekahytten, hvor hun var landet ved en Fejltagelse. Jeg vilde lyve, hvis jeg sagde, at jeg selv befandt mig vel og ikke var glad, da Farten var forbi, og vi gled ind i Humboldtbugtens stille Vand. At jeg havde opnaaet at se en veritabel Flyvefisk var det eneste nævneværdige Minde fra denne Sørejse, hvortil jeg havde glædet mig saa meget.

Fra Eureka gik Turen tilvogns henved tredive Mil ind i Landet til Ferndales danske Koloni, hvor jeg for første Gang fik Lejlighed til at se en dansk Farm, og hvor jeg tilbragte en Aften, rig paa Stemning, og for mig ikke mindst betydningsfuld ved Bevidstheden om, at jeg her var paa det Sted, hvor jeg paa min lange Rejse var Danmark fjernest.

Ved de fleste af Aftenunderholdningerne i

Californien var Farmerne i Majoritet. Ofte var Mand og Hustru kjørt tyve, tredive Mil for at kunne være tilstede, og da de som Regel boede langt fra hverandre og altsaa ikke kunde faa Naboer til at passe paa Huset, maatte de tage deres Smaaborn med sig. Disse Børn var tidt i den Lavalder, da man bruger Hagesmæk og Patteflaske og ikke egner sig til at være Publikum. Udenfor Festsalen stod Børnevognene enkelte Steder i Geled.

Det kunde da ofte hænde, at Børnene, naar jeg var midt i mit Foredrag, og der var dødstille i Salen, stak i Graad. Saa gjaldt det at bevare Ligevægten og at huske paa, at Forældrene var kommen langvejs fra for at høre mig.

Et enkelt Sted maatte et Barn bæres bort fra Salen, da det ikke var mig muligt at stille det tilfreds hverken med alvorlige eller humoristiske Numre, og da det blev fjernet, fik det en bragende Bifaldssalve med paa Vejen, hvad der i højeste Grad fornærmede Moderen. Men — hvad var der at gjøre! —

I Californien hændte det et Par Gange, at jeg maatte udfylde Aftenen alene, da det havde været umuligt at skaffe Assistance. Vi sang da i Kor de gode gamle Fædrelandssange, og det slog mig pludseligt, at det havde været smukt,

om alle Aftenunderholdningerne var bleven indledet med Afsyngelsen af danske Folkemelodier. —

Navnene paa de californiske Pladser, jeg besøgte — Petaluma, Livermore, Haywards, San Francisco, Suisun, Ferndale, Salinas og Fresno — fremkalder, hver for sig, en Række dejlige Minder hos mig, og blandt de Tusinder af Danske, der viste mig Godhed, maa jeg foruden Halvor Jacobsen nævne Redaktør Hartvig, Carl Plow, H. C. Nielsens Familie, Fr. Brett og Hustru, Klinker og Hustru, Heinrich Møller, James Madison, Jacob Petersen, Dr. Molgaard og Hustru, Hasselbalchs Familie, Mads Madsen og Hustru, H. Bendixen, A. G. Birch, H. R. Sørensen, Gustav Nielsen og Musikdirektør Vandal foruden alle dem, der assisterede mig ved Aftenunderholdningerne. —

Efter at jeg den 8de Juli var optraadt i Fresno, drog jeg om Natten nordpaa, ledsaget af nogle Venner, der var kommen til Fresno fra San Francisco og nu skulde tilbage.

Fra nu af bar det til Danmark. For hver Gang Jernebanehjulene gjorde en Omdrejning, kom jeg mit Hjem nogle Alen nærmere. Det var netop i rette Tid.

Retur mod Østen.

Vejen gik gjennem Nebraska langs Platte-floden, der i den regnløse, ualmindelig hede Sommer paa sine Steder var næsten udtørret. Ved Stationen Grand Island steg jeg ud, for med en Stikbane nordpaa at komme til Byen «Dannebrog», hvor jeg skulde optræde den 13de Juli.

Paa Grand Islands Station gav jeg mig i Snak med et Par Avisdrenge. Jeg udsatte en Belønning af 50 Cents for den af dem, der kunde sige, hvor Danmark laa. De saa raadvilde paa hinanden, hvorefter den ene vovede sig til at sige: «I Rusland.» Saa kom der en lille Purk til; han hørte, hvad det gjaldt, og med straalende Ansigt svarede han: «Nord for Tyskland» og fik Prisen. Men et Øjeblik efter var jeg omringet af en Flok skrigende Smaaknægte, der alle vilde fortælle, hvor Danmark laa.

Ved en lille Landstation Nord for Grand Island blev jeg afhentet af tre Danske, og et Par Timer senere kjørte vi en let Vogn, der, forspændt med to rappe Væddeløbere, syntes at flyve over Jorden, ind i den lille By, der ikke for Intet bærer Navnet «Dannebrog». Thi en mere dansk Plads findes neppe i Nordamerika.

I Afstand fra Byen saa jeg næsten fra alle Huse Flagene smelde for Vinden, og jeg spurgte, hvilken Fest man fejrede.

«Den Fest, at en dansk Skuespiller besøger os for første Gang,» svarede man.

Da vi kom nærmere, saa jeg overalt det samme Syn: Flagstænger med Stjernebanneret vajende øverst, Dannebrog forneden, saaledes som Loven kræver det.

Det var ikke en tom, udvortes Ære, man paa denne Maade viste Danmark og det danske Sprog, thi Kjærligheden til det gamle Fædreland lyste ud af Alt, hvad jeg hørte og saa, medens jeg opholdt mig paa den venlige Plet. —

Allerede Dagen efter optraadte jeg i den mærkelige By Omaha, ved Missouriflodens vestlige Bred, hvor Redaktør Neble med levende Interesse havde arbejdet for min Aftenunderholdning, sørget for ypperlig Assistance og nøje vaaget over, at jeg bogstavelig talt ikke maatte faa en

Cents Udgift. Sine uegennyttige Anstrengelser saa han kronet med det Resultat, at Aftenen i Omaha blev kunstnerisk særlig vellykket og gav en Indtægt, der var blandt de største, jeg overhovedet opnaaede i Amerika. Jeg var Gjæst i hans smukke Hjem og skylder ham tillige Tak for den Støtte, han ydede mig gjennem sit meget udbredte Blad, hvis journalistiske Form er hensynsløs og ofte overdreven skarp, men bag hvis stærke Ord staar en Overbevisning og en Mand, der har Vilje.

Fra Dannebrog og Omaha mindes jeg med Venskab og Tak Dr. Thomsen og Hustru, Familien Thaysen, Præstefamilierne Michelsen, Knudsen og Pedersen, Brødrene Nebles Familier, Familien Brodegaard, Musikeren Nordin og alle de, der hjalp mig ved Aftenunderholdningerne.

— — —

Jeg havde nu begyndt at faa Feber i Blodet. Længslen efter Hjemmet var pludselig bleven stærkere end Lysten til at fortsætte. De store Anstrengelser, Rejsen paa mange Maader havde frembudt, mærkede jeg som en legemlig og aandelig Træthed, som kun ved Opbydelsen af al min Energi kunde overvindes.

Man ventede mig endnu i fire Byer, hvor man havde gjort Forberedelser til at modtage mig og venligt stillet mig ikke ubetydelige Ga-

rantier for min Optræden. Jeg vilde ikke under nogen Omstændigheder svigte. Men jeg havde den instinktmæssige Følelse — og Erfaringen gav mig Ret — at min Rejses Succes og Glæde havde naaet sin Culmination i Californien.

Fra Omaha drog jeg da med Exprestog mod N. Ø. gjennem Staterne Jowa og Minnesota og optraadte den 16de Juli i Minneapolis, den 17de i Hudson og den 18de i Tyler, gik derpaa mod S. Ø. til Milwaukee i Wisconsin, hvor jeg den 20de Juli gav den sidste ordinære Aftenunderholdning, og tidlig den paafølgende Morgen rejste jeg over Chicago tilbage til det kjære New York, hvor jeg længtes efter paany at træffe alle Vennerne fra det sidste Ophold.

Men ogsaa i de fire sidstnævnte Byer gjorde jeg Bekendtskab med udmærkede Danske, der længe vil leve i min Erindring: Journalisterne M. S. Rasmussen og Chr. de Linde, Apotheker Carl Hansen og Hustru, Dr. Knudsen og Hustru, Familien Ring-Clausen og Pastor Thorgrimsen. —

I New York havde Fischer-Hansen den 23de Juli indbudt henved et halvt Hundrede Danske til en stor Frokost, der, som store Frokoster plejer, varede til henimod Midnat, og ved hvilken jeg fik en velkommen Lejlighed til at forny gamle Bekendtskaber og til at bringe New Yorks Danske

— ikke mindst «Nordlyset»s Redaktør, John Volk, hvis ypperlige og noble Blad er en Ære for alle Amerikas Danske — min sidste Tak.

Den 24de Juli optraadte jeg, efter Løfte, til Fordel for Brooklyns Ansgarkirke, assisteret af den højt yndede Sangerinde, Fru Weaver, og den ligesaa talentfulde som elskværdige Musiker Victor Bancke, og om Morgenen den 25de slog saa endelig Afskedens Time.

Paa «Columbia»s Dæk sagde jeg et vemodigt Farvel til de trofaste Venner, der for akkurat to Maaneder siden, paa det samme Sted, havde budt mig Velkommen til Amerika.

„Salt og Peber".

Der er i den Maade, hvorpaa vore Landsmænd i det store Amerika yttrer sig, baade i Tale og Skrift, en ugenert Frejdighed, en aaben Ærlighed, der Intet stikker under Stolen, en Gaaen-paa, der virker i høj Grad forfriskende paa den, som kommer fra et Land, hvor der altfor ofte har maattet tages smaaligt Hensyn til Højre og Venstre.

Det er de store Forhold, der skaber denne Frihed og Friskhed i Yttringsmaaden.

Den amerikanske Betragtning af Tid som rede Penge paatrykker Talen og Tankelivet sit Præg. Her er ikke Raad til Omsvøb. Man siger sin Mening, og man siger den paa den hurtigste og mest uforblommede Maade, for at den strax kan blive forstaaet.

Maaske kan det skurre en Nyankommen i Øret den første Gang, han saaledes faar serveret en ligefrem Mening «frisk fra Fad»; Kulsyren vil

sagtens kilde ham lidt i Næsen, men har han vænnet sig til Façonen, vil han forsone sig med den.

Det blev under min Rejse gjennem Amerika baade mundtligt og i Aviserne sagt mig, at man ventede, at jeg til Tak for den gjæstfri Venlighed, jeg havde mødt mellem mine Landsmænd i Vesten, vilde udtale en retfærdig og sanddru Dom over dem, naar jeg var vendt tilbage til Danmark. Ja, man yttrede endogsaa ganske ligefrem, at den Modtagelse, besøgende danske Kunstnere fremtidig kunde vente sig i Amerika, vilde være afhængig af, hvorledes jeg agtede at omtale de Landsmænd, hvis Venlighed jeg havde nydt, og hvis blanke Dollars jeg havde indkasseret.

I «Den danske Pioneer», det mellem Danskerne i Amerika mest udbredte og mest indflydelsesrige Blad, der under hele min Rejse havde støttet mig kraftigt, og hvis Redaktør jeg personlig var kommen til at holde af som en Mand med Karakter og Hjerte, stod, faa Dage før min Hjemrejse, en ret mærkelig Artikel, hvoraf jeg her gjør et Uddrag.

Danske Kunstnere i Amerika.

»Hr. Elith Reumert afrejser den 24de Juli fra New York til Danmark efter et Ophold i Amerika paa

c. to Maaneder. Hr. Reumerts Tur gjennem Amerika har været en glimrende Succes.

Man kan naturligvis ikke nægte, at det tager baade en Slags Mod og en hel Del Energi for en Kunstner fra det kgl. Teater at gjøre en slig Rejse, thi den Slags Mennesker, som f. Ex. kongelige Skuespillere, har en ganske forskrækkelig Opfattelse af Amerika og Forholdene herovre, og selv om Hr. Reumert ikke kom med en Bowiekniv i Bæltet og en Revolver i Baglommen, saa ved man dog vel, at han havde sine Betænkeligheder. Bortset herfra er det imidlertid en meget anstrengende Tur at gjennemfare Amerika, hvor Afstandene blandt Danske som oftest er store, og det er ikke Særkendet for danske Kunstnere at være overmaade hurtige i Vendingen. Og naar Elith Reumert alligevel altsaa har tilendebragt sin Rejse i Amerika og vender hjem til det kjære Kjøbenhavn, saa tvivler vi ikke om, at hans Venner derhjemme vil sige, at det er godt gjort, og mangt et Velkomstbæger vil blive tømt paa den lykkeligt tilendebragte Rejse.

Spørgsmaalet er nu dette: Vil Elith Reumert sige til dem derhjemme: Vi har taget helt fejl af Amerika og de Danske derovre? Han har selv til dem, med hvem han er kommen i Berøring, udtalt, at saaledes tænker han nu, mens han staar iblandt os. Vi haaber det, saa meget mere, som vi i Hr. Reumert tror at have fundet et forstaaende Menneske.

Hr. Reumert vil bringe, om ikke de store Summer, saa dog et godt finansielt Udbytte af sin Rejse

blandt Landsmænd herovre med sig hjem, og vi tvivler ingenlunde om, at det, at han kommer hjem med amerikanske Dollars, med hele Lemmer, og ikke engang har været udsat for saa meget som et Togrøveri, vil anspore Andre til at følge hans Exempel.

Lad os imidlertid sige, at det fuldstændig afhænger af, hvad Forstaaelse Hr. Reumert har faaet af os, og hvorledes han vil omtale os derhjemme, om danske Kunstnere i Fremtiden skal have nogen som helst Udsigt til med Held at foretage Rejser herover til de Danske i Amerika. Hr. Reumert, aaben og ærlig, som han har optraadt her, har ikke lagt noget Skjul paa, at Pengespørgsmaalet ikke var det mindst fremtrædende, og vi Danske har intet imod, at vore Gjæster tjener nogle Penge herovre. Men vi beder dem vel forstaa, at en dansk Kunstners Rejse blandt Danske i Amerika aldrig kan blive en finansiel Succes, uden gjennem saadanne Landsmænd herovre, som er villige til at yde deres Hjælp, enten dette saa sker i den ene eller den anden Form. Hr. Reumert, saa venligt som han end er modtaget, vilde ikke have været i Stand til at gaa til Danmark med en rød Øres Fortjeneste, om det ikke havde været, fordi venligsindede Landsmænd havde rakt ham Haanden. Og lad os sige det her: Denne Haand vil kun være udstrakt, saalænge der ydes de Danske i Amerika den Retfærdighed, der tilkommer dem».

Jeg vilde i Virkeligheden, selv med den bedste Vilje, ikke være istand til at fortælle noget, der

kunde forringe vore Landsmænds gode Skudsmaal, og jeg forstaar ærlig talt ikke, hvortil de sigter, naar de taler om en uretfærdig Bedømmelse i Hjemlandet. Mon de dog ikke er lidt for ømfindtlige?

Imidlertid — naar jeg under den halvt spøgefulde Overskrift «Salt og Peber» nu agter at rekapitulere et Par ikke helt ublandet behagelige Erindringer fra min Rejse, gjør jeg det uden mindste Betænkning, først fordi jeg føler mig forvisset om, at Dansk-Amerikanerne netop vil paaskjønne aabne Ord, dem, de selv benytter ved enhver Lejlighed, dernæst fordi jeg kan tale om disse enkelte lidt «pebrede og saltede» Erindringer uden Gran af Bitterhed, saa meget mere som de ganske absorberes af den øvrige mægtige Glæde, min Amerika-Sommer forskaffede mig. — —

Det vilde næsten være utænkeligt, om der ikke paa en saa lang og stærkt bevæget Rejse var opstaaet Disharmonier og Misstemninger i en eller anden Skikkelse. Og naar jeg nu tænker tilbage paa hine Dages Oplevelser, betragter jeg «Pebret og Saltet» i mine Rejseminder snarest som et kraftigt Krydderi, der maaske i Øjeblikket kunde kradse stærkt og bringe Vand i Øinene, men som — naar det kom til Stykket — var en nødvendig Modvægt mod al den lækkre Kagemad,

jeg nød, — en Tribut til Skjæbnens strenge Gudinde, der ikke ønsker, at Alt skal glide lige glat for os, men kræver Balance i Tingene — Sødt blandet med Surt.

Nuvel — jeg havde i Chicago et Sammenstød med den danske Forening «Dania»s Komité, og Sammenstødet fik desværre en større Offentlighed end ønskeligt var — heldigvis uden Skyld fra min Side.

Naturligvis var det et usaligt Pengespørgsmaal, som var Stridens Kærne. Det er og bliver et sandt Ord, at naar Fanden rigtig tilgavns vil muntre sig ved at bringe Splid mellem Menneskenes Børn, behøver han blot at ringle med Dukater.

Ulykken var den, at baade den danske Forening i Chicago og jeg ønskede at tjene Penge ved den Aftenunderholdning, der den 16de Juni var arrangeret for mig i Wicker Park Hall. Dér laa Hunden begravet. Jeg burde nemlig — saaledes mente man ialfald alle de øvrige Steder, hvor jeg optraadte i Amerika — have været ene om det. Man kan maaske sige, at det var en overdreven Venlighed, der saaledes blev vist mig, idet Bestræbelserne overalt gik ud paa ikke blot, at jeg skulde have hele Nettooverskudet, men tillige paa at gøre min Udgiftskonto saa diminutiv

som muligt, saa at man end ikke tillod mig at betale de ofte dyre Omkostninger til Assistance og Annoncering.

Saafremt man nu blot i Chicago i Tide havde underrettet mig om, at man her gjorde Regning paa en Del af Overskudet, og at man tillige paa mit Regnskab vilde opføre som Udgift forskjellige Poster, som jeg absolut maatte tro vilde blive ydet mig gratis, havde jeg selvfølgelig sagt Ja og Amen og rimeligvis Tak til, fordi man overhovedet paatog sig Arbejdet med at arrangere Aftenunderholdningen, hvortil man jo ligesaalidt i Chicago som andetsteds havde nogensomhelst Forpligtelse udover det, at jeg var en Besøgende og fuldkommen ukendt med alle Forhold.

Men — desværre, det gjorde man ikke. Da saa de danske Blade paa andre Pladser fik Chicago-Komitéens noget selviske Ordning at vide, skrev de hvasse Artikler imod den og lagde ikke Fingrene imellem, og dermed var Spillet gaaende. Igennem den heftige Bladpolemik, der, som al amerikansk Journalistik, var hensynsløs aaben, fik jeg Sagens Sammenhæng at vide og blev gjort bekendt' med Enkeltheder, der faldt mig for Brystet og vilde være falden Enhver i mit Sted for Brystet, saafremt denne «Enhver» ikke tilfældigvis havde været det, som et stakkels Men-

neske ikke let bliver her paa Jorden — Engel nemlig.

Blot jeg havde været en Engel! Saa havde jeg fromt tiet stille, selv om jeg havde følt mig forurettet.

Det gør mig ondt, at min syndige Menneskenatur ikke lod mig have Ro, før jeg i skarpe Ord, ved min Tilbagekomst fra Vesten til Chicago, havde yttret min Misfornøjelse med, at man ikke forud havde underrettet mig om Betingelserne for min Optræden, og min Vrede over, at jeg fandt Betingelserne stejle.

Føler man, at man har forivret sig, er det imidlertid baade en falsk og uklog Undseelse ikke ærligt at ville tilstaa det. Og det har aldrig generet mig at tage uoverlagte Ord i mig igjen, og det generer mig ikke heller i dette Tilfælde. Medens jeg derfor paa den ene Side ikke paa nogen Maade lader mig rokke blot en Haarsbred i min Opfattelse af, at jeg havde skellig Grund til at føle mig ilde berørt ved de Oplysninger, jeg fik om det skrappe Regnskab, beklager jeg ligesaa uvægerligt, at jeg — yderligere ophidset af nogle meget ondsindede Artikler, der stod at læse i et Blad, der optraadte som Dania-Komitéens Kampfælle — lod min Misstemning faa frit Løb, istedetfor at beholde den hos mig selv.

Jeg beklager det, fordi jeg derved kom til at staa i et skævt Forhold til «Dania»s Komité, hvis enkelte Medlemmer var kommet mig venligt imøde, og hvis Formand havde udrettet et betydeligt Arbejde. Jeg beklager det mest, fordi det tilsyneladende kastede en Skygge mellem Chicagos Danske og mig. Jeg siger «tilsyneladende», — thi i Virkeligheden tør jeg haabe, at den varme Feststemning, der prægede Aftenunderholdningen i Chicago ikke mindre end de øvrige, jeg gav i Amerika, har været stærk nok til, at man nu — saa længe efter — højst skænker det kedelige Eftersmæk, Festen fik, et lille Smil og et stille Skuldertræk.

To Ting maa være min Trøst. Havde jeg sagt min Mening i stærke Ord, fik jeg sandelig til Gjengæld ogsaa læst og paaskrevet, saa det havde Fynd og Klem. I «Chicagoposten», som efter Aftenunderholdningen havde givet mig en panegyrisk Lovtale, skildredes jeg nu i Udtryk, der var hentet fra en ganske anden Skuffe, som en sort Sjæl, hvem man ufortjent havde ofret Tillid og Bifald. Men en langt bedre Trøst har jeg fundet i Meddelelser om, at ikke blot Chicagos Danske i Virkeligheden har skænket mig deres Sympathi, men at det endog indenfor selve

Komitéen notorisk er bleven hævdet, at man havde baaret sig bagvendt ad.

Og Et ønsker jeg bestemt at præcisere. Jeg havde ingensomhelst Skyld i, at Sagen fik saa vid en Offentlighed, som den gjorde. Danske Blade udenfor Chicago paatalte den, længe før jeg selv kendte dens Sammenhæng, og altsaa længe før jeg selv, som nærmeste Parthaver tog til Gjenmæle. —

Naar Referatet af min Rejse skulde være fyldestgjørende, hverken vilde eller kunde jeg forbigaa denne Affære. Jeg ønskede fremfor Alt at benytte den velkomne Lejlighed til indstændigt at bede Chicagos Danske om med mig at mane et grimt Spøgelse i Jorden. Det er mig personlig ganske umuligt at gjemme paa Nag. Og tænker jeg nu paa Chicago, er det med Tak for den Gjæstfrihed og de mange kjære Venner, som jeg i Virkeligheden — trods Misforstaaelse og alt senere ubehageligt Skriveri pro et contra! — mødte dér ligesaa fuldt som alle de øvrige Steder, hvorhen jeg kom. — — —

Medens den ovenomtalte Chicago-Affære hurtigt naaede de danske Blade herhjemme og her fik en Omtale med omstændelige Kommentarer, der gav den en tilsyneladende langt større Betydning for min Rejse, end den i Virkeligheden

fortjente, havde jeg i Byen Minneapolis, i Staten Minnesota, en Oplevelse, om hvilken Referatet mærkelig nok ikke naaede den hjemlige Presse, en Oplevelse, der i Øjeblikket var mig ganske overordentlig pinlig, men som nu — i Erindringen — forekommer mig udelukkende lystig, næsten farcemæssig, under alle Omstændigheder fuldblods «amerikansk».

Trods sin humoristiske Karakter havde den dog en stærk Bismag af «Salt og Peber» og hører derfor absolut hjemme under denne Overskrift.

Uagtet det var efter Opfordring fra indflydelsesrige Danske, jeg havde indledet Korrespondance med Foreningen i Minneapolis, lod det til at have sine Vanskeligheder at faa et Arrangement istand. Grunden fik jeg senere at vide. Medens Underhandlingerne endnu var i Gang, fik jeg en Dag tilsendt et Brev, der var undertegnet med det gode danske Navn Julius Hansen. Hr. Hansen skrev, at han i sin Tid havde tilhørt den stockholmske Ballet og kendt Bournonville nøje.

Klangen af Bournonvilles Navn gjorde, særlig under de fremmede Forhold, Brevet kjært for mig, og jeg læste med virkelig Interesse om det Forslag, Hr. Hansen gjorde mig.

Han vilde — skrev han — i Midten af Juli Maaned i Minneapolis arrangere en stor Fest, der

skulde strække sig over flere Aftener. Hver Aften fik sit bestemte nationale Præg, — én skulde vies Frankrig og kaldes «den franske Aften», en anden England — osv. Hvis jeg nu vilde lade mig engagere af ham, vilde han arrangere en dansk Aften, der skulde være beregnet for Minneapolis danske Koloni.

Det klang lifligt paa Papiret, og jeg svarede, at jeg skulde have den Ære at entrere paa hans Tilbud.

Da jeg kom til Minneapolis, ønskede jeg hurtigst muligt at blive bekendt med Enkelthederne i Hr. Hansens Festprogram og at se det Lokale, hvori jeg skulde optræde. De Danske, der ved min Ankomst havde modtaget mig, var synlig meget forlegne og frygtede for, at Arrangementet neppe vilde falde ganske i min Smag, — det var meget beklageligt, at det ikke var kommen til en Ordning med den danske Forening, der netop i Minneapolis havde saa smuk og rummelig en Bygning — osv. Jeg blev derefter ført til Hr. Hansens Festplads, der til min Forbauselse viste sig at være i fri Luft, beliggende paa en stor aaben Markplads. Paa denne Markplads var der rejst Bod ved Bod med forskjellige Slags Udsalg, Drikketelte, Beværtninger og Musiktribuner, og det Sted, hvorfra jeg skulde tale,

var et Slags Theater, et grimt Skur, hurtigt sat sammen af uhøvlede Brædder. For Publikum var der af samme prunkløse Materiale lavet Bænke, der i fri Luft var placeret amfitheatralsk op ad en Skraaning i Terrainet. Jeg skulde altsaa optræde omgivet af det værste Markedsgøgl og efter al Sandsynlighed under Akkompagnement af forskellige Orkestre fra de omgivende Forlystelsesanstalter, raabe ud i Luften for et tilfældigt sammensat Publikum af alskens Nationaliteter, hvoraf de Fleste ikke forstod et Muk af, hvad jeg sagde. Det var oplivende Udsigter. For at undgaa Skandale, bed jeg Ærgrelsen i mig og lovede at optræde. Det var en skrækkelig Forestilling, om hvis Forløb jeg efter en dansk-amerikansk Avis uddragsvis skal aftrykke et Referat.

«Sverigs mest bekendte Marked hedder Vernamo, med Løjer Noget i Lighed med Dyrehavsbakken i Kjøbenhavn. En nylig ankommen Svensker, ved Navn Hansen, fik nogle pengestærke Svenske til at gaa med sig og arrangere et «Vernamo-Marked» en miniature. De lejede Minnehaha Driving Park og anlagde Boder, Dansesal, Musiktribuner, Theater osv., installerede eget Elektricitetsværk, kort sagt, stak 6000 Dollars i Foretagendet og averterede i lange Baner. Og Folk kom og morede sig, blandt andet med at blive taget ved Næsen af de mange Fakirer, der havde faaet Lov at

operere. De dansede i 100 Graders Varme, saa Sveden haglede ned ad dem og drak Øl i blindpigs for at køle sig af.

Da Hr. Reumert ankom til Byen og fik se den «Skueplads», fra hvilken han skulde gøre Publikums Bekendtskab, paakom der ham en stor Skuffelse.

Aftenen kom. Et forventningsfuldt Publikum fyldte Tribunen med de uhøvlede Brædder, bygget för tilfället.

Da Programmets første Afdeling, der udfyldtes af Gøglere, en Negerkvartet og nogle Akrobater, var forbi, intonerede Ringwalls Orkester «Kong Kristian», hvorefter Hr. Reumert traadte frem.

Et Stenkast fra Theatret udsendte den elektriske Dynamo sine hvæsende, stødende Hyl, fra de forskjellige Boder lød Udraabernes Brøl, og i det Fjerne hørtes Dansemusiken, — alt dette paavirkede synlig Hr. Reumerts Præstation, Deklamationen af Runebergs «Sven Due», og uagtet han høstede langt og vedvarende Bifald og fik overrakt en Blomsterkrans, var han dog ikke til at bevæge til at optræde mere . . . .

. . . Ved den paafølgende Sexa fortalte Hr. R. et Andersensk Eventyr . . . . Maatte han nu ikke tænke paa Minneapolis med altfor bittre Følelser.»

Jeg tænker ikke paa denne Oplevelse med Bitterhed. Men i Øjeblikket beredte den mig Ærgrelse.

Naar jeg selve Aftenen var paa Nippet til at opgive Ævred og nægte at optræde, var det ikke, fordi jeg skulde vise mig paa samme Scene som nogle Akrobater, der, saafremt de er dygtige, i alle Maader rangere kunstnerisk højere end slette Skuespillere, men fordi jeg indsaa, at det vilde være umuligt at frembringe nogen Stemning i dette tilfældigt sammensatte Publikum og disse haabløse Omgivelser. Det var en ødelagt Aften, og Grunden til, at den blev det, er lærerig nok og burde give Amerikas Danske paa visse Pladser Anledning til nogen Overvejelse.

En Korrespondent til et Chicagoblad skrev nemlig samme Dag, jeg optraadte i Minneapolis, bl. A. Følgende:

«For dem, der — ligesom først jeg — ikke kan forstaa, hvorfor den danske Forening i Minneapolis ikke arrangerede en Sammenkomst for Hr. Reumert, kan jeg oplyse, hvad en af Foreningens Embedsmænd udtalte til mig: »Vi forstod, at Hr. N. N.*) siod bagved og skulde hjælpe til med Arrangementet; Majoriteten af Foreningens Medlemmer vil ikke have noget Samarbejde med Hr. N. N., og man valgte derfor at overlade hele Arrangementet til ham.»

*) Af nærliggende Grunde ønsker jeg ikke at nævne vedkommende Danskers Navn.

Det var - - ærlig talt — en slet Grund. Man havde ikke havt *bon sens* nok ved en Lejlighed, hvor en dansk Forening skulde synes at være kaldet til at tage fat, om den ellers forstod sin Opgave, til at sætte smaalige, personlige Hensyn til Side. Jeg havde ganske simpelt været et Offer for det usalige Klikevæsen, som desværre, efter hvad man fortalte mig, florerer stærkt i enkelte af de danske Kolonier, og som gjør Skade, hver Gang en samlet Optræden er nødvendig, for at naa et smukt og værdigt Resultat. —

Dixi, et animam meam liberavi!

Danmark i Amerika.

Det er en Selvfølge, at det under mit Ophold i Amerika var mig af Interesse at erfare saa meget som muligt om de Danskes aandelige og materielle Vilkaar. Meget saa' og opfattede jeg selv. I forskjellig Retning har jeg dog maattet søge Oplysninger paa anden Haand. Men Kilderne, jeg har benyttet, er ikke plumrede. Jeg har min Kundskab fra Mænd, til hvis Ord jeg kan nære ubetinget Tillid. —

Amerika er de religiøse Sekters Land. Der findes ingen Statskirke. Den højt udskregne «Frihed» viser sig virkeliggjort ialfald paa Religionens Omraade. Trostolerancen er stor.

Den absolute Religionsfrihed har naturligvis givet sig Udslag i talrige religiøse Samfund og talrige Splittelser indenfor Samfundene.

For mindre end et halvt Aarhundrede siden begyndte Sekterne at arbejde mellem Amerikas

Danske, Mormoner, Adventister, Methodister, Baptister osv.

Som en Græshoppesværm slog Mormonerne ned i Utah, hvis Historie tillige er Mormonernes. Deres Organisation er beundringsværdig og vidt forgrenet. Ogsaa her i Danmark har vi lige til den sidste Tid set Beviser for den Energi, der udfoldes fra Hovedkvarteret, Templet i Saltsøstaden.

De iblandt vore Landsmænd, der under de nye, halvt eventyrlige Forhold var et let Bytte for Mysticismen, de, der følte en Slags poetisk Længsel efter Noget, der laa over det Dagligdags, blev vel fornemmelig fanget ind af Adventister, Baptister og Methodister.

For henved tredive Aar siden begyndte saa den Lutherske Kirke sit Arbejde med Kraft, og Askov tog fat paa den Opgave at uddanne dansk-amerikanske Præster. Det varede ikke længe, før det danske Kirkesamfund splittedes i to Retninger, en pietistisk, der har sit Hovedkvarter i Nebraska, og en grundtvigiansk, der har en udvidet Højskole i Jowa.

Pietismen i Amerika er en Art Udløber af den Vilhelm Beckske Bevægelse i Danmark. Denne Læres højst mangelfulde Erkjendelse af Tilværelsens æsthetiske Krav og navnlig dens For-

dømmelse af Theatrets Virksomhed maa synes ethvert sundt udviklet Menneske ubegribelig. Imidlertid, er en Overbevisning ærlig, bøjer man sig for den.

Men — den dansk-amerikanske Pietisme er Læren ført ud i sin yderste Konsekvens, og den har bl. A. opelsket en Samling af Sang- og Bønnebøger, der er usmagelig.

Et enkelt Sted i Amerika skulde jeg stifte Bekendtskab med Retningen. Jeg modtog et ganske taabeligt og taktløst Brev, skrevet paa slet Dansk. Det refererede sig til min Virksomhed som Skuespiller. I Kraft af det gamle Ord om, at med Dumheden kjæmper selv Guderne forgjæves, lod jeg det ubesvaret som alle de andre Breve af lignende Art, jeg i Tidernes Løb har modtaget.

Det grundtvigianske Kirkesamfund har holdt sig saa nær til den danske Statskirke som muligt, staar i stadig Forbindelse med et Udvalg af ansete Præster i Moderkirken og har hidtil faaet en mindre Understøttelse af den danske Stat.

Jeg traf paa min Rejse mange Steder, i New York, Racine, Omaha og Dannebrog, sammen med Præster, for hvem jeg fik dyb Agtelse, og hvis fine Dannelse var utvivlsom, men man paastaar, at der findes en Del, hvem et højere Dannelsestrin ikke vilde være til Skade. Forholdet i Amerika

er jo dette, at Enhver, der kan faa Folk til at høre paa sig, kan kalde sig Præst, og selv om de ordnede Samfund fordre Ordination, er det dog bekendt, at der for nogle Aar siden fandtes en norsk Præst i Wisconsin, der ordinerede hvemsomhelst for to lumpne Dollars.

Præstelønningen kommer ind ad Frivillighedens Vej, og den Vej er nu og da en snever Passage. Hist og her sidder Præsterne forfærdelig smaat i det. De usikkre Forhold, den ofte smalle Løn og smaalige Kritik gjør ikke deres Stilling fristende. Yderligere bevirker det praktiske Livs brydsomme Arbejde, at Dansk-Amerikanerne neppe kan siges at være stærkt religiøst grebne, saa at utvivlsomt langt flere af vore Landsmænd befinder sig udenfor end indenfor de ordnede Kirkekredse.

Ved Gudstjenesterne rundt omkring i Amerikas danske Kirker tales vort Sprog utvivlsomt i den reneste Form, hvorunder det høres i det fremmede Land.

Det danske Sprog! Ja, det var jo paa en Maade min Rejses Løsen. Det danske Sprogs Trivsel, dets mulige langsomme Forsvinden og Død, — kort sagt, de Vilkaar, under hvilke det lever i Amerika, havde min mest levende Interesse, og har det for Enhver, der elsker Danmark.

Og vore Landsmænds Følelsesliv i Forhold til det gamle Fædreland! Lever Længslen efter Danmark dybest i deres Hjerter? Er de maaske i national Henseende lunkne eller ligegyldige? Er Enkelte maaske endogsaa kommen saa vidt, at de halvt undser sig ved det lille Moderland, saa at de kun hylder Stjernebanneret, medens Dannebrog ligger ubrugt paa Loftet?

Af de Landsmænd, med hvem jeg traf sammen, var den aldeles overvejende Mængde jo Danske, der hang stærkt ved det gamle Fædreland. Derfor havde de ønsket at samles med mig. Og var de end kun en Brøkdel af den kvart Million Danske, der lever i Amerika, tør det vel nok paastaas, at denne Brøkdel indeslutte mange af Koloniernes Foregangsmænd og dygtigste Elementer. Med Hensyn til disse Kredse, med hvilke jeg kom i nær personlig Berøring, har jeg en særdeles levende Erfaring.

Under mit Ophold i Hamburg fik jeg, Dagen før jeg tiltraadte Rejsen over Havet, den lykkelige Tanke at anskaffe mig en omfangsrig Bog med hvide, ubeskrevne Blade, som det var min Hensigt at benytte paa følgende Maade.

Hvergang en Aftenunderholdning blandt Nordamerikas Danske var ved sin Slutning, vilde jeg anmode Publikum om — saa mange som muligt -

at indskrive deres Navne i denne Bog, helst med Tilføjelsen af et Par Ord, der kunde passe til Lejligheden. Jeg forudsaa, at jeg saaledes vilde faa en i høj Grad levende og kjær Erindring om min Rejse.

Mit Ønske fik jeg opfyldt paa en Maade, der langt oversteg min Forventning.

Da jeg rejste hjem til Danmark, var denne Bog fyldt med Tusinder af Dansk-Amerikaneres Navne, og næsten hvert Navn var Underskriften for Udbrud af Øjeblikkets varme Følelser, — stemningsfulde, bevægede Ord, der oftest havde Danmark, dets Minder, dets Natur og dets Sprog, til Gjenstand.

Og bliver Alt, hvad jeg paa disse Blade skriver, ret besét, en samlet Tak til alle de Danske, der gjorde min Rejse saa uventet lykkelig, sender jeg paa dette Sted yderligere en oprigtig Tak til dem, der gjorde mig den Ære og Glæde, ofte i sene Nattetimer, i Trængsel og under lang Venten, at give mig skriftligt Bevis for, at jeg — aandeligt forstaaet — ikke havde gjort min Rejse forgjæves.

Jeg tor paastaa, at denne Bog med de mange Navne er enestaaende i sin Slags, og jeg gjemmer den som min Rejses dyrebareste Minde.

Jeg skal vel vogte mig for at gjengive de

mangfoldige, venlige Ord, der i Bogen gjælder mig personlig. De er henvendte til en Gjæst og i deres elskværdige Bedømmelse, baade af mig og det, jeg præsterede, dikterede af Øjeblikkets Stemning.

De af Bogens Udtalelser, som i denne Forbindelse har Værdi, er dem, der har Fædrelandet til Gjenstand. I deres Korthed er de ofte mere oplysende end lange Taler.

Den, der maaske bevæger mig mest, naar jeg blader Bogen igjennem, blev skreven af en yngre, dansk Læge og lyder i sin Simpelhed saaledes:

«Jeg har rejst 196 engelske Mil for at høre Dem. Kald det Hjemvé, der drev mig, — men nævn det ikke, jeg tør ikke tænke paa det!»

Iblandt de mangfoldige lignende Udbrud, i hvilke Kjærligheden til Danmark kommer til Orde, vælger jeg derpaa iflæng:

«Iaften har jeg hørt det kjære, danske Sprog, hvilket har bragt endnu mere Længsel til mit Hjerte. Hils Danmark fra en af dets trofaste Sønner!»

*

«Min Stolthed er, at jeg er Dansk.»

*

«Hils Danmark, — det er mit Land, mit Hjem, min Kjærlighed.»

*

«Mindet om denne Aften, da jeg har lyttet til det danske Sprog, vil altid staa for mig som et af de faa Lyspunkter i Kampen for Tilværelsen i det fjerne Vesten.»

*

«Til Lykke med Rejsen og gaa med Gud
Til Landet bag tusinde Mile!
O — sig dem derhjemme: en Del holder ud
Herovre i Kampen, i Sol som i Slud!
Bed Danmark til os at smile!»

*

«Iaften har jeg glemt, at jeg er i det store, fæle Amerika.»

*

«Amerika — Slid og Strid!
Danmark — Kunst og Vid!»

*

«Ud omkring i Øst og Vest —
Hjemme er dog bedst!»

*

Gid jeg var hjemme i Danmark igjen! Jeg elsker mit Fædreland!»

*

«Modersmaal er vort Hjertesprog —
Kun løs er al fremmed Tale!»

*

«Dig elsker jeg, Danmark, mit Fædreland!»

*

«Mindet vel lader som Ingenting,
Er dog et lønligt Kildespring.»

*

«Danmark, Danmark, o Danmark saa kjær,
Skued' jeg Dig atter — o var jeg Dig nær!»

*

«Gud velsigne mit elskede Danmark.»

*

«Californien er skjøn, - men iaften har jeg følt en knugende Hjemvé efter mit elskede, kjære Danmark.»

*

«Iaften har jeg følt Kjærligheden til mit elskede Fædreland styrkes. Hils Danmark, som jeg aldrig skal glemme!»

*

«Vi er Danske, og vi vil vedblive at være Danske!»

*

«Min sex og fyrretyvende Fødselsdag, den kjæreste jeg nogensinde har tilbragt! Tak for alle de dyrebare Minder, der iaften gled forbi mig!»

*

«Jeg skal aldrig forglemme denne danske Aften!»

*

«Lykkelig Rejse til Danmark, det bedste Sted paa Jorden!»

*

«Gud velsigne Dem for denne Aften! Hils mit kjære, kjære Danmark!»

*

«Naar Du kommer tilbage til Bøgens Fædreland, vil jeg haabe, Du har faaet det Indtryk af os herude i det fjerneste Vesten, at vort Hjerte endnu banker varmt for, hvad der er stort, ædelt og godt i vort gamle Fædreland, trods de mange Aars Adskillelse! Husk at fortælle dem derhjemme, at her er mange, mange Danske herovre, og at der burde gjøres Noget, for at de ikke fuldstændig skal tabes for Moderlandet!»

Ja — jeg kunde fylde Side op og Side ned med slige Udbrud! Det vrimler med Hilsener til de danske Bøgeskove, til Øresund og til en Mængde Byer og Egne i Danmark. Alle maler

de Længslen efter Hjemmet i Udtryk, som er rørende ved deres simple Inderlighed og uforbeholdne Ærlighed. Og tro blot ikke, at disse Udtalelser særlig skyldes Folk, hvem Lykken havde været mindre gunstig! Selv de, der skyldte Amerika al deres Velstand, fandt deres bedste Glæde i Tanken om at kunne ende deres Dage i Fædrelandet.

Se — om alle disse var jo ingen Tvivl mulig. Men nu det langt overvejende Antal, med hvem jeg ikke kom i Berøring, — hvorledes stiller mon de sig i Forhold til Hjemlandet?

Følelsen for Danmark findes blandt vore amerikanske Landsmænd repræsenteret i alle mulige Afskygninger.

En udmærket Dansk, bosat i Californien, skriver til mig:

«— — Omgivelserne præger et Menneske, og over 20 Aars Ophold herovre har ganske naturligt omformet mig til «Amerikaner paa Danskhedens Bekostning. Men til min Dødsdag vil jeg være stolt af at have mit Udspring i den danske Nation og vil omfatte med særlig Interesse Alt, som vedrører Danmark. Og Besøget af en dansk Kunstner, der taler det danske Sprog smukt, rører Strenge i vort Hjerte og faar dem til at dirre med en Klang, der sætter os i temporær Febertilstand. Men — saa falder vi

tilbage i vor daglige Virkekreds og har vore amerikanske Interesser at varetage. Det lille Mellemspil er ovre. Nogen Trang til daglig Forbindelse med Danmark existerer ikke. — — —»

Mon ikke disse mandige og ærlige Ord passer paa Flertallet af de Dansk-Amerikanere, der har deres Virksomhed og deres Familie i det fremmede Land? Jeg tror det og finder det naturligt, om det er saaledes.

Endelig — for kun at markere de mest iøjnefaldende Standpunkter — findes der selvselvfølgelig en Del Danske, for hvem Danmark er en ret ligegyldig Ting og sagtens var det, allerede da de forlod det, — Mennesker, der til enhver Tid betragter det Land, der giver dem Føden, som det eneste, rette Fædreland.

De mindst sympathiske Fremtoninger blandt Dansk-Amerikanerne er de, der saa at sige er bleven «overakklimatiserede», saaledes at de endogsaa føler sig mere amerikanske end Amerikanerne selv, og som til Tak for deres Lærvillighed kun opnaar, at virkelige Amerikanere trækker paa Skuldren og smiler overlegent ad dem, fordi «Indvandreren» alligevel stikker igjennem.

En saadan Pseudo-Amerikaner lader haant om Fædrelandets Lidenhed og dets langsomme

Fremskridt. Der er gaaet «Amerika» i ham, han har slet ikke «Brug for» Danmark, og Danmark formaar ogsaa nok at undvære ham. Jeg traf en Enkelt af denne latterlige Type, som i et Theaterstykke vilde blive en interessant og endnu ubrugt Figur. —

Spørgsmaalet om det danske Sprogs Udsigter til Bevarelse maa desværre besvares med Ord, jeg hørte udtale af en Mand, der føler dybt for Fædrelandet. Han mente, at vort Sprog i Amerika neppe kan bevares udover tre Slægtled. Han bor i en overvejende dansk By, i en af de største danske Kolonier med dansk Kirke og dansk Højskole, han holder dansk Lærer til sine Børn, og i hans Hjem tales kun det danske Sprog, — og dog taler hans Børn kun Engelsk udenfor Hjemmet; det Sprog taler de med de andre Børn i Skolen og med Legekammeraterne udenfor Skole- og Arbejdstiden.

Muligvis — sagde han — kan jeg i mine Børn indpode saa megen Kjærlighed til deres Faders Fædreland, dets Sprog og Litteratur, at de af Veneration for mig vil sørge for, at deres Børn lære Dansk, men længer vil og kan det næppe bære.

Samtidig mente han, saa tungt det end var at maatte sige det, at det danske Sprog ingen

Ret havde til Bevarelse i det fremmede Land. De mange forskjellige Nationer, der i denne Nutidens store Folkevandring sætter hverandre Stævne i Amerika, bør roligt smelte sammen til ét Folk med ét Sprog.

Tiden vil give ham Ret. Sproget i Skole, Retsvæsen og Forretningsliv er Engelsk, og der maatte gjøres extraordinære Anstrengelser, om Kampen skulde tages op. Men hvilke?

Fra dansk-amerikansk Side bliver det den danske Presse, den danske Kirke, Højskolerne, Børneskolerne og de mange danske Foreninger, der maatte kjæmpe for Sprogets fortsatte Trivsel, — og fra Hjemlandets? Ja, kunde det ikke tænkes, at den danske Stat bevilgede en aarlig Sum, for hvilken god dansk Litteratur kunde spredes udover de mange Kolonier, og hvorved dygtige Folk blandt Videnskabsmænd og Kunstnere kunde sættes istand til ved Foredrag af alle Arter blandt vore fjerne Landsmænd at styrke og vedligeholde Kjærligheden til Danmark og dansk Sprog?

Maatte Kampen opgives — nuvel — saa havde Samvittigheden Ro. Sørgeligt er det dog at vide, at vort Sprog, der kun tales af Faa, efterhaanden skal do ud blandt Nordamerikas Hundredtusinder Danske!

Muligheden for Udviklingen af en dansk-amerikansk Litteratur er mere end ringe. De rent praktiske Hindringer er mange. Desuden, — mon poetiske Begavelser blandt Amerikas Indvandrere bliver Digtere? Mon ikke den Mollekværn, der hedder *business*, fanger ogsaa dem ind? En dansk-amerikansk Digterskole vil neppe nogensinde skabes. —

Det bliver atter og atter slaaet fast herhjemme, at kun Bønderkarle bør rejse til Amerika. Det er en Fejltagelse. Der er Brug for Folk af enhver Art. Men Allesammen maa de gjennem det haarde, stride Haandens Arbejde først. Den stærke Vilje, den sejge Udholdenhed, den ubøjelige Energi, Dygtigheden, kort sagt, kræver overalt sin Plads og har i Amerika større Chancer end noget andet Sted.

Den, der mangler disse Egenskaber, gaar i Amerika sin Ulykke imøde. Hvor bliver de af, mange af disse «pæne Folks Børn», der søgte Lykken i det store Land? De gaar tilbunds. Forkælet Opdragelse og fine Fornemmelser passer ikke ind i Amerikas haardhændede Virkelighed.

Med frelst Samvittighed tør jeg, efter personlig Erfaring, nævne de gode Chancer, der i Amerika tilbyder sig for dygtige og paalidelige

danske Tjenestepiger, særlig naturligvis i danske Familier. Den amerikanske Tjenestepige er en flygtig Tingest og maa derfor hyppigt se sig erstattet af mandlige Negere. Hun ynder ikke lange Pladser. Har hun samlet sig nogle Maaneders Løn, gaar hun ofte sin Vej og muntrer sig for eller «spekulerer» med Pengene, og først naar hun er blanket af, tager hun Kondition paany. Og Pengene er hurtigt tjent ind. En flink Tjenestepige faar i Amerika med stor Lethed en Maanedsløn paa 80 à 100 Kr. dansk Mønt. —

Hvorhen jeg kom, hørte jeg den danske Nation omtalt med Respekt. Overalt havde danske Mænd arbejdet sig frem til indflydelsesrige og indbringende Poster, overalt mærkede jeg, at det i Amerika er en Anbefaling at være dansk. —

I Længsel efter Bøgen har vore Landsmænd hist og her forsøgt at overføre den paa Amerikas Jord. Det er ikke lykkedes. Der kom kun vantrevne Væxter frem af de unge Frøspirer. Omplantningen af dem selv er lykkedes desbedre, og at vor gode gamle Nation har Marv i Benene og Kraft i Viljen, fandt jeg paa min Rejse gjennem det vældige Land, med de ofte haarde Livsvilkaar, levende og uimodsigelige Beviser for. Uden disse Egenskaber vilde Amerikas Danske

— faa i Antal i Sammenligning med de øvrige indvandrede Nationer — aldrig have opnaaet den fremskudte og almindelig agtede Stilling, som de har tilkæmpet sig i Tidernes Løb. Det er mere end et Tilfælde, at en af den nuværende Præsidents fortroligste Venner er en Dansk.

Tilbage til Danmark.

«Columbia» gled ud af New Yorks Havn med Kurs mod Europa.

Havde jeg været stærkt bevæget, dengang jeg i Horizonten for to Maaneder siden havde set Amerikas Kyst brede sig for mit Øje, var jeg det sandelig ikke mindre nu, da jeg saa den samme Kyst lidt efter lidt forsvinde i Sommermorgenens lette Taagedis.

Men — hvor forskjellige var ikke Aarsagerne til de bevægede Følelser nu og dengang! Nu havde jeg læst den fristende Eventyrbog tilende, Haabet, den voldsomme Spænding var omsat i de lyse, dejlige Minder, som hvert enkelt Kapitel havde efterladt i min Sjæl.

Nu var Danmark den vinkende Eventyrbog, som jeg for en Tid havde lagt tilside, men som jeg aldrig blev træt af at læse om og om paany. Hjemveen, der kun momentvis havde grebet mig,

naar jeg paa den store Rejse engang imellem havde følt mig helt ene, fyldte mig nu med en utaalmodig, higende Længsel efter alt det, hvortil et Menneske føler sig knyttet stærkest i Livet.

Med et Jernbanetogs Fart kløver »Columbia« Havet — men ikke hurtigt nok! Jeg følte den samme rastløse Længsel, som da jeg paa Udfarten kjørte med Toget fra Hamburg til Cuxhaven og forgjæves stirrede efter Havet, — Forholdet var nu blot vendt om, skjøndt nu som dengang var Cuxhaven Længselens nærmeste Gjenstand.

Jeg fik rig Lejlighed til paany — i Tankerne — at gjennemleve det mærkelige Nomadeliv, jeg havde ført. Dog — de brogede Rejseminder var mig endnu for nær paa Livet, — de vævede sig ind i hverandre til et pragtfuldt men altfor urolig spraglet Tæppe, hvis stærke Farver løbe i Et.

Mellem Mindernes brogede Vrimmel tegnede dog enkelte sig i stærke og samlede Billeder for min Tanke, og jeg turde slaa fast som en Kendsgjerning, at min Rejse havde været sjelden lykkelig, i høj Grad begunstiget af Skjæbnen. Jeg troede i al Beskedenhed at turde sige, at jeg havde vakt kjære Erindringer tillive hos mange af mine dansk-amerikanske Landsmænd og vel ogsaa hist og her bragt Glæde igjennem det, jeg

foredrog. Jeg havde vundet Venner, til hvem jeg for Resten af mit Liv vilde føle mig i Taknemlighedsgjæld, havde oplevet uendelig meget, udvidet mit Livssyn, og jeg havde vundet et pekuniært Udbytte, der var forholdsvis stort, men som, hvis jeg havde havt Tid og Kræfter til at fortsætte, vilde være bleven langt større. Et dansk-amerikansk Blad kredsede ved min Afrejse ret udelikat — som en Kat om et Fad varm Grød! — omkring Spørgsmaalet om, hvad jeg havde fortjent paa min Rejse. Jeg skal resolut hjælpe Bladet udover al Uvished ved at meddele, at jeg ved henved fem og tyve Oplæsninger havde havt en samlet Indtægt af akkurat 1272 Dollars.

Jeg véd, der er mange af mine Kolleger, der nu tænker paa at foretage den samme Rejse. Jeg tør hverken raade fra eller til men kan kun sige, at for mit eget Vedkommende agter jeg ikke at gjøre den om, idet jeg efter et langt Theaterliv har lært at hylde den Erfaring, at et farligt Experiment, der er lykkedes, bør man — ialfald ikke selv — forsøge paany. — —

Efter en Rejse, som, naar jeg regner alle de Vejlængder, jeg i Amerika foretog udenfor Hovedruten, med, havde udstrakt sig til det meste af 20000 engelske Mil, landede jeg, belæsset med et

Utal af baade usynlige og synlige Minder, den 4de August i Korsør. Jeg har altid anset denne By for at være Danmarks kedeligste. Da den hin Augustmorgen dukkede frem for mit Øje med sine røde Tage, fik jeg den kjær.

Jeg var hjemme!

Men — hvor lykkelig min Amerikarejse havde været, fik jeg først de nærmest paafølgende Dage det eklatanteste Bevis for igjennem en Del anonyme Breve, der flød over af Galde og Gift og dryppede af Misundelse.

Enhver, der i Danmark lever et offentligt Liv, vil indrømme mig, at mit Rejseeventyr havde savnet sin rette Afslutning, saafremt disse Breve var udeblevet. Og jeg maa derfor ende med at bringe de anonyme Herrer — for Ulejligheden og for den Udgift, de dog har havt til Papir og Porto — min forbindtligste Tak.

INDHOLD

Side

Prolog 1

Rejseplan og Forberedelser 7

Europa, Farvel! «Columbia» inspiceres 29

Over Atlanten. Typer ombord 55

New York i Sigte 83

I det store, frie Amerika. — New York 93

Tre Debuter 120

Niagara, Racine, Chicago 155

Over Prærierne 175

Rocky Mountains 182

Fra Mormonernes By til Californien 185

Retur mod Østen 200

«Salt og Peber» 205

Danmark i Amerika 221

Tilbage til Danmark 239

TRYKFEJL

Side 84, L. 13 f. o.: *lockout*'en, læs: *lookout*'en.

HUS
R4444m

60690

Author Reumert, Elith

Title Min Amerikarejse.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU